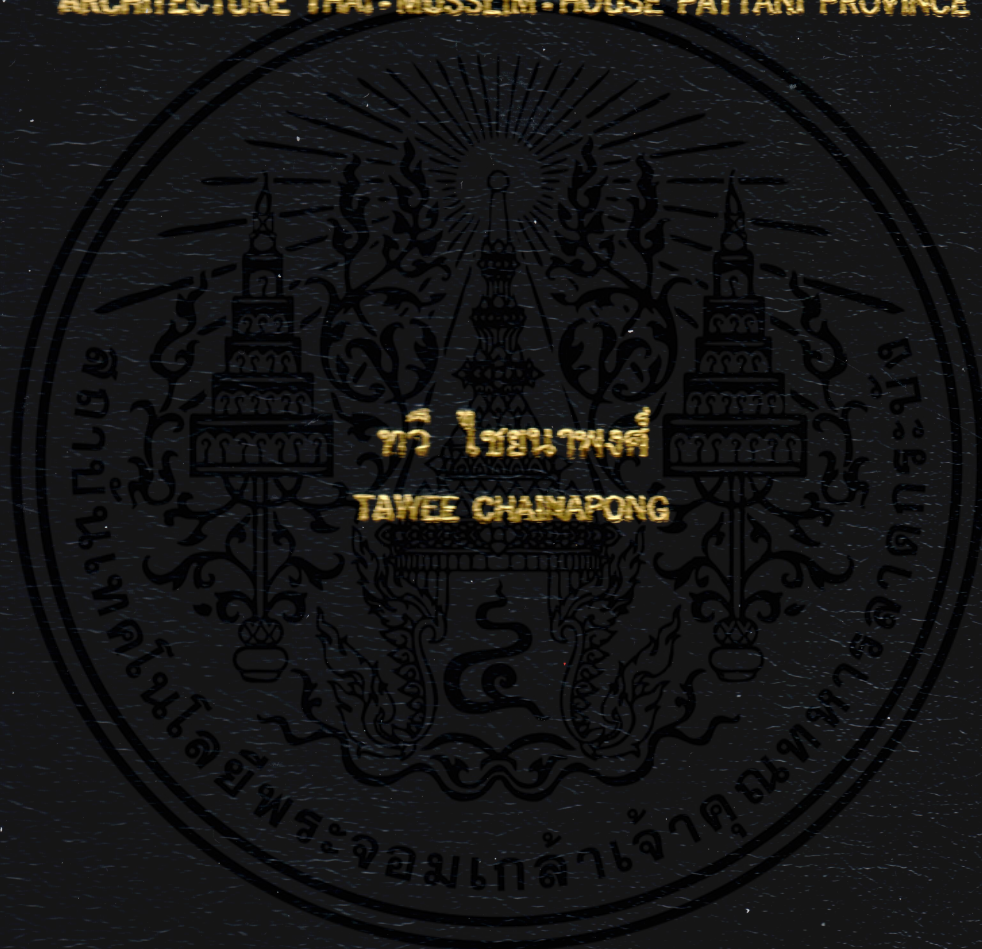

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

A GUIDELINE STUDY OF CONSERVATION & DEVELOPMENT OF LOCAL
ARCHITECTURE THAI-MUSSLIM-HOUSE PATTANI PROVINCE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นต้นฉบับของงานศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทวี ไชยนาพงศ์

พ.ศ. 2543

ISBN 974-622-990-7

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

A GUIDELINE STUDY OF CONSERVATION & DEVELOPMENT OF LOCAL
ARCHITECTURE THAI-MUSSLIM-HOUSE PATTANI PROVINCE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
พ.ศ.2543

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาเอกสารฉบับนี้ถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ISBN 974-622-990-7

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน 38977

วัน, เดือน, ปี 20 ก.พ. 2544

.b.....
.i.....

**A GUIDELINE STUDY OF CONSERVATION & DEVELOPMENT OF LOCAL
ARCHITECTURE THAI-MUSSLIM-HOUSE PATTANI PROVINCE**

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT

OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF

MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN ARCHITECTURE EDUCATION

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
2000

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ISBN 974-622-990-7

COPYRIGHT 2000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิม
จังหวัดปัตตานี

A GUIDELINE STUDY OF CONSERVATION & DEVELOPMENT
OF LOCAL ARCHITECTURE THAI-MUSSLIM-HOUSE PATTANI
PROVINCE

ชื่อนักศึกษา นายทวี ไชยนาพงศ์
รหัสประจำตัว 39064002
ปริญญา ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชา สถาปัตยกรรม
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์สุทัศน์ จุฬามานี
อาจารย์สุรศักดิ์ กังขาว

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ลายมือชื่อ
รศ.ดร.ปรียาพร	วงศ์อนุตรโรจน์
อาจารย์สุทัศน์	จุฬามานี
อาจารย์สุรศักดิ์	กังขาว
อาจารย์สมพล	ดำรงเสถียร
ผศ.อัจฉรา	สืบสินธุ์สกุลไชย

วัน/เดือน/ปี ที่สอบ 16 ตุลาคม 2543 เวลา 13.00 น. เป็นต้นไป

สถานที่สอบ ณ ห้องสมาคมศิษย์เก่าบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

วันที่... ๗ ...เดือน... ตุลาคม ... พ.ศ. ๒๕๔๓

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา
นักศึกษา	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี
รหัสประจำตัว	ทวี ไชยนาพงศ์
ปริญญา	39064002
สาขา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
พ.ศ.	สถาปัตยกรรม
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	2543
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม	รศ.ดร.ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์
	อาจารย์ สุทัศน์ จุฬามาณี
	อาจารย์ สุรศักดิ์ กังขาว

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของเรือนไทยมุสลิม และแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี มีวิธีดำเนินการ โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ประชาชนที่อาศัยภายในเรือนไทยมุสลิม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จำนวน 84 หลังคาเรือน ซึ่งเรือนเหล่านี้ล้วนทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มีอายุเรือนไม่ต่ำกว่า 30 ปี โดยเก็บข้อมูลทุกคาบละ 7 หลังคาเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบด้วยกันคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดใช้หลักการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างถูกวิธี
 2. องค์ประกอบของเรือนไทย มุสลิมจังหวัดปัตตานี มีทั้งสิ้น 21 ส่วนด้วยกัน และมีรูปแบบของหลังคา 3 รูปแบบ ลายฉลุที่ใช้ในการตกแต่งส่วนต่างๆของเรือนมี 4 แบบ ซึ่งทั้งหมดคือถึงวิธีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี

3. ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์และการพัฒนา สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น คือความไม่เข้าใจของประชาชน ความเสื่อมสภาพของวัสดุตามอายุการใช้งานและเกิดจากการกระทำของเจ้าของเรือนเองเนื่องจากความไม่รู้ ปัญหาการขาดแคลนวัสดุและช่างที่ชำนาญงาน

4. ความต้องการในการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง เปลี่ยนไปตามยุคสมัย สิ่งก่อสร้างแบบดั้งเดิมถูกมองว่าล้าหลัง กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินและความ

เอกสารเป็นส่วนตัวเพิ่มมากขึ้น ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ 5. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ต้องการปลูกเรือนหลังใหม่ ตามแบบและวัสดุสมัยใหม่ เนื่องจากช่างฝีมือและวัสดุแบบเดิมมีราคาแพงและหายาก ใช้เวลาในการก่อสร้างยาวนานกว่า

6. ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ของชาวมุสลิมเป็นอย่างมาก กิจปฏิบัติของชาวมุสลิมจะถูกกำหนดโดยโองการของศาสนาแทบทั้งสิ้น รูปแบบของเรือนที่อยู่อาศัยส่วนหนึ่งก็ได้รับอิทธิพลจากศาสนาด้วยเช่นกัน

7. กิจกรรมที่ปฏิบัติภายในเรือนส่วนใหญ่ จะใช้พื้นที่บริเวณโถงเอนกประสงค์เป็นหลัก เนื่องจากเรือนมีห้องที่เป็นห้องนอนส่วนตัวน้อยมาก จะมีเฉพาะหัวหน้าครอบครัวเท่านั้น การลดระดับพื้นเรือนช่วยทำให้เกิดความชัดเจนในการแบ่งขอบเขตการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ภายใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis Title	A Guideline Study of Conservation & Development of Local Architecture Thai-Musslim-House Pattani Province
Student ID.	39064002
Degree	Master of Industrial Education
Programme	Architecture
Year	2000
Thesis Advisor	Assoc.Prof.Dr.Preeyaporn Wonganutrohd
Thesis Co-Advisor	Mr.Suthat Chufamane Mr.Surasak Kangkhao

ABSTRACT

The purpose of this research was study the composition of The Thai-Muslim houses , conservation and development of the local architecture of the Thai-Muslim house in Pattani province.

This research had taken from of 84 households of The Thai-Muslim houses in amphur Yarang, Pattani province. All these houses were of value in local architecture and are not less than 30 years old. Data was collected from 7 households of every Tambon. Questionnaires and interviews were two method used in this research. The result from all the questionnaires had been analysed in percentage.

This research had concluded as follows:

1. Sample did not have correct knowledge in conservation and development;
2. The Thai-Muslim house was composed of 21 pieces of materials with four types of roofs and stencil-cut design. All these components were well related to the old/traditional way of living;
3. The obstacles to conservation and development of local architecture were lack of people 's understanding, deterioration of materials used by period of time, the deeds of owners of houses due to lack of knowledge and lack of raw materials and skilled craftsmen.
4. The needs of people's ways of living had changed as time passed. Old buildings were now regarded "outdated:. People needed more safety in their lives and properties with more

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. Most people wanted to build Their house with modern style and materials. This was because skilled craftsmen and materials to build old –style were rare and costly. It also taken longer time for construction.

6. Islam had a lot of influence on the Muslim people’s ways of living. Their practice were all governed by the rules of religion. The housing style had also been influenced by the religion.

7. Most of activities in the house were done at the hall because there were not private bed room. The house had these rooms for only chief of the family. Lowering the step of ground floor will distinctly separate the boundary of useful inside area.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก รศ.ดร.ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์สุทัศน์ จุฬามาณี และอาจารย์สุรศักดิ์ กังขาว อาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และช่วยตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนการปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สมพล คำรงค์เกียรติ และอาจารย์อัจฉรา สืบสินธุ์สกุลไชย คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์เขต รัตนจรณะ และคุณสมชาติ ศรีสมพงษ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขเพื่อปรับปรุงให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพสูงสุด

ขอขอบพระคุณ คุณมะสติ หะขีปี คุณอุสมัน มะ ผู้นำทางศาสนา และหัวหน้าชุมชนทุกตำบลในอำเภอยะรัง ที่อำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อถาวร คุณแม่สไบ และคุณน้ำประเทืองที่รักยิ่ง รวมทั้งพี่ๆ ทุกคน ที่ได้ให้ความรักและกำลังใจที่ดีเสมอมา รวมถึงเพื่อนๆ และผู้ที่มีได้กล่าวนามไว้ในที่นี้ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่า และประโยชน์ใดๆ ที่เป็นผลจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอบอบแต่ คุณพ่อ คุณแม่ และครูอาจารย์ทุกท่าน แต่หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยไว้เพียงผู้เดียว

ทวี ไชยนาพงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญรูป.....	IX
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 แนวคิดในการวิจัย.....	6
1.4 กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย.....	11
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	12
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น.....	14
2.2 เรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี.....	15
2.3 ความหมาย แนวคิดทฤษฎีในการอนุรักษ์และพัฒนา.....	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาและวิจัย.....	60
3.1 ตำรวจและศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	60
3.2 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	60
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
3.4 การตรวจสอบข้อมูล.....	61
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
4.1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
ตอนที่ 1 หาค่าร้อยละ.....	64

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามนำข้อมูลไปเผยแพร่ต่อสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

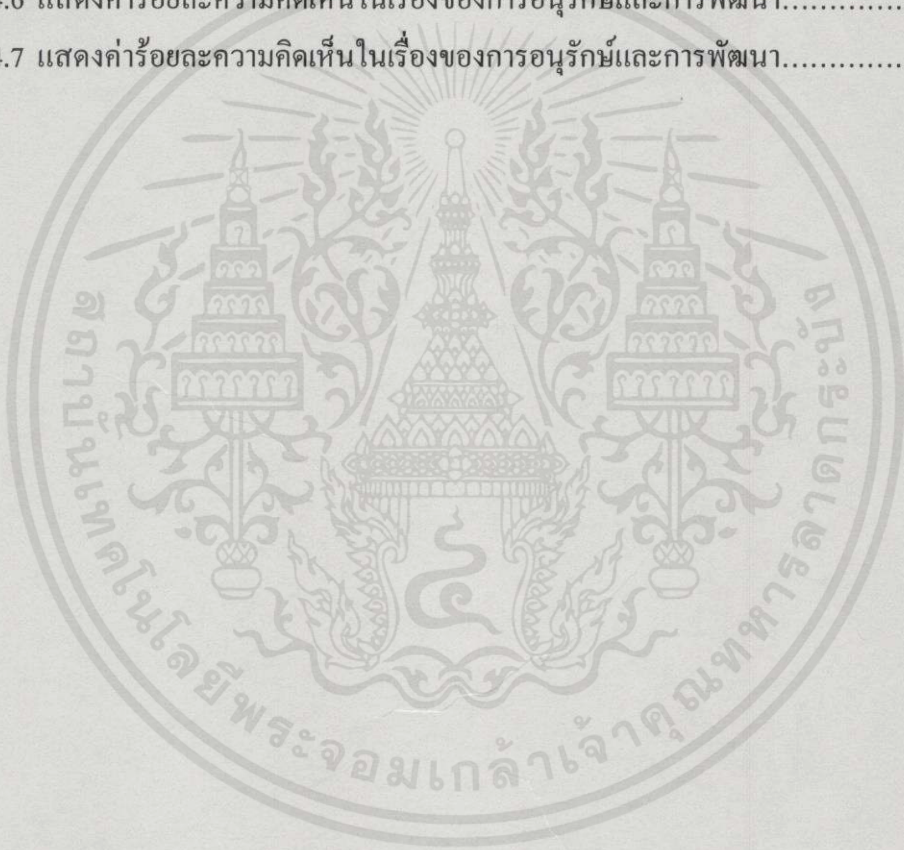
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 หาค่าร้อยละของสถานภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	69
ตอนที่ 3 แสดงค่าร้อยละของความคิดเห็นในเรื่องของการอนุรักษ์และพัฒนา.....	88
ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์.....	91
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	95
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	95
5.2 อภิปรายผล.....	99
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	110
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	123
ประวัติผู้เขียน.....	146

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีคำนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพทั่วไป.....	64
4.2 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนที่อยู่อาศัย..	69
4.3 แสดงค่าร้อยละของสถานที่ประกอบกิจกรรมภายในเรือน.....	74
4.4 แสดงค่าร้อยละของกิจกรรมที่กระทำเป็นประจำภายในเรือน.....	80
4.5 แสดงค่าร้อยละของเฟอร์นิเจอร์/เครื่องใช้ภายในเรือน.....	84
4.6 แสดงค่าร้อยละความคิดเห็นในเรื่องของการอนุรักษ์และการพัฒนา.....	88
4.7 แสดงค่าร้อยละความคิดเห็นในเรื่องของการอนุรักษ์และการพัฒนา.....	91

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2.1 แสดงลักษณะของเรือนไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานี.....	21
2.2 แสดงลักษณะโดยรวมของเรือนไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานี.....	21
2.3 แสดงลักษณะโดยรวมของเรือนไทยมุสลิมบริเวณด้านข้าง.....	22
2.4 แสดงลักษณะด้านหน้าของเรือนไทยมุสลิม.....	22
2.5 แสดงลักษณะด้านหน้าของเรือนไทยมุสลิม.....	23
2.6 แสดงสันหลังคาและช่องลมลายฉลุไม้.....	24
2.7 แสดงช่องลมลายไม้ฉลุ.....	24
2.8 แสดงฐานเสา.....	25
2.9 แสดงลักษณะหน้าต่างของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	26
2.10 แสดงลักษณะ โครงหลังคาภายในเรือนไทยมุสลิม.....	27
2.11 แสดงรูปทรงของหลังคาเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	28
2.12 แสดงส่วนต่างๆของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	29
2.13 แสดงรูปด้านหน้าเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	30
2.14 แสดงแปลนเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	30
2.15 แสดงโครงสร้างและรูปด้านของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	31
2.16 แสดงชานหลังเรือน.....	32
2.17 แสดงพื้นที่ใต้ถุนเรือน.....	33
2.18 แสดงบริเวณเฉลียงหน้าเรือน.....	34
2.19 แสดงพื้นที่ภายในเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	35
2.20 แสดงพื้นที่ภายในเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	36
2.21 แสดงพื้นที่ภายในเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	37
2.22 แสดงพื้นที่ภายใน และวางระบายนํ้าเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	38
2.23 แสดงสันจั่ว จั่ว เเชิงชาย และช่องลม เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	39
5.24 แสดงทัศนียภาพเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	113
5.25 แสดงรูปแปลนพื้นเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	114
5.26 แสดงแปลนหลังคา เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	115
5.27 แสดงรูปตัด ก-ก เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	116
5.28 แสดงรูปด้าน A เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	117
5.29 แสดงรูปด้าน B เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	118

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.30 แสดงรูปด้าน C เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	119
5.31 แสดงรูปด้าน D เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี.....	120

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนที่มีอดีตและพัฒนาการที่เก่าแก่และยาวนาน ในหลายพื้นที่มักจะมีปัญหาที่เหมือนกัน นั่นคือความเสื่อมโทรมของสถาปัตยกรรมและโบราณสถาน อันเกิดจากการกระทำของมนุษย์และธรรมชาติสิ่งก่อสร้างที่เก่าแก่ของชุมชนหลายแห่งถูกรื้อทำลาย เปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ตามวิถีชีวิตแบบใหม่ เนื่องจากไม่เข้าใจในคุณค่าแห่งมรดก ทางวัฒนธรรม ที่เปรียบเสมือนหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

อาคารสถาปัตยกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญต่อชีวิตหรือเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์ ดังนั้นสถาปัตยกรรมจึงเป็นเครื่องแสดงออกถึงอารยธรรมของมนุษย์ในแต่ละสังคมที่มีความเจริญมากน้อยเพียงใด หากจะแบ่งสถาปัตยกรรมออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้เป็นสองประเภท คือสถาปัตยกรรมที่เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์และสถาปัตยกรรมที่เป็นศาสนสถานสำหรับประกอบพิธีกรรม ซึ่งสถาปัตยกรรมแต่ละประเภทจะมีรูปแบบที่สร้างขึ้นตามสภาพของผู้ใช้เป็นหลัก เช่นลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ประเพณีและวัฒนธรรม แต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะมีความแตกต่างกันออกไปเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น ซึ่งการรับเอาวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างทั้งทางด้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพความเป็นอยู่และลักษณะทางด้านภูมิศาสตร์โดยขาดการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วย่อมจะเป็นผลให้เกิดผลเสียตามมาอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นจึงเกิดกระแสที่คิดจะอนุรักษ์ขึ้นในประเทศไทย แต่ที่คิดทำกันอย่างนี้เป็นรูปเป็นร่างก็ในสมัยที่ นายชวน หลีกภัย ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีบัญชาให้กรมศิลปากรหาแนวทางในการรณรงค์การอนุรักษ์มรดกไทยให้แพร่หลาย เพื่อปลูกจิตสำนึกคนไทย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้หันมาทำนุบำรุงรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญในท้องถิ่น การ ซึ่งต่อมาได้เสนอแนวทางในการจัดงานวันอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมขึ้น โดยกำหนดให้วันที่ 2 เมษายน ของทุกปีซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งสนพระทัย เอื้ออาทรต่อ

การอนุรักษ์สืบสานมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมของชาติเป็นวันอนุรักษ์มรดกไทย ซึ่งกิจกรรมในแต่ละปีที่ได้กระทำไปแล้วนั้นในแต่ละปีจะมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันไปเฉพาะด้าน อาทิเช่น

ในปี พ.ศ. 2528-2534 ส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางด้านศิลปวัฒนธรรมทั่วไป

ปี 2535 เน้นการอนุรักษ์ดนตรีและนาฏศิลป์ไทย

ปี 2536 เน้นการอนุรักษ์ช่างศิลป์ไทย

ปี 2537 เป็นปีแห่งการอนุรักษ์ภาษาไทย

ปี 2538-2540 เป็นปีแห่งการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย

(แผนแม่บทวันอนุรักษ์มรดกไทย 2541-2544 (2541:11) จากกระแสของการอนุรักษ์ที่เริ่มจะส่งผลมาให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมของชาติ อันเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาการทางด้านภูมิปัญญาของคนในชาติอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินงานมีระยะเวลาที่จำกัดและขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจึงทำให้ไม่สำร็จผลเท่าที่ควร และเพื่อเป็นการประสานงานให้สอดคล้องกับแผนปี 2538-2540 ที่ต้องการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย จึงเห็นสมควรที่จะต้องมีการศึกษาถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นขึ้น ซึ่งในแต่ละภูมิภาคของประเทศจะมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิประเทศและขนบธรรมเนียมประเพณีนั้นๆอย่างลงตัว

ภาคใต้ของประเทศไทยมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างไปจากภาคอื่นๆของประเทศคือมีลักษณะเป็นแหลมหรือคาบสมุทรที่ยื่นออกไปจนจรดประเทศมาเลเซีย ล้อมรอบไปด้วยฝั่งทะเล ภูมิประเทศดังกล่าวทำให้ภาคใต้อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย และที่น่าสนใจอีกประการคือ ลักษณะทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งศาสนาจะมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชากรเป็นอย่างมาก

จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ตอนล่างที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานเคยเป็นส่วนหนึ่งของลังกาสุกะ (Langkasuka) ซึ่งเป็นอาณาจักรมาลายูที่เก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองที่สุดในคาบสมุทรมลายู เคยเป็นเมืองท่าและศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญมีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติ รองศาสตราจารย์ ชูสิริจามรมาน (136-137) ได้รวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของปัตตานีไว้ในงานวิจัยเรื่อง เมืองปัตตานีสมาัยโบราณ ในฐานะเมืองท่าสำคัญไว้ดังนี้

เมืองปัตตานีหรือปัตตานีเป็นที่กล่าวถึงในหนังสือและข้อเขียนหลายภาษามาเป็นเวลากว่าร้อยปีแล้วในฐานะเมืองและเมืองท่าสำคัญ บางครั้งการออกเสียงและการสะกดการันต์ทำให้ชื่อเมืองนี้เพี้ยนไป แต่ยังคงเป็นที่ยอมรับว่าเมืองปัตตานีเคยมีความสำคัญใน

ประวัติศาสตร์โลกยุคโบราณ ได้แก่การเป็นเมืองท่าที่ชนชาติต่างๆทั้งจากตะวันออกและตะวันตกได้มาดำเนินการค้าขายที่มีผลประโยชน์สูงเป็นเดิมพันแต่ข้อเขียนต่างๆที่ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงเชิงประวัติศาสตร์มิได้กล่าวถึงระยะสมัยแห่งการสร้างเมืองปัตตานี ประวัติการสร้างเมืองปัตตานีมีแต่ในตำนานต่างๆ นอกจากนี้ในงานวิจัยของท่านยังได้กล่าวถึงงานเขียนที่มีการเขียนถึงปัตตานีว่าเป็นเมืองสำคัญและเมืองท่ามาเป็นเวลานานนั้นล้วนเป็นเอกสารภาษาต่างประเทศ ดังจะได้คัดมาดังนี้

ดี.เทวาหุตี อาจารย์ผู้บรรยายวิชาประวัติศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยแห่งควินส์แลนด์ ออสเตรเลีย ได้รายงานข้อมูลภาษาจีนและมาเลย์และเรียบเรียงเป็นภาษาอังกฤษในหนังสือ “อินเดียและมาลายูโบราณ” ว่าจดหมายเหตุจีนในตอนต้นคริสตศตวรรษที่ 7 คือ เลียง ชู ได้กล่าวว่า ลังยาเสี้ยว ได้ส่งทูตคณะแรกไปเมืองจีนใน ค.ศ. 515,523,531 และ568 ราชทูตคณะแรกได้กล่าวว่าดินแดนของตนถือกำเนิดมา 400 ปีก่อนแล้วคือประมาณคริสตศตวรรษที่ ๒ ตั้งอยู่ในทะเลใต้ ระยะทาง 24,000 ลี้จากกวางตุ้ง มีเขตแดนที่ใช้เวลาเดินทาง 30 วันจากตะวันออกไปตะวันตก หรือ 20 วันจากทิศเหนือไปทิศใต้

ในคริสตศตวรรษที่ 7 ยังมีข้อมูลเขียนใน สุข ชู และ ไป่-ฉี กล่าวถึงการเดินทางของทูตจีนจากกษัตริย์ราชวงศ์ สุธนำโดย ฉาง-ซุน ไปยัง ซิ่-ทู่ (ดินแดนแดง) ซึ่งว่าอยู่ฝั่งตะวันออกเหนือจากลังกาสุกะ โดยที่หลังจากผ่านเกาะนอกฝั่งด้านตะวันออกของจามปา คณะทูตก็เดินทางไปตามกลุ่มเกาะ (น่าจะเป็นเกาะสมุย) และหลังจากนั้น 2-3 วันก็เห็นภูเขาทางทิศตะวันตกของลังยาเสี้ยว

ส่วนนักบวชจีนที่เดินทางด้วยเท้าในคริสตศตวรรษที่ 7 คือ ฉวน-ทซัง ก็บันทึกว่าเฉียบ-ลัง-เซีย หรือ กมลลังคะ (ซึ่งเทวาหุตีว่าล้งคือลังกาสุกะ) อยู่ตะวันออกเฉียงใต้ของศรีเกษตร เลยไปทางตะวันออกก็คือทวารวดี และเลยต่อไปทางตะวันออกก็มาถึงมหาจามปา แต่ความรู้เชิงภูมิศาสตร์ของเขาเรียนรู้จากผู้อื่น จึงไม่ค่อยแน่นอนอนเท่าบันทึกความทรงจำของหลวงจีน อี้จิง ผู้เดินทางทางทะเลในคริสตศตวรรษที่ ๗ ผ่านฟูนัน ถึง ลัง-เฉียบ ผ่าน โฮ-ลิง และนิโคบาร์ แล้วจึงถึงหมู่เกาะอินเดียตะวันออก

ในคริสตศตวรรษที่ 13 เซาจูท้าว ผู้แต่ง ชู-ฟาน-ฉี กล่าวว่าจาก ลิง-ยา-เสี้ยว ใช้เวลาเดินทาง 6 วัน 6 คืน จาก ตั่ง-เม-หลิง (ตามพรลิงค์) ซึ่งมีทางเดินทางบกด้วย ส่วนมาร์โค โปโล นักเดินทางชาวอิตาเลียนกลับว่าผ่าน โลแซ ว่าอยู่ทางตะวันตกของเกาะปูลา คอนดอร์ว่ามีกษัตริย์ซึ่งเป็นเอกราช

ในคริสตศตวรรษที่ 14 วัง-ต้า-หยวน พ่อค้าจีนบันทึกไว้ใน เต้า-อี-ซิ่-ลูเยห์ ว่าประชาชนของลังยาเสี้ยว ชื่อสัจย์ ทั้งชายหญิงไว้ผมมวยใช้ผ้าฝ้ายนุ่มหน่ม (เลียง-ชู ว่าทั้งชายหญิงไม่ใส่เสื้อแต่ถุงผ้าฝ้าย) มีพื้นขาว รู้จักการต้มน้ำทะเลเพื่อให้ได้เกลือมาใช้และรู้จักการหมักข้าวเพื่อทำเหล้า

ส่วนแผนที่ใน วู-ไป-ฉี ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 แสดงที่ตั้งของลังกาสุกะตามความทรงจำของ เซงโซ ซึ่งระหว่าง ค.ศ.1403–1433 เดินทางไปตะวันตกถึง 7 ครั้งว่า ลัง-ยา-เสียวอยู่ใต้จากสงขลาและมีเขตติดต่อกับแม่น้ำปัตตานีและเมืองปัตตานี

ในพงสาวดารไทรบุรี ว่าลังกาสุกะ อยู่ไปทางค้ำตะวันตกซึ่งแตกต่างจากข้อเขียนอื่นๆ โดยกล่าวว่า หลังจากข้ามป่าใหญ่ก็มาถึงที่ราบ ข้ามเขาทั้งเตี้ยและสูงก่อนจึงถึงทะเล แม่น้ำปัตตานีและเมืองปัตตานี

ส่วนผู้ที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษอื่นๆก็มีศาสตราจารย์ Pol Vislee เขียนหนังสือ Golden Caresomis ก็กล่าวเอกสารจีน เลียงซู ว่า ลางยาเสียวที่เกิดในคริสต์ศตวรรษที่ 7 นั้น ก็คืออาณาจักรลังกาสุกะซึ่งมีเมืองปัตตานีเป็นเมืองสำคัญ

Mour Head เขียนเสนอไว้ในหนังสือ ประวัติศาสตร์มลายูเล่ม 1 ว่า เหตุผลของความสนใจที่ชาวอินเดียมียศอภัยสมุทรมลายูมิใช่เพื่อเผยแพร่ศาสนาพราหมณ์หรือพุทธศาสนาเท่านั้น แต่เพราะสนใจในข้อมูลที่ได้จากหลวงจีน อีซิง ว่าบริเวณนี้มีทองคำ และจากการสำรวจของนักโบราณคดีอังกฤษก็พบร่องรอยการทำเหมืองทองในบริเวณปัตตานี ป่าหัง และกะลันตัน เขากล่าวถึงหนังสือพงสาวดารเลียงซูของจีนว่ามีดินแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ของพูนันซึ่งมีชื่อว่าอาณาจักรลังกาสุกะและมีปัตตานีเป็นเมืองสำคัญในคริสต์ศตวรรษที่ 3

C.C.Brown แปล พงสาวดารมลายู เป็นภาษาอังกฤษก็กล่าวถึงตำนานการก่อสร้างเมืองปัตตานีว่า เจ้าพระยาศรีพงสะซึ่งเป็นเจ้าไทยรบชนะเจ้าพื้นเมืองโดยสาบานกับพระเจ้าว่า ถ้ารบชนะจะนับถือศาสนาอิสลาม เมื่อชนะจึงเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลามและชาวพื้นเมืองก็เลยเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม

สรุปจากข้อมูลทางเอกสารข้างต้นนี้ชี้ให้เห็นความสำคัญเมืองปัตตานีในระยะแรกในฐานะอิสรรัฐคือลังกาสุกะที่มีปัตตานีเป็นเมืองท่าสำคัญในสมัยก่อนไทยมีอำนาจแถบนี้แล้วเรื่องราวขาดตอนไปจากต้นคริสต์ศตวรรษที่ 3-4 ข้ามมาสมัยกรุงศรีอยุธยา นับแต่วาระที่ปอร์ตูกีสเข้ามาครอบครองมะละกาและมาทำทางพระราชไมตรีกับกษัตริย์ไทย เมืองปัตตานีก็เป็นเมืองท่าที่ใหญ่และสำคัญขึ้นจนต่อมาอังกฤษและฮอลันดาก็ให้ความสนใจและใช้ปัตตานีเป็นเมืองท่าและสถานีการค้าใหญ่ที่สำคัญพอๆกับกรุงศรีอยุธยาในการค้ากับจีนและต่อมาฮอลันดาก็ค้ากับญี่ปุ่นด้วย

แต่จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปัตตานีเริ่มเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรไทยอย่างแท้จริงตั้งแต่สมัยอยุธยา ต่อมาในปี พ.ศ.2334 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้โปรดให้แยกเมืองปัตตานีออกเป็น 7 หัวเมือง ซึ่งได้แก่ เมืองตานี เมืองหนองจิก เมืองสาขบุรี เมืองยะหริ่ง เมืองยะลา เมืองรามัน และเมืองระแงะ ให้แต่ละเมืองมีพระยาเมืองปกครอง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้จัดการปกครองหัวเมืองต่างๆเป็นมณฑลเทศาภิบาลแต่บางเมืองที่มีเชื้อสายเจ้านายเก่าๆปกครองอยู่ให้จัดการปกครองเป็น

บริเวณ ตั้งเชื้อสายเจ้านายเก่าเป็นผู้ครองเมือง และตั้งข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นผู้ทำงานแทนผู้ครองเมืองเช่นเมืองปัตตานีที่แยกเป็นเจ็ดหัวเมือง ก็ได้จัดการปกครองเป็นบริเวณเรียกว่า บริเวณเจ็ดหัวเมือง ขึ้นต่อข้าหลวงใหญ่มณฑลนครศรีธรรมราช ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. 2449 โปรดฯให้รวมบริเวณเจ็ดหัวเมือง ขึ้นเป็นมณฑลเทศาภิบาล เรียก มณฑลปัตตานี และยุบเมืองเล็กๆเสีย 3 เมืองคงเหลือเพียง 4 เมือง คือ

1. รวมเมืองหนองจิก ยะหริ่ง ปัตตานี ขึ้นเป็นเมืองปัตตานี
2. รวมเมืองรามัน ยะลา ขึ้นเป็นเมืองยะลา
3. เมืองสายบุรี คงเป็นเมืองสายบุรี (ภายหลังยุบเป็นตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี)
4. เมืองระแงะ ยังคงเป็นเมืองระแงะ (ภายหลังรวมตั้งเป็นจังหวัดนราธิวาส)

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ยุบมณฑลปัตตานี คงมีฐานะการปกครองเป็นจังหวัดคือ "จังหวัดปัตตานี" จนปัจจุบัน

จากประวัติความเป็นมาที่ยาวนานจึงทำให้จังหวัดปัตตานีมีความน่าสนใจเป็นอย่างมากในเรื่องของประวัติศาสตร์ ประกอบกับเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงจะเห็นได้จากข้อความข้างต้นเพราะว่าปัตตานีเคยเป็นเมืองท่า มีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติคือจีน ชาวอินโดนีเซีย ชาวอาหรับ-เปอร์เซีย และชาวฮอลันดา และเมื่อมีกลุ่มชนที่หลากหลายเข้ามาติดต่อทำการค้าขายกันจึงมีการนำเอาศาสนาและวัฒนธรรมของตนมาเผยแพร่ในภูมิภาคนี้ แต่เดิมประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้นับถือศาสนาพุทธ และฮินดูเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากทำให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวมุสลิมเป็นอย่างมากเนื่องจาก กิจปฏิบัติของชาวมุสลิมจะต้องปฏิบัติตามบัญญัติของศาสนาอย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งกาย ภาษา อาหารการกิน ประเพณีวัฒนธรรม รวมไปถึงจนถึงอาคารสิ่งปลูกสร้างต่างๆล้วนแสดงออกถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ลงตัวสวยงามมีความเหมาะสมกับภูมิภาคนี้เป็นอย่างยิ่งและด้วยความเด่นชัดของสถาปัตยกรรมนี้เองทำให้เกิดความประทับใจแก่ผู้พบเห็น

เรือนไทยมุสลิม เป็นอาคารพักอาศัยที่มีรูปแบบเฉพาะถิ่นที่สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ วิธีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมได้เป็นอย่างดี รูปแบบของเรือนสวยงามได้สัดส่วนวัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้างล้วนมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้สัดส่วนที่สวยงามแล้วลวดลายประดับตามองค์ประกอบต่างๆของเรือนล้วนสวยงามทรงคุณค่างานช่างฝีมือเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า แต่ในปัจจุบันชาวปัตตานี ไม่เข้าใจถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่เห็นคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าที่ถ่ายทอดวิธีการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านที่เคยเรียบง่ายเปลี่ยน

ไปเกิดการแข่งขันทางด้านวัตถุมากขึ้น เรือนไทยมุสลิมที่ทรงคุณค่าหลายหลังถูกรื้อทำลายหรือต่อเติม เพียงเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเห็นคุณค่าแล้วเกิดกระแสการอนุรักษ์ตามมา

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

1.2.2 เพื่อเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาประโยชน์การใช้พื้นที่ภายในเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

1.3 แนวความคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำวิจัยได้นำเอาหลักการที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบทฤษฎี สำหรับแนวความคิดในการวิจัยโดยแบ่งเป็น

1.3.1 องค์ประกอบของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

1.3.1.1 รูปแบบของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

เขต รัตนจรณะ(2527:20)ได้แบ่งรูปแบบของเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานีตามลักษณะทรงหลัง ดังนี้

1. เรือนไทยมุสลิมหลังคาทรงจั่ว ชาวบ้านเรียกว่า “แมและ”
2. เรือนไทยมุสลิมหลังคาทรงจั่วมนิลา ชาวบ้านเรียก “บลานอ”
3. เรือนไทยมุสลิมหลังคาทรงปั้นหยา ชาวบ้านเรียก “ลิมะฮ์”

1.3.1.2 โครงสร้างและส่วนประกอบของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี การปลูกสร้างเรือนไทยมุสลิม โครงสร้างส่วนใหญ่จะใช้ไม้ในการก่อสร้างการสร้างเรือนมิได้มีการเขียนแบบแต่อย่างใด ช่างพื้นบ้านจะสร้างเรือนโดยอาศัยประสบการณ์ในการกำหนดผังขนาด และรูปแบบของเรือน เรือนที่สร้างเสร็จแล้วจะใช้สีน้ำมันทาไม้ ทาผนังส่วนต่างๆของเรือน ปัจจุบันได้มีการใช้สีทาเรือนบ้างแล้ว เขต รัตนจรณะ (2527:16-19)ได้วิจัยเรื่องเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบ่งส่วนประกอบและโครงสร้างของเรือนไทยมุสลิม ดังนี้

1. ฐานเสา ไม้ใช้เสาเรือนปักลงดิน แต่จะใช้เป็นฐานหิน หรือ ฐานคอนกรีตสำเร็จรูปรองรับเสาของเรือนฐานที่รองรับเสาเรือนจะวางบนพื้นดินที่ปรับไว้เรียบโดยไม่ฝังลงดิน

2. เสาเรือน ใช้ไม้เนื้อแข็งเป็นเสาสี่เหลี่ยม วางบนฐานคอนกรีตสำเร็จรูป โดยมีได้มีการบากเสาแต่อย่างไร แต่จะใช้วิธีการยึดโครงสร้างเข้าด้วยกัน และน้ำหนักเรือนทำให้เรือนวางอยู่บนฐานได้

3. บันได เรือนไทยมุสลิมส่วนมากจะมีบันไดทั้งด้านหน้าและด้านหลังของเรือน โครงสร้างของบันไดแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะตามวัสดุที่ใช้ เช่นบันไดที่ทำด้วยไม้จะเป็นบันไดแบบโปร่ง ชั้นของบันไดจะทำด้วยไม้กระดานหรือไม้กลม มีแต่ลูกนอน ไม่มีลูกตั้งแม่บันไดจะใช้ไม้กระดานหรือไม้กลมเช่นกัน ราวบันไดไม่ค่อยนิยมกัน อีกลักษณะเป็นบันไดที่ทำด้วยปูนซีเมนต์ จะมีลักษณะเป็นแบบทึบ ทั้งลูกตั้งลูกนอน ชั้นบันไดที่นิยมใช้กันเป็นเลขคู่ ทางขึ้นบันไดจะมีที่ลั้งเท้าอาจจะก่ออิฐดินเผา เป็นบ่อพักน้ำ หรือใช้โองขนาดเล็กใส่น้ำเพื่อล้างเท้าก่อนขึ้นเรือน

4. ชานโล่ง จากบันไดก่อนเข้าสู่ตัวเรือน มักจะทำชานโล่งซึ่งบันไดจะพาดบนพื้นของชานโล่งส่วนนี้ พื้นชานโล่งส่วนมากจะปูด้วยไม้กลมเนื้อแข็งเพื่อให้ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศและไม่มีการกันราวรอบๆ ชานโล่ง

5. ชุ่มประตู่ จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ชุ่มประตู่ทางเข้าบ้าน และชุ่มประตู่ทางเข้าเรือน บ้านที่กันรั้วเป็นอาณาเขตจะนิยมสร้างชุ่มประตู่ เป็นหลังคาทรงจั่วมุงด้วยสังกะสีหรือกระเบื้องดินเผา ส่วนชุ่มประตู่ทางเข้าเรือนจะทำเหนือประตู ซึ่งถัดจากชานโล่งเข้ามาลักษณะรูปทรงและวัสดุที่ใช้จะเป็นเช่นเดียวกับชุ่มประตู่ทางเข้าบ้าน แต่โดยทั่วไปเรือนไทยมุสลิมมักจะไม่นิยมทำชุ่มประตู่เนื่องจากไม่นิยมการสร้างรั้วกันบริเวณบ้าน

6. เฉลียง คือส่วนที่อยู่ด้านหน้าสุดของเรือนซึ่งอยู่ภายใต้หลังคาของเรือนเป็นที่สำหรับพักผ่อนและเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ มักจะทำมานั่งเป็นกระดานวางอยู่ริมเฉลียงทอดยาวตามลักษณะของเฉลียงราวลูกกรงที่เฉลียงเป็นไม้จริงฉลุโปร่งและไม้จริงกลึงแบบลูกกรง พื้นส่วนมากจะเป็นไม้กระดานระดับพื้นจะต่ำกว่าระดับพื้นในเรือน

7. พื้นเรือน ใช้ไม้กระดาน ปูตามยาวของเรือน พื้นเรือนของฝั่งส่วนหน้าจะเป็นระดับเดียวกันตลอด ส่วนพื้นเรือนของฝั่งส่วนหลังมักจะลดระดับลงไปเป็นอีกส่วน บางเรือนจะใช้เสื่อน้ำมันปูทับพื้นเรือนส่วนหน้าอีกชั้น

8. ฝาผนัง วัสดุที่ใช้ ในการทำฝาเรือนจะขึ้นอยู่กับฐานะและประโยชน์ใช้สอยของเจ้าของเรือนเป็นหลัก เรือนในชนบทฝาผนังจะใช้เป็นไม้ไผ่หรือหวายขัดตะ สังกะสี เรือนที่มีฐานะมักจะใช้ไม้กระดานตีซ้อนเป็นเกล็ดหรือสังกะสีเคลือบสำเร็จรูปจะไม่ค่อยปรากฏว่ามีการใช้ผนังก่ออิฐฉาบปูนถ้าจะมีใช้บ้างก็จะเป็นส่วนหลังของเรือนที่เป็นห้องครัวและห้องนำของเรือนคหบดี

9. หน้าต่าง เรือนไทยมุสลิมไม่ค่อยนิยมเจาะช่องหน้าต่าง

มากนัก อาจเนื่องจากมีฝนตกชุก การระบายอากาศจะใช้ช่องระบายอากาศที่ส่วนบนสุดของ ฝาผนังที่ติดกับโครงหลังคา ซึ่งจะตีไม้ห่างๆหรือฉลุไม้เป็นลวดลายต่างๆ ถ้ามีหน้าต่างจะใช้ เป็นบานเปิดออกทั้งสองบานต่อหนึ่งช่องหน้าต่าง

10. ประตู หากเป็นประตูเข้าเรือนด้านหน้าจะนิยมใช้ ประตูแบบ บานเพี้ยมทำด้วยไม้ในเรือนขนาดใหญ่ หากเป็นเรือนขนาดเล็กจะใช้เป็นบานเปิดแบบบานคู่ เหมือนเรือนไทยภาคกลาง ส่วนประตูเข้าห้องส่วนใหญ่ไม่ค่อยทำกันแต่จะใช้ม่านแทนประตู

11. ฝ้าเพดาน เรือนไทยมุสลิมจะไม่ทำฝ้าเพดาน จึงสามารถมองเห็น โครงหลังคาของเรือน ได้ชัดเจนหรือหากมีในบางเรือนก็จะเป็นลักษณะเฉพาะส่วน เช่น ห้องนอนและวัสดุที่ใช้ก็ไม่ถาวร เช่น ฝ้าไม้ไผ่จักสาน เป็นต้น

12. หลังคา โครงสร้างของหลังคาส่วนมากจะใช้ไม้ระแนง เพราะนิยมมุงกระเบื้องดินเผาส่วนวัสดุอื่นที่ใช้ก็มี จาก สังกะสี ตามฐานะของเจ้าของเรือน

13. หน้าจั่ว เรือนไทยมุสลิมนิยมตกแต่งหน้าจั่ว เป็นลักษณะ ต่างๆกันเช่นแต่งเป็นรูปรัศมีดวงอาทิตย์ โดยใช้ไม้กระดานตีซ้อนทับมองเห็นเป็นเส้นรัศมีชัดเจน บางหน้าจั่วจะตีไม้กระดานเรียบแต่มีการเขียนสีเป็นลวดลายดอกไม้ และอักษรอาหรับ หรือตีไม้กระดานซ้อนทับเป็นเกล็ดและตลอดจนมีลวดลายแกะสลักด้วยไม้ แล้วนำไปปิดทับ พื้นหน้าจั่ว

14. ยอดจั่ว นิยมตกแต่งเป็นเอกลักษณ์อย่างชัดเจน ตรงปลาย มุมแหลมของยอดจั่วจะทำเป็นเสาขนาดเล็กทำด้วยไม้กลึง และหล่อซีเมนต์ ด้านข้างทั้งสอง ข้างของเสาที่ยอดจั่วจะตกแต่งด้วยลวดลายฉลุไม้หรือหล่อปูนซีเมนต์และฉลุสังกะสีอย่าง งดงาม

15. ปั้นลม ส่วนมากจะใช้เป็นไม้เนื้อแข็งเป็นเส้นตรงบรรจบกัน ที่มุมแหลมของยอดจั่ว ส่วนปลายต่างของปั้นลมจะตัดตรงไม่ทำลวดลายอะไร ซึ่งแตกต่างกับ ปั้นลมของเรือนไทยภาคกลาง แต่ปั้นลมของเรือนที่มีอายุเก่าแก่จะมีการตกแต่งปั้นลม เป็น ลายฉลุแกะสลักไม้และสังกะสีฉลุเป็นชายระย้าลงมา

16. สันหลังคา ใช้ครอบกระเบื้องและปูนปั้น ส่วนปลายของสัน หลังคาที่ตกลงมาจะปั้นปูนให้กระดกขึ้นเล็กน้อย เรือนบ้างหลังจะตกแต่งสันหลังคาด้วยเสา กลึงขนาดเล็กและลวดลายฉลุทำด้วยสังกะสี ไม้ หรือซีเมนต์ อย่างใดอย่างหนึ่ง การตกแต่ง สันหลังคานี้ส่วนใหญ่จะทำกันในเรือนร้านค้าที่มีหลังคาทรงปั้นหยา

17. เเชิงชาย เรือนไทยมุสลิมทั่วไปจะทำเเชิงชายเรียบธรรมดา แต่ มีบางเรือนที่มีการตกแต่งเเชิงชายในลักษณะการใช้ไม้กระดานเป็นเเชิงชายแผ่นเดียวแต่ด้านล่างจะทำลวดลายฉลุไม้ตลอดรอบตัวเรือน อีกลักษณะจะใช้วัสดุอย่างอื่นตีทับกับเเชิงชายแผ่น ไม้เช่น ใช้สังกะสีฉลุลวดลายรอบตัวเรือนเช่นกัน

18. ยุงข้าว เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีมักจะสร้างยุงข้าวไว้เพื่อเก็บข้าวอีกหลังหนึ่งต่างหากจะสร้างยุงข้าวไว้ด้านข้างหรือด้านหลังของเรือน รูปทรงยุงข้าวจะมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าไม่ใหญ่โตมากนัก เป็นเรือนชั้นเดียวได้สูงโล่งไม่สูงเท่าได้สูงเรือน หลังคาทรงจั่วและปั้นหยาพุ่งคิ้วจากหรือกระเบื้องดินเผาผาผนังใช้ไม้ไผ่ขัดแตะหรือสังกะสี ไม่เจาะช่องหน้าต่างจะมีประตูเปิดเข้าเพียงด้านเดียวมีทางขึ้นเป็นบันไดด้านเดียวประกอบด้วยชานโล่งขนาดเล็กเป็นที่วางพักข้าวก่อนนำเข้าไปเก็บในยุง

19. บ่อน้ำ ถ้าเป็นเรือนหลังเดี่ยวจะมีบ่อน้ำประจำบ้านแต่ละหลัง ถ้าเป็นหมู่บ้านที่ปลูกสร้างใกล้กันจะใช้บ่อน้ำร่วมกัน ที่ตั้งของบ่อน้ำจะอยู่ด้านหน้าหรือด้านหลังของเรือนบริเวณบ่อน้ำจะตั้งอยู่ในที่กลางแจ้ง แต่มีบางเรือนจะสร้างหลังคาคลุมบ่อ

20. ที่อาบน้ำ โดยธรรมชาติชาวไทยมุสลิมจะไม่อาบน้ำบนเรือน จะอาบน้ำชำระร่างกายที่บริเวณบ่อน้ำของเรือน ที่อาบน้ำจะมีสองลักษณะ ลักษณะแรกจะใช้แผ่นหินหรือแผ่นซีเมนต์ปูพื้นข้างบ่อเป็นที่อาบน้ำ อีกลักษณะจะกั้นเป็นคอกสี่เหลี่ยมทำด้วยจาก ใบมะพร้าว หรือสังกะสี สูงแค่ไหล่ไม่มีหลังคา เว้นทางเดินด้านใดด้านหนึ่งเพื่อตักน้ำจากบ่อเข้าไปอาบน้ำ

21. ส้วม ในอดีตบ้านชาวไทยมุสลิมจะไม่มีการสร้างส้วมในบริเวณบ้านจะ ไปถ่ายในป่าหรือทุ่งใกล้บ้าน แต่ปัจจุบันมีการสร้างส้วมบ้างแล้วในบ้างเรือน เรือนคหบดีจะสร้างส้วมไว้ในเรือน แต่เรือนชนบทจะสร้างส้วมไว้ด้านหลังของเรือนโดยการสร้างเป็นคอกง่ายๆใช้จาก ใบมะพร้าวหรือสังกะสีกั้นเป็นผนังและประตู ส่วนหลังคาไม่ค่อยทำกัน

1.3.1.3 พื้นที่ใช้สอยภายในเรือน เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ปลูกสร้างแบบเรียบง่ายพื้นที่ภายในเรือนส่วนใหญ่จะเป็น โถงโล่งจะมีผนังกั้นภายในบ้าง เฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ผนังภายในมักจะเป็นผนังเตี้ย ไม่นิยมมีประตูแต่ละใช้มานแทนพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนสามารถแบ่งตามลักษณะของกิจกรรมได้ดังนี้คือ

1.3.1.3.1 เกลียงนั่งเล่น ใช้สำหรับพักผ่อนและรับแขกหรือบางเรือนอาจใช้เป็นที่พักผ่อนหรือปลูกไม้ประดับต่างๆ

1.3.1.3.2 โถงเอนกประสงค์ ใช้เป็นที่ ประกอบกิจกรรมภายในครัวเรือนเช่น พักผ่อน ดูทีวี ประกอบงานอดิเรก หรือแม้แต่ใช้เป็นที่นั่งนอนแขกหรือญาติที่มาค้างแรม

1.3.1.3.3 ห้องนอน โดยทั่วไปเรือนไทยมุสลิมจะมีห้องนอนที่เป็นส่วนตัวน้อยมากส่วนใหญ่จะใช้มุ้งกลางนอนรวมกันบริเวณโถงเอนกประสงค์ ห้องนอนที่เป็นสัดส่วนจริงๆมักจะเป็นห้องนอนของหัวหน้าครอบครัว

1.3.1.3.4 ครัว โดยทั่วไปห้องครัวมักจะอยู่ด้านหลังของเรือนหลักมีخانเชื่อมระหว่างเรือนห้องครัวมักมีบันไดขึ้นลงต่างหาก นอกจากห้องครัวจะใช้เป็นที่ประกอบอาหารแล้วยังใช้เป็นที่รับรองแขกของภรรยาเจ้าของเรือนอีกด้วย

1.3.1.3.5 ที่ทำละมอด ชาวมุสลิมในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและเป็นผู้ที่เคร่งศาสนา มักจะไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันศุกร์ส่วนในวันปกติก็จะทำละมอดที่บ้านคั้งนั้น เรือนไทยมุสลิมส่วนใหญ่มักจะมีพื้นที่ที่ใช้ทำละมอด หากไม่มีห้องหรือพื้นที่ๆเป็นสัดส่วนก็จะใช้โถงเอนกประสงค์เป็นที่ทำละมอด

1.3.1.3.6 เกลียงหลังเรือน มักจะอยู่ด้านหลังของครัวใช้เป็นที่ซักล้าง ตากผลผลิตสำรอน้ำใช้ภายในเรือน นอกจากนี้เกลียงหลังเรือนยังเป็นตัวเชื่อมระหว่างครัวกับบันไดขึ้นลงหลังเรือนด้วย

1.3.2 แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้พื้นที่ภายในเรือนไทยมุสลิมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

1.3.2.1 ส่วนที่ต้องการอนุรักษ์

1.3.2.1.1 รูปแบบของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี
เขต รัตนจรณะ(2527:20) ได้แบ่งรูปแบบของเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานีตามลักษณะทรงหลัง ดังนี้

1. เรือนไทยมุสลิมหลังคาทรงจั่ว ชาวบ้านเรียกว่า “แมและ”
2. เรือนไทยมุสลิมหลังคาทรงจั่วมนิลา ชาวบ้านเรียก “บาลานอ”
3. เรือนไทยมุสลิมหลังคาทรงปั้นหยา ชาวบ้านเรียก “ลิมะฮ์”

1.3.2.1.2 โครงสร้างและส่วนประกอบของเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

1.3.2.2 ส่วนที่ต้องการพัฒนา

ประโยชน์การใช้สอยพื้นที่ภายใน เรือนไทยมุสลิมที่ปลูกสร้างในจังหวัดปัตตานีแต่เดิมไม่นิยมกันแบ่งเป็นห้องแต่ักทำเป็นโถงใหญ่เอนกประสงค์อาจมีบ้างเฉพาะในส่วนที่จำเป็นเท่านั้นแต่เนื่องจากยุคสมัยเปลี่ยนไป ความต้องการความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่ภายในเรือนเพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับความต้องการของผู้อยู่อาศัยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

ประชากร หมายถึงประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในเรือนไทยมุสลิมที่มีอายุเรือนมากกว่า 30 ปีขึ้นไปและต้องอยู่ในอำเภอระแงะ จังหวัดปัตตานี

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง เรือนไทยมุสลิมในอำเภอระแงะ จังหวัดปัตตานี ที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป เป็นเรือนที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนแบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี

จังหวัดปัตตานีมีพื้นที่ทั้งหมด 1,940.356 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 115 ตำบล 616 หมู่บ้าน 113,742 หลังคาเรือน เทศบาล 2 แห่ง สุขาภิบาล 10 แห่ง แต่บริเวณพื้นที่ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ บริเวณที่ยังคงสภาพความเป็นชุมชนแบบดั้งเดิมอยู่คือบริเวณ อำเภอระแงะ และเป็นอาคารที่ก่อสร้างมาแล้วไม่ต่ำกว่า 30 ปี จากการสำมะโนประชากรและเคหะโดยกองสถิติสังคมเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2539 จำนวนประชากรในอำเภอระแงะทั้งสิ้น 77,586 คน แบ่งเป็นชาย 38,214 คน หญิง 39,372 คน มีบ้านทั้งสิ้น 13,127 หลัง แบ่งการปกครองออกเป็น 12 ตำบลดังนี้

1. ตำบลยะรัง
2. ตำบลสะควา
3. ตำบลประจัน
4. ตำบลสะนอ
5. ตำบลระเว้ง
6. ตำบลปีตุมดี
7. ตำบลวัด
8. ตำบลกระโด
9. ตำบลคลองใหม่
10. ตำบลคลองเมาะมาวี
11. ตำบลกอลำ
12. ตำบลเขาตุม

เนื่องจากอำเภอระแงะเป็นอำเภอที่ค่อนข้างใหญ่และเคยเป็นที่ตั้งของเมืองเก่ามาก่อน ทำให้มีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่นมีจำนวนบ้านเรือนทั้งสิ้น 13,127 หลังคาเรือนแต่มีบ้านเรือนที่คงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและมีอายุ 30 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น 548 หลังคาเรือนในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจากประชากรที่พักอาศัยในเรือนไทยมุสลิมในทุกตำบลภายในอำเภอระแงะ โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์

จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลัก ร้อย ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15-30 %

จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลัก พัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 10-15 %

จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักหมื่น ใช้กลุ่มตัวอย่าง 5-10 % จากหนังสือ (บุญสม ศรีสะอาด.2535:38)กลุ่มตัวอย่างที่เข้าเกณฑ์ทั้งหมด 548 หลังคาเรือนได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 84 หลังคาเรือน โดยแบ่งการเก็บข้อมูลในทุกตำบลตำบลละ 7 หลังคาเรือน โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ในการสุ่มเก็บข้อมูลดังนี้

1.4.1 ต้องเป็นเรือนไทยมุสลิมที่แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นได้เป็นอย่างดีและมีอายุ 30 ปีขึ้นไป

1.4.2 ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้เก็บข้อมูลคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลจำนวนตำบลละ 7 หลังคาเรือน โดยจะขอคำแนะนำจากผู้นำในท้องถิ่นเป็นลำดับแรกจากนั้นจะพิจารณาตามกฎเกณฑ์อีกครั้ง

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงกำหนดความหมายของคำต่างๆที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้คือ

1.5.1 การอนุรักษ์ หมายถึง การกระทำเพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมและยืดอายุเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี ให้ทรงคุณค่าและคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้ให้มากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องของรูปแบบของเรือน โครงสร้างและส่วนประกอบ

1.5.2 พัฒนา หมายถึง การกระทำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นโดยมุ่งเน้นในเรื่องของพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนเป็นหลัก

1.5.3 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หมายถึง สิ่งปลูกสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยเบื้องต้น ขนาดสัดส่วนอาคารรวมถึงวัสดุที่ใช้จะสอดคล้องกับ คตินิยมความเชื่อและรสนิยมในท้องถิ่นนั้นๆ

1.5.4 เรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี หมายถึง เรือนที่ปลูกสร้างเพื่อเป็นที่พักอาศัยของประชาชนใน จังหวัดปัตตานี เป็นเรือนที่แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนแบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี

1.5.5 องค์ประกอบของเรือนไทย มุสลิมจังหวัดปัตตานี หมายถึง รูปแบบของเรือน โครงสร้างและส่วนประกอบต่างๆของเรือนไทยมุสลิมรวมไปถึงพื้นที่ใช้สอยภายใน

1.5.6 รูปแบบของเรือนไทยมุสลิม หมายถึง ทรงหลังคาของเรือนไทยมุสลิมที่สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบด้วยกันคือ

1.5.6.1 เรือนไทยมุสลิมหลังคาทรงจั่ว ชาวบ้านเรียกว่า “แม่และ”

1.5.6.2 เรือนไทยมุสลิมหลังคาทรงจั่วมนิล ชาวบ้านเรียก “บลานอ”

1.5.6.3 เรือนไทยมุสลิมหลังคาทรงปั้นหยา ชาวบ้านเรียก “ลิมะฮ์”

แต่มีบางเรือนที่มีหลังคามากกว่าหนึ่งทรงรวมกันภายในหนึ่งเรือนก็ได้

1.5.7 โครงสร้างและส่วนประกอบของเรือนไทยมุสลิม หมายถึง ส่วนต่างๆ ทั้งหมดที่ประกอบกันเข้าเป็นเรือนไทยมุสลิมอันได้แก่

- 1.5.7.1 ฐานเสา เป็นฐานหินหรือคอนกรีตสำเร็จรูปรองรับเสาวางบนดิน
- 1.5.7.2 เสาเรือน ไม้เนื้อแข็งวางบนฐานเสา โดยไม่มีการบากเสา
- 1.5.7.3 บันได นิยมมีทั้งด้านหน้าและหลังของเรือน
- 1.5.7.4 ชานโล่ง เป็นตัวเชื่อมระหว่างบันไดกับตัวเรือน
- 1.5.7.5 ชุมประตู แบ่งเป็นชุมประตูทางเข้าบ้านและชุมประตูทางเข้าเรือน
- 1.5.7.6 เถลิง อยู่ด้านหน้าเรือนมักทำม้านั่งและราวลูกกรง
- 1.5.7.7 พื้นเรือน ไม้กระดานปูตามยาวมักนิยมปูเสื่อน้ำมันทับพื้นเรือน
- 1.5.7.8 ฝาผนัง วัสดุมักขึ้นอยู่กับฐานะและระโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก
- 1.5.7.9 หน้าต่าง มักทำเป็นบานเปิดคู่สูงจากพื้นเสมอขอบประตูบน
- 1.5.7.10 ประตู มักทำเป็นบานเปิดคู่หรือบานพับและมีม่านประดับ
- 1.5.7.11 ฝ้าเพดาน ไม่ค่อยนิยมทำกันอาจมีบ้างเฉพาะส่วนเช่นห้องนอน
- 1.5.7.12 หลังคา มักใช้ไม้ระแนงเพราะนิยมมุงกระเบื้องดินเผา
- 1.5.7.13 หน้าจั่ว มักตกแต่งเป็นรูปรีศมีดวงอาทิตย์หรืออาจเขียนลี
- 1.5.7.14 ยอดจั่ว ปลายมุมแหลมของยอดจั่วทำเป็นเสานาคเล็ก
- 1.5.7.15 ปั้นลม มักใช้ไม้เนื้อแข็งตีบรรจบกันเป็นเส้นตรงไม่มีลวดลาย
- 1.5.7.16 สันหลังคา ใช้กรอบกระเบื้องและปูนปั้น
- 1.5.7.17 เเชิงชาย ไม้เนื้อแข็งฉลุลายค้ำถ่างตลอดรอบตัว
- 1.5.7.18 ยุงข้าว เป็นเรือนชั้นเดียวใต้ถุนโล่งมีชานโล่งด้านหน้า
- 1.5.7.19 บ่อน้ำ มักมีประจำแต่ละเรือนหลักมีเรือนใกล้เคียงกันอาจใช้ร่วมกัน
- 1.5.7.20 ที่อาบน้ำ จะอยู่บริเวณบ่อนอกเรือนกันเป็นคอกสี่เหลี่ยมเว้น
- 1.5.7.21 ส้วม มักอยู่นอกเรือนสร้างเป็นคอกง่ายๆ ไม่ค่อยมีหลังคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เป็นสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อให้เป็นไปไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยทำการศึกษา เกี่ยวกับทฤษฎี สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานี ความหมาย แนวความคิด ทฤษฎีในการอนุรักษ์และพัฒนา รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
- 2.2 เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี
- 2.3 ความหมาย แนวความคิดทฤษฎีในการอนุรักษ์และพัฒนา

2.1. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

วิวัฒน์ เตมียพันธ์ (2540:3) ได้ให้ความหมายของคำว่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นว่า หมายถึง รูปแบบของอาคารที่ชาวบ้านสร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นและเน้นเอาเฉพาะอาคารประเภทพักอาศัยคือตัวเรือนนั่นเอง ซึ่งรูปแบบย่อมมีลักษณะแปลกแยกแตกต่างกันไปตามลักษณะของวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมและสภาพดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกัน

ประสงค์ เอี่ยมอนันต์ (2540:171) ได้ให้ความหมายของคำว่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นว่าหมายถึงงานสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยเบื้องต้น ยังไม่มีการเพิ่มองค์ประกอบทางศิลปะตกแต่งเข้าไปมาก รูปแบบงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เกิดขึ้นจึงเกิดจากความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย ขนาด สัดส่วนอาคารการใช้วัสดุก่อสร้าง การดำรงชีวิต คตินิยม ความเชื่อและรสนิยมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ลักษณะของงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงเรียบง่าย ยังไม่มีความสลบซับซ้อน

สามารถ สิริเวชพันธุ์ (2540:98) ได้ให้ความหมายของคำว่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นว่าเป็นภาษาและความหมายของผู้คนในแต่ละถิ่นแต่ละแห่งบ่งบอกถึงสภาพความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม ผู้คน วัฒนธรรม การก่อสร้างบ้านเรือน รากฐานอารยธรรมของคนพื้นถิ่น เป็นจุดเริ่มต้นของวิวัฒนาการจากอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

จากเอกสารการสอนชุดวิชาไทยศึกษา หน่วยที่ 6(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช:2528) ได้ให้ความหมายของคำว่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นว่าหมายถึง สถาปัตยกรรมแบบประเพณีที่ดำรงอยู่ในชุมชนพื้นถิ่น ส่วนใหญ่จะเป็นงานสถาปัตยกรรมที่ใช้ประกอบอาชีพและอยู่อาศัยของผู้มีอาชีพทางการเกษตร บางครั้งรวมถึงศาสนสถานที่ชาวบ้านได้ออกแบบก่อ

สร้างตามความจำเป็น ตามความหมายที่ตนเข้าใจ โดยมีใช้แบบแผนของสถาปัตยกรรมไทย โดยตรง นับเป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีประวัติยืนยาวกว่างานสถาปัตยกรรมอื่นๆ

2.2 เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

เขต รัตนจรณะ (2539:64) ได้กล่าวถึงเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีว่า ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ปัตตานีได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมอิสลาม ซึ่งยังคงสืบทอดให้ปรากฏมาตั้งแต่บรรพชนจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมเหล่านี้ลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นทางด้านภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนการดำรงชีวิต และที่สำคัญคือทางด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่แม้จะคล้ายคลึงกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอื่นๆของประเทศแต่เมื่อมีการศึกษาลึกไปจะพบว่ามีความสมควรอนุรักษ์ไว้ให้เป็นมรดกของชุมชนสืบต่อไป

เนื่องจากปัตตานีมีพื้นที่อยู่ติดชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่อ่าวไทยและยังมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดยะลาและนราธิวาส หมู่บ้านของชาวมุสลิมจึงมีลักษณะหลากหลาย เช่น มีทั้งหมู่บ้านชาวประมง ชาวสวนยางพารา ชาวนา และสวนผลไม้ จึงมีรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานชุมชนครบทั้ง 3 รูปแบบ คือแบบเป็นกระจุก กระจัดกระจายและแบบขนานไปตามแนวชายฝั่งทะเลหรือตามเส้นสัญจร

เรือนไทยมุสลิมในปัตตานีในฐานะที่เป็นเมืองท่าที่สำคัญที่เป็นศูนย์กลางการค้าขายทางทะเลมาตั้งแต่สมัยอยุธยา รูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นบ้านจึงเป็นวิวัฒนาการมาจากการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม (Acculturation) คือการที่ได้รับเอาวัฒนธรรมในต่างสังคมซึ่งมีอิทธิพลต่อรูปแบบของสถาปัตยกรรม ที่มีความหลากหลาย ซึ่งนอกจากจะปรากฏออกมาในการสร้างรูปแบบที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นเรือนยกพื้นได้สูง เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆซึ่งเป็นลักษณะร่วมทางสถาปัตยกรรมพื้นบ้านของภูมิภาคแถบศูนย์สูตรแล้ว ยังมีลักษณะรูปทรงหลังคาที่โดดเด่นเป็นพิเศษ โดยทั่วไปหลังคาเรือนไทยในจังหวัดปัตตานีจะมี 3 ลักษณะดังนี้

1. หลังคาปั้นหยา หรือหลังคา “ลิมะฮ์” ตามที่ชาวบ้านใช้เรียกกัน คำ “ลิมะฮ์” แปลว่า “ห้า” หมายถึงหลังคาที่นับสันหลังคาได้ 5 สัน เป็นรูปทรงหลังคาที่ได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคม (Colonial Architectural Style) ของชาวตะวันตก

2. หลังคาจั่วมนิลหรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “บลานอ”ซึ่งหมายถึงชาวฮอลันดา หลังคาแบบบลานอเชื่อว่าได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมของชาวฮอลันดา เป็นหลังคาที่มีโครงหลังคาเช่นเดียวกับหลังคาปั้นหยา แต่เป็นหลังคาปั้นหยาที่มีจั่วติดอยู่เพื่อระบายอากาศและคงความ หลังคาแบบนี้จะมีรูปแบบที่งดงามกว่าแบบอื่น เพราะจะมีจั่วอย่างน้อย 3 จั่ว โดยมีหลังคาจั่วแฝดและมีจั่วขนาดเล็กสร้างคลุมเฉลียงหน้าบ้านติดกับบันไดทางขึ้น เพื่อใช้เป็นที่รับรองแขกอย่างไม่เป็นทางการ นอกจากนั้นช่างไม้จะแสดงฝีมือเชิงช่างในการ

ประดิษฐ์ลวดลายจากการแกะสลักไม้ ปูนปั้นหรือแกะจากสังกะสีเป็นลวดลายประดับยอดจั่ว และมีการเขียนลายบนหน้าจั่วหรือตีให้มีลวดลายเป็นแสงตะวัน ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย เรือนบลานอนนี้จะพบอยู่ทั่วไปในจังหวัดปัตตานี จนเป็นลักษณะเฉพาะเมื่อนำไปพบในท้องที่อื่นๆ เช่นที่จังหวัดสตูลชาวพื้นเมืองจะเรียกว่าหลังคาแบบ “ปัตตานี”

3. หลังคาจั่ว ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “แมและ” เชื่อกันว่าได้รับอิทธิพลจากเรือนไทยภาคกลาง หลังคาทรงจั่วนี้จะพบมากในชุมชนดั้งเดิม เช่นบ้านกรือเซะ ตำบลตันหยงลูโละ และตำบลบางปู หลังคาจั่วมีป็นลมปีกนกที่ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบสถาปัตยกรรมจากมาเลเซียไม่เหมือนป็นลมไทย ซึ่งปลายป็นลมทั้ง 2 ข้างมีหางป็นลมประดับอยู่ มีรูปคล้ายพญานาคซึ่งเป็นลักษณะของเรือนไทยภาคกลาง

นอกจากหลังคาทั้ง 3 แบบดังกล่าวเรือนไทยมุสลิมโบราณในจังหวัดปัตตานี ยังมีลักษณะเด่น คือการประดิษฐ์ลวดลายไม้แกะสลัก ทั้งบริเวณช่องลมและประดับฝาเรือนและการประดิษฐ์ฝาเรือน แบบเข้าไม้ยึดกันให้ดูงดงามอีกด้วย บ้างบ้านก็มีการเข้าฝาแบบเรือนไทยคือมีฝาประกนด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาไม่น้อยมากเท่าที่ปรากฏแล้วส่วนใหญ่จะเป็นเรือนทางภาคเหนือและทางภาคอีสานเป็นส่วนใหญ่

เขต รัตนจรณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งเน้นศึกษาเชิงสถาปัตยกรรม สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โดยศึกษาถึงสภาพทางภูมิศาสตร์กับการตั้งถิ่นฐานชุมชนรวมทั้งรวมแบบของหมู่บ้าน จากการศึกษาทำให้สามารถแบ่งประเภทของหมู่บ้านที่สำรวจออกเป็น 2 แบบ คือ หมู่บ้านกสิกรรมและหมู่บ้านประมง แต่สำหรับรูปแบบของหมู่บ้านเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีสามารถแบ่งออกเป็น 3 แบบด้วยกันคือ

1. แบบหมู่บ้านริมทาง (Liner Village) เป็นหมู่บ้านที่เกิดจากเส้นทางการสัญจร ทั้งทางบกและทางน้ำ
2. แบบหมู่บ้านที่ตั้งเรือนเป็นกระจุก (Cluster Village) เป็นหมู่บ้านที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมที่มีความผูกพันในระหว่างญาติพี่น้อง และการเคร่งครัดในการนับถือศาสนาจึงทำให้เกิดเป็นหมู่บ้านขึ้นและมีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง
3. แบบหมู่บ้านที่ปลูกสร้างเรือนอย่างกระจัดกระจาย (Scatter Village) เป็นหมู่บ้านที่เกิดขึ้นเนื่องจากชุมชนที่ประกอบอาชีพในการกสิกรรม

นอกจากนี้ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบของเรือนไทยมุสลิมซึ่งสามารถสรุปได้ว่าเรือนไทยมุสลิมมีลักษณะเฉพาะตัว เรือนเก่าแก่บ้างหลังได้รับอิทธิพลมาจากเรือนไทยภาคกลาง เช่น การวางผังเรือนและรูปแบบของฝาผนังเรือนและคุณค่าทางสถาปัตยกรรมที่พบในองค์ประกอบของเรือนแต่ละหลังจะมีการตกแต่งลวดลายที่สวยงามไม่ว่าจะเป็น หน้าจั่ว และลวด

ลายสลักไม้ประกอบปั้นลมนอกจากนั้นด้วยลักษณะทางรูปทรงของอาคารที่เด่นชัดยังสามารถแบ่งรูปแบบเรือนตามลักษณะทางอาชีพได้อีกดังนี้

1. เรือนชาวกสิกรรม
2. เรือนชาวประมง
3. เรือนค้าขาย
4. เรือนคหบดี

นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องของความเชื่อในเรื่องของการปลูกเรือนไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเลือกพื้นที่ ลักษณะของดินที่เป็นมงคลและดินที่ต้องห้ามสำหรับการปลูกเรือน วันและเดือนที่เป็นมงคลสำหรับการปลูกเรือน

ประสงค์ เขียมอนันต์ (2540:171-199) ได้ทำการศึกษาถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคเหนือในหัวข้อ แนวทางการอนุรักษ์เรือนพื้นถิ่นภาคเหนือ จากการศึกษาทำให้ทราบถึงลักษณะงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของภาคเหนือว่าเป็นงานสถาปัตยกรรมที่ปรากฏตั้งแต่การวางผังชุมชนเมืองและผังบริเวณ รูปแบบสถาปัตยกรรม โครงสร้าง องค์ประกอบตกแต่งอาคาร การจัดภูมิทัศน์และการตกแต่งภายใน รวมถึงการจัดผังที่สอดคล้องกับลักษณะสภาพภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาที่มีพื้นที่เชิงลาด ลักษณะของเรือนไทยภาคเหนือแบ่งออกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

1. เรือนหลังค้ำจั่ว (เรือนไทยลื้อ) เป็นเรือนอยู่อาศัยได้ถุนสูง มีเรือนหลังเล็กได้ถุนสูงผนังทึบซึ่งใช้เป็นที่พักผลิตผลทางการเกษตร ได้ถุนใช้เป็นที่พักควายและเก็บอุปกรณ์ทำกสิกรรม เรือนทั้งสองหลังเป็นหลังค้ำจั่ว เรือนใหญ่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยหลังคาสลับซับซ้อนหากเป็นเรือนนอนสองหลังหลังคาเป็นจั่วแฝด มีชายคายาวและทิ้งชายคาคลุมเรือนครัวด้วยหลังคามุงด้วยกระเบื้องไม้ (เป็นเกล็ด) บางหลังเปลี่ยนเป็นสังกะสี ตัวเรือนผนังทึบเจาะช่องหน้าต่างน้อยส่วนหน้าต่างเป็นโถงโถงใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ทั้งรับแขกและนั่งเล่น ใกล้เคียงบริเวณนี้จัดเป็นหิ้งพระซึ่งต้องการให้แขกที่มาเยี่ยมเห็นด้วย ลักษณะเด่นของเรือนบริเวณใกล้เคียงโถงข้างหลังทำเป็นพื้นที่โปร่งยื่นไปที่ชายคาเพื่อเป็นที่พึ่งผลผลิตทางการเกษตรที่เก็บเกี่ยวได้ ด้านข้างเป็นครัวอยู่ติดกับโถงเอนกประสงค์ ด้านหน้าเป็นชานโถงไม่มีหลังคาคลุมแต่ด้านหนึ่งของงานจัดเป็นร้านเก็บน้ำไว้บริโภคและบริเวณนี้มีม้านั่งยาวไว้นั่งเล่นและพักผ่อนผู้ที่เดินผ่านเรือน ริมพื้นที่ชานโถงเป็นที่ตั้งกระถางต้นไม้ ต่อจากชานไปเป็นบันได เรือนลักษณะนี้ส่วนใหญ่มีรั้วโปร่งหรือรั้วต้นไม้กั้นระหว่างบริเวณบ้านกับถนน เรือนหลังค้ำจั่วลักษณะนี้เป็นเรือนพื้นถิ่นภาคเหนือตอนบน ได้แก่แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา เป็นต้น

2. เรือนล้านนา (เรือนกาแล) เป็นเรือนอยู่อาศัยเรือนหลังใหญ่เป็นเรือนแฝดใช้เป็นเรือนนอน ระหว่างเรือนสองหลังมีทางเดินจากด้านหน้าผ่าน ไปด้านหลังเรียกว่า “ชานฮ่อม” หน้าห้องนอนเป็นบริเวณรับแขกเรียกว่า “เดิน” เลยไปด้านหน้าเป็นชานหน้ามีร้านน้ำและ

บันไดหน้าเรือน ด้านหลังเรือนประกอบด้วยครัว ซานหลัง ราน้ำและบันไดหลัง แพนผัง เรือนด้านหน้าคล้ายเรือนหลังคาจั่วแฝด เรือนกาแลมีหลังคาคุ้ม ชายคายาว ผนังผายออก เจาะ ช่องหน้าต่างน้อยโครงสร้างไม้ ผนังไม้ หลังคากระเบื้องไม้หรือแฝด การยึดกันใช้เดือยไม้ และสลัก จึงต้องใช้ช่างที่มีฝีมือ

3. เรือนร้านค้า เป็นเรือนที่มีหน้าที่ใช้สอยสองอย่างเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นที่ทำ การค้าขาย ส่วนที่ทำการค้าขายยกพื้นสูงจากพื้นทางเท้าริมถนนไม่เกิน 3 ชั้นบันไดอีกด้าน หนึ่งของส่วนค้าขายติดกับเรือนอยู่อาศัยโดยมีทางเดินและบันไดภายในเป็นทางเชื่อม เรือน บ้างหลังทั้งสองส่วนอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน บ้างหลังส่วนค้าขายอยู่ใต้ส่วนอยู่อาศัย เรือน ประเภทนี้หันด้านยาวติดถนนและมีหลังคาคลุมทางเดินซื่อของเพื่อความสะดวกแก่ผู้ซื้อและ บ้างส่วนใช้วางของขายด้วย ทางเข้าส่วนอยู่อาศัยแยกเด็ดขาดจากกันจึงไม่ปะปนกันเรือนร้าน ค้ามีทั้งชั้นเดียวและสองชั้น หลังคามุงสังกะสีหรือกระเบื้อง ฝาไม้กระดาน ประตูหน้าต่างมี การตกแต่งด้วยการตีไม้ทางนอนหรือเอียงเป็นมุม 45 หรือ 60 องศา ช่องประดับด้วยไม้ฉลุ หลังคามีทรงจั่ว ปั้นหย้า ปลายปั้นหยามะนิลา (ปั้นหย้าผสมจั่ว)

4. เรือนภาคกลางทรงเตี้ย เป็นเรือนที่อพยพขึ้นมาจากอยุธยาพร้อมกับพระยาตาก ตอนปลายสมัยอยุธยา มีลักษณะเป็นเรือนฝาปะกนถอดได้เป็นชั้นๆจึงถอดและขนมาพร้อม กองทัพพระยาตากแล้วมาปรุจขึ้นใหม่ที่เมืองตาก เรือนไทยที่ ขนมานั้นมีทั้งเรือนบกและ เรือนแพทั้งสองแบบเป็นที่นิยมมาก เนื่องจากเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศของภาคเหนือ ตอนล่างซึ่งมีอากาศค่อนข้างร้อน ระยะเวลาเรือนไทยภาคกลางที่นำมาปลูกนั้นมีลักษณะเดียว กับที่ปลูกที่อยุธยา แต่ต่อมามีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับภูมิประเทศ เรือนไทยภาคกลางซึ่ง เคยสูงได้ถูกตัดเสาให้สั้นลงที่ละน้อยเนื่องจากไม่ถูกน้ำท่วม ส่วนเรือนแพเมื่อนำมาปลูกบน บกก็ทำเสาตอม่อสั้นเพื่อพักเรือนไว้เช่นเดียวกัน เรือนไทยภาคกลางที่นำมาปลูกที่ภาคเหนือ ตอนล่างจึงกลายเป็นเรือนภาคกลางทรงเตี้ย หรือแพบก

5. เรือนขนมปังจิง เป็นเรือนเครื่องยุดหลังที่ชาวตะวันตกเข้ามาค้าขายและทำป่าไม้ ในไทยจึงพบเรือนลักษณะนี้กระจายทั่วไปทั้งภาคเหนือซึ่งมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์มาก ปัจจุบัน ยังพบที่ ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก และกำแพงเพชร แบบแลนของเรือนจัด เนื้อที่ใช้สอยเป็นแบบตะวันตก มีห้องนอน ห้องรับแขก ห้องพักผ่อน ห้องทำงานและห้อง ครัว ส่วนใหญ่มีหน้ามุขและระเบียงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเรือน ส่วนใหญ่ปลูกเป็น เรือนสองชั้นมีทั้งใต้ถุนโล่งและใช้พื้นที่ใต้ถุนกันเป็นห้องด้วย หลังคามีทั้งทรงปั้นหย้า และ ทรงมะนิลา มุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์(กระเบื้องหางว่าว) ปล่อยชายคาคลุมทุกด้าน ที่ผนังตอน บนได้ขยายคานถึงคอสอง เปิดเป็นช่องระบายอากาศ และเหนือช่องประตูหน้าต่างเคยเป็นช่อง ระบายอากาศด้วย ช่องระบายอากาศทำเป็นไม้ฉลุโปร่ง ลวดลายสวยงามตามสมัยนิยม และที่

ชายคา หน้ามุง ระเบียง ประดับตกแต่งด้วยไม้ฉลุเช่นกัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกเบาและสวยงาม

6. เรือนฝ้าทุ่ง (กระต๊อบฝ้าทุ่ง) เป็นที่อยู่อาศัยขนาดเล็กที่สุดที่ใช้ฝ้าทุ่งในฤดูหนาวและเก็บเกี่ยวชาวบ้านเรียก “เล็งนา” อาคารมีหน้าที่เป็นที่พักนอนหุงหาอาหารเท่านั้นแผนผังอาคารจึงเรียบง่ายไม่มีอะไรซับซ้อน พื้นอาคารมีเพียงห้องนอนและระเบียงยกพื้นสูงไม่เกิน 1.00 เมตร มีหลังคาคลุมต่ำลงมากเพื่อป้องกันอากาศหนาว บนพื้นดินเป็นที่ตั้งร้านน้ำและกองฟืน วัสดุก่อสร้างเป็นวัสดุในท้องถิ่น ได้แก่ ไม้ไผ่ ใบไม้ แฝก จากรูปแบบอาคารและโครงสร้างที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศและรสนิยมพื้นถิ่นทำให้เล็งนาเป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าอีกชิ้นหนึ่ง

จากการที่ได้ศึกษาถึงรูปแบบเบื้องต้นของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคเหนือแล้วเห็นว่าสมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์จึงได้กำหนดแนวทางในการอนุรักษ์เรือนไทยพื้นถิ่นภาคเหนือมีตั้งแต่การอนุรักษ์แนวคิด รูปแบบ ฝีมือช่างและวัสดุก่อสร้าง

1. การอนุรักษ์แนวคิด แนวคิด ในการสร้างเรือนพื้นถิ่นซึ่งมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเป็นประเพณีในการอยู่อาศัยและวิถีชีวิตของประชาชนแต่ละกลุ่ม เมื่อท้องถิ่นมีความเจริญทำให้สังคมในการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจนขาดความเหมาะสม การอนุรักษ์แนวความคิดอาจทำได้โดย การสอนอธิบายให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจนมีความเข้าใจชัดเจนเรื่องคุณค่าเรือนพื้นถิ่นภาคเหนือที่มีความ สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น แล้วเชื่อว่าประชาชนจะพัฒนาการอยู่อาศัยตามแนวทางการดำรงชีวิตอย่างค่อยเป็นค่อยไปที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเดิม

2. การอนุรักษ์รูปแบบ รูปแบบเรือนพื้นถิ่นของแต่ละกลุ่มชนได้รับการพัฒนาจนสอดคล้องกับการดำรงชีวิตและรสนิยมของประชาชนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสมแล้วจึงสมควรอนุรักษ์เรือนที่มีคุณค่าไว้ หากมีการขยายพื้นที่หรือต่อเติมอาคารควรให้สอดคล้องกับรูปแบบ ซึ่งถือว่าเป็นการอนุรักษ์รูปแบบของเรือนพื้นถิ่นแต่ละรูปแบบไว้ หากมีการซ่อมแซมตามรูปแบบเดิม ทั้งวัสดุก่อสร้างและฝีมือช่าง ซึ่งเป็นการอนุรักษ์อย่างถูกวิธี การอนุรักษ์รูปแบบต้องใช้การศึกษาและค้นคว้าเพื่อหารูปแบบเดิมที่ถูกต้อง สำหรับการอนุรักษ์รูปแบบเรือนพื้นถิ่นภาคเหนือนี้ไม่ยาก เนื่องจากได้มีผู้ศึกษารูปแบบเรือนพื้นถิ่นไว้ค่อนข้างสมบูรณ์มาก

3. การอนุรักษ์ฝีมือช่าง โดยปกติการอนุรักษ์ฝีมือช่างจะถูกละเลย โครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มักไม่ประสบผลดีเท่าที่ควร เนื่องจากละเลยการกำกับฝีมือช่างต่างๆ การอนุรักษ์ฝีมือช่างต้องทำการฝึกช่างฝีมือให้มีความสังเกตและฝีมือที่สามารถทำงานตามวิธีที่ช่างฝีมือโบราณทำไว้ได้ ควรมีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกช่างฝีมือสาขาต่างๆ ที่เรียกว่าโรงเรียนช่างสิบหมู่

4. การอนุรักษ์วัสดุก่อสร้าง ในการอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมโดยทั่วไป ส่วนใหญ่มักขาดการพิจารณาอย่างพิถีพิถันเพียงพอต่อการนำวัสดุก่อสร้างมาใช้บ่อยครั้งที่นำวัสดุชนิดใหม่มาทดแทน ทำให้เกิดความผลกระทบต่างๆ เช่นขาดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปแบบสีสันทัน หรือคุณสมบัติของวัสดุใหม่มีผลกระทบต่อวัสดุเดิม ดังนั้น การอนุรักษ์วัสดุก่อสร้าง จึงต้องสนับสนุนให้มีการผลิตวัสดุเก่าเพื่อใช้ในการอนุรักษ์ เมื่อพิจารณาในแง่การตลาดแล้ว วัสดุเก่าที่ผลิตไว้อาจมีโอกาจำหน่ายได้น้อย ดังนั้นรัฐบาลจึงควรให้การสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาของรัฐบาลสอนเรื่องการผลิตวัสดุต่างๆ และผลิตสำรองไว้เพื่อใช้ในการอนุรักษ์ ซึ่งจะเป็นการฝึกนักศึกษาของสถาบันอีกทางหนึ่งด้วย

เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง ได้ศึกษาถึงงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของต่างประเทศทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการของสถาปัตยกรรมของฟิลิปปินส์ ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือช่วงแรกก่อนถูกปกครองโดยสเปนเรียกช่วงนี้ว่า Spanish Era ซึ่งเป็นช่วงตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 16 จนถึงปลายศตวรรษที่ 19 ช่วงที่ 2 คือ ช่วงถูกปกครองโดยอเมริกา เรียกช่วงนี้ว่า American Era ซึ่งอยู่ระหว่างเวลาถึงศตวรรษคือราวศตวรรษที่ 20

จากการศึกษาทำให้มีข้อน่าสนใจเป็นอย่างมากเนื่องจากสถาปัตยกรรมที่อยู่ในยุคก่อนปกครองของสเปน มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับสถาปัตยกรรมของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาปัตยกรรมที่พุกอ้าย (สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น) ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นหลักได้ดังนี้

1. ลักษณะทางสถาปัตยกรรม
2. คติความเชื่อและประเพณีการปลูกเรือน

ซึ่งจากลักษณะทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของฟิลิปปินส์นี้มีความเหมือนกับเรือนเครื่องผูกของไทยไม่ว่าจะเป็นเรือนเครื่องผูกทางภาคเหนือที่เรียกว่า เรือนไม้บัว เรือนเครื่องผูกแบบอีสาน หรือเรือนเครื่องผูกทางภาคใต้และเรือนเครื่องผูกของชาวประมง ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่าลักษณะทางโครงสร้างและรูปแบบจะมีความคล้ายกันมากจะต่างกันก็เฉพาะในส่วนของการละเอียดเท่านั้น ส่วนในเรื่องของคติความเชื่อในการปลูกเรือนก็เหมือนกับในประเทศไทยเช่นกันคือ การนับถือผี นับถือวิญญาณของบรรพบุรุษ ถือฤกษ์ยามในการสร้างเรือน การวางแนวทิศทางการสร้างเรือน พิธีเสี่ยงทางในการเลือกทำเล พิธีวางเสาเอก คติความเชื่อในเรื่องบันได เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.1 แสดงลักษณะของเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี

เป็นไม้ชั้นเดียวได้ถุน โถง เสาจะวางบนฐานเสา ด้านหน้ามักนิยมทำเป็นระเบียง บริเวณบันไดมักทำเป็นที่ล้างเท้า

รูปที่.2.2 แสดงลักษณะโดยรวมของเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับเอาไว้ใช้งานเพื่อเรียนรู้เท่านั้นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.3 แสดงลักษณะ โดยรวมของเรือนไทยมุสลิมบริเวณด้านข้าง

รูปที่ 2.4 แสดงลักษณะด้านหน้าของเรือนไทยมุสลิม

รูปที่ 2.5 แสดงลักษณะด้านหน้าของเรือนไทยมุสลิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี บริเวณบ้านโคกหน้าเรือนมักทำเป็นที่ล้างเท้า และมี
 มีระเบียงด้านหน้า ยกพื้นสูงได้ดูโล่งสามารถใส่ประโยชน์ได้

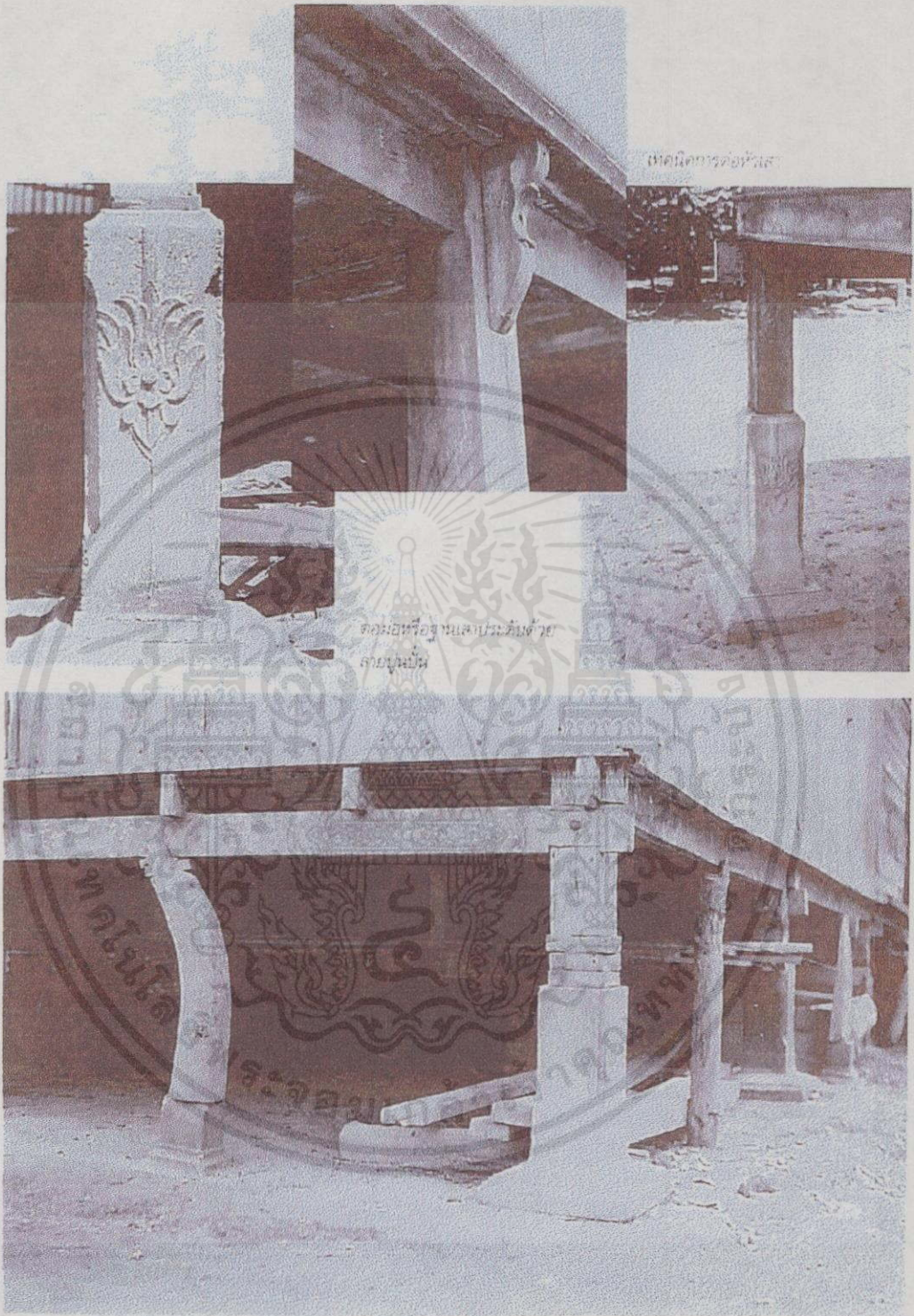

รูปที่ 2.6 แสดงสันหลังคาและช่องลมลายฉลุไม้

รูปที่ 2.7 แสดงช่องลมลายฉลุไม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี จะมีช่องเปิดน้อยแต่จะใช้การระบายอากาศทาง
 ช่องลมและยังช่วยเพิ่มคุณค่าทางสถาปัตยกรรมได้ด้วย

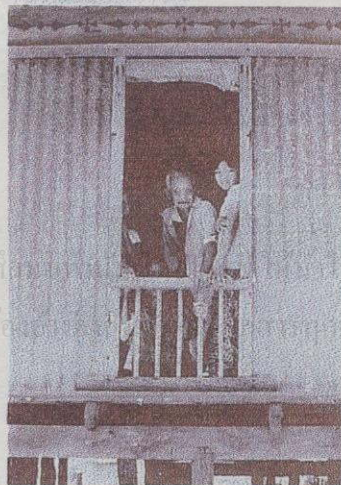

รูปที่ 2.8 แสดงฐานเสา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
เนื่องจากเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีไม่นิยมฝังเสาเรือนลงในดินแต่จะวาง
บนฐานเสาแทน ดังนั้นฐานเสาจึงเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเรือนมุสลิมได้เป็นอย่างดี

รูปที่ 2.9 แสดงลักษณะหน้าต่างของเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี

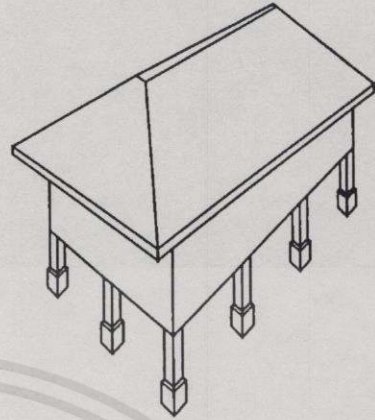
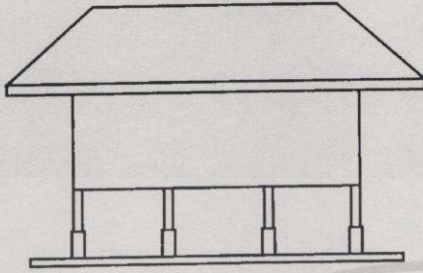
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องสงวนลิขสิทธิ์ไว้ทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

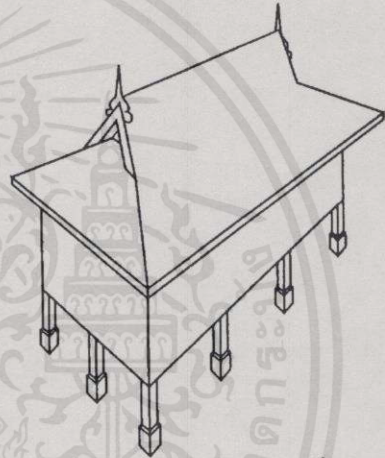
เอกสารนี้เป็นรูปที่ 2.10 แสดงลักษณะ โครงหลังคาภายในเรือนไทยมุสลิม นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่มักไม่นิยมติดฝ้าเพดานจะปล่อยให้
เห็น โครงสร้างของหลังคาอย่างชัดเจน

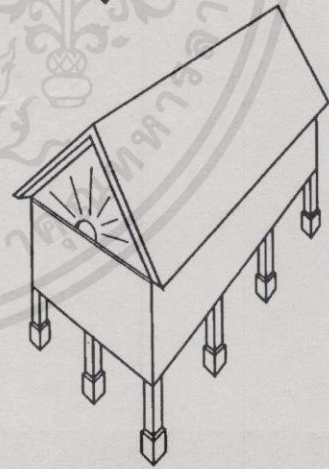
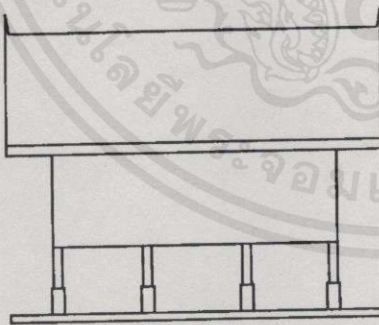
หลังคาทรงป้านหมา (สี่มะ)

หลังคาทรงจั่วนิลา (บลานอ)

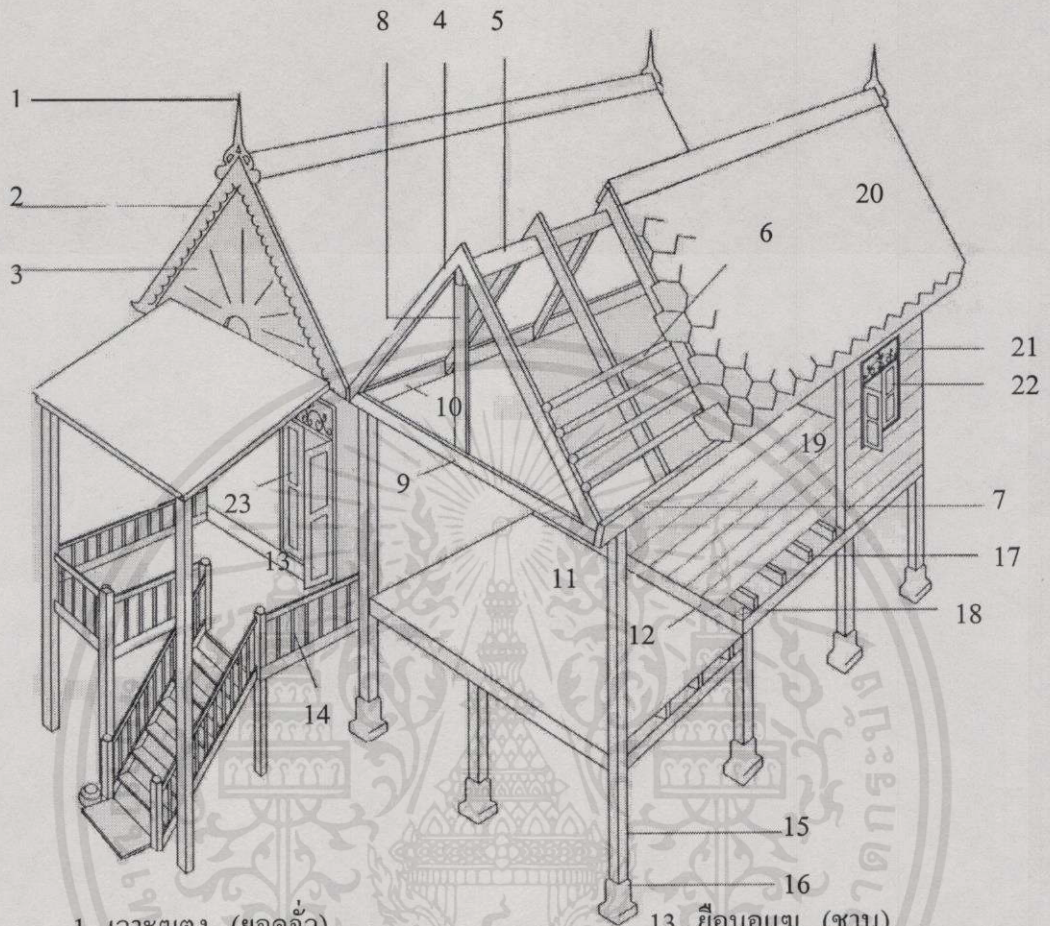

หลังคาทรงจั่ว (แมและ)

รูปที่ 2.11 แสดงรูปทรงของหลังคาเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

เขต รัตนจรณะ(2538:194) เรือนไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานีมักทำหลังคาทรงสูงเพื่อให้น้ำฝนไหลผ่านได้โดยสะดวกเนื่องจาก ในภาคใต้ของประเทศจะมีฝนตกชุก นอกจากนี้ยังสามารถระบายความร้อนได้ดีอีกด้วย บางเรือนอาจมีรูปทรงของหลังคามากกว่าหนึ่งแบบขึ้นไปก็ได้

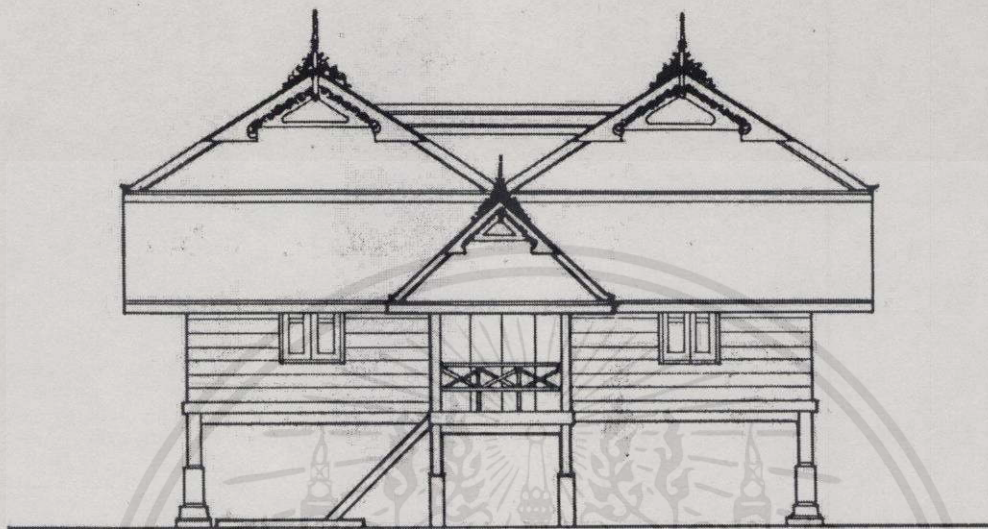
1. เวาะจุมตง (ยอดจั่ว)	13. ยี่อมอแม (ชาน)
2. แมและห์ (บันลม)	14. ปากามูแซ (รั้วระเบียง)
3. ดีแบลาชา (หน้าจั่ว)	15. ดีเย (เสา)
4. กาชายาเต (จันทัน)	16. ปือลาเปะ (ฐานเสา)
5. ตูแลฆาบง (อกไก่)	17. ราแลกือตอ (ตง)
6. ยี่อฆียา (แป)	18. ราโฆะ (คาน)
7. ตือโปกาชา (เชิงชาย)	19. ลาตา (พื้นกระดาน)
8. กามะ (คั้ง)	20. ปือราบง (หลังคา)
9. ฮาแลปานะ (ชื่อ)	21. ยาลอชอแบะ (ช่องลมลายฉลุ)
10. ฮาแลปาเย (อะเส)	22. ยี่อเนลอ (หน้าต่าง)
11. ชือฆามี่ (ระเบียง)	23. ปี่ตุ (ประตู)
12. ปือโน (ไม้ปิดหัวพื้นกระดาน)	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบุคลากรที่ทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

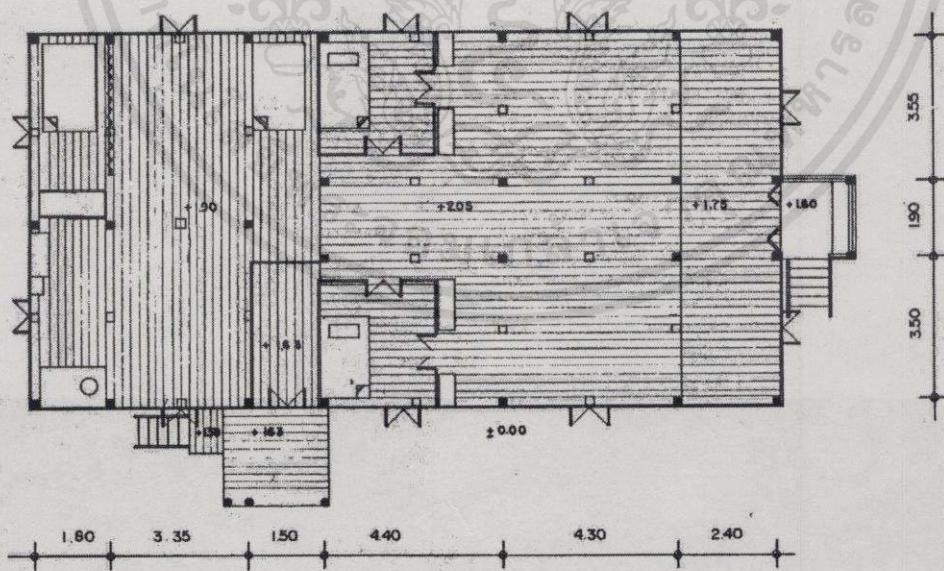
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.12 แสดงส่วนต่างๆของเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี

เขต รัตนจรณะ(2538:195)

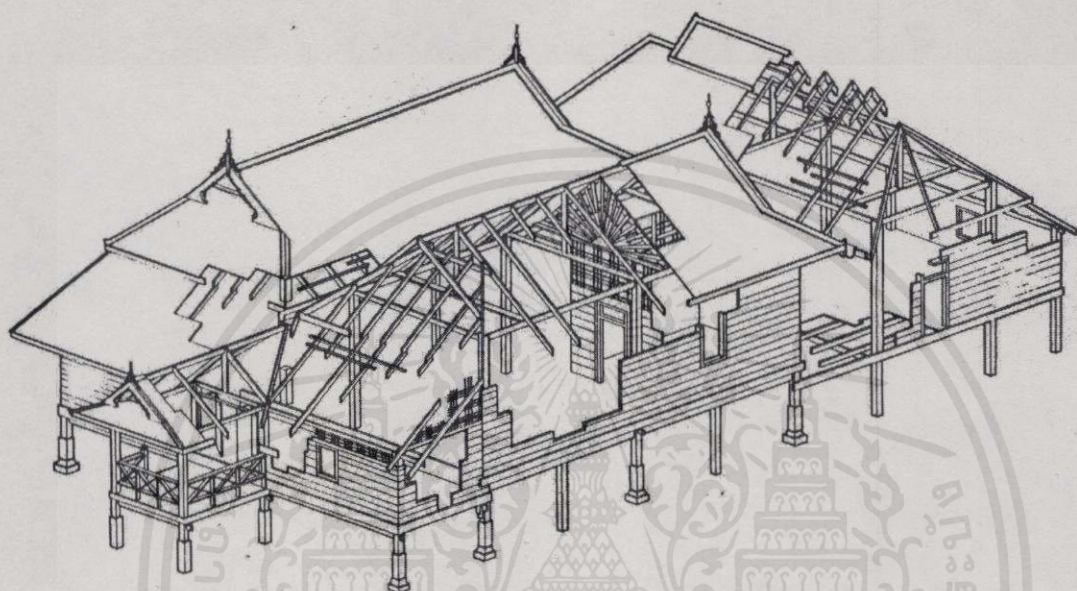

รูปที่ 2.13 แสดงรูปด้านหน้าเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

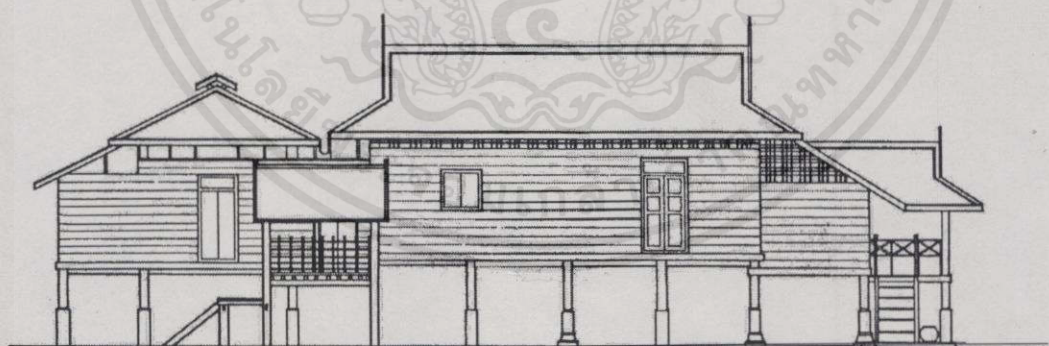

รูปที่ 2.14 แสดงแปลนเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี เขต รัตนจรณะ(2538:179)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการเรียนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีให้คิดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดง โครงสร้างเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

รูปด้านข้างเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

รูปที่ 2.15 แสดงโครงสร้างและรูปด้านข้างของเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี

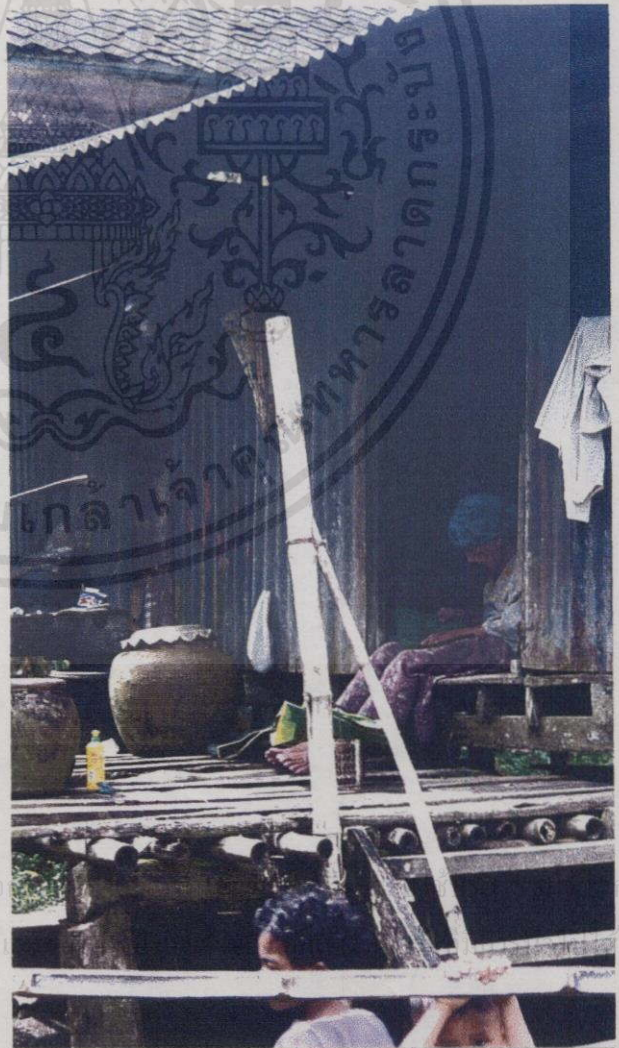
เขต รัตนจรณะ(2538:178)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.16 แสดงชานหลังเรือน

เรือนไทยมุสลิมส่วนใหญ่
มักมีบันไดขึ้นลงสองจุด ชานหลัง
เรือนใช้เป็นตัวเชื่อมระหว่างเรือนกับ
บันได ใช้เป็นที่เก็บสำรองน้ำไว้ใช้
และยังใช้เป็นที่ชานซักล้างหรือเก็บ
ผลผลิตทางการเกษตรอีกด้วย

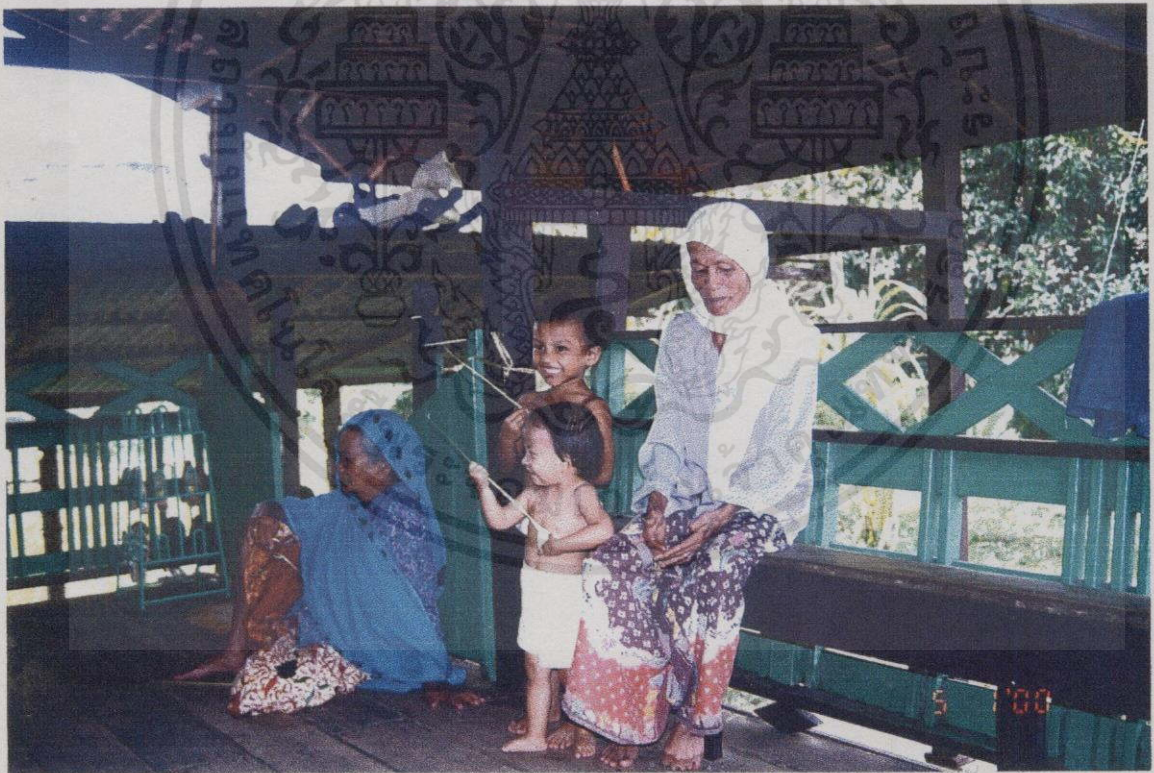
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา

การค้า

เอกสารนี้เป็นรูปที่ 2.17 แสดงพื้นที่ใต้ถุนเรือนานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื่องจากตัวเรือนยกพื้นสูงจึงสามารถใส่จะ โยชนจากพื้นที่ใต้ถุนเรือนได้ เรือนบ้าง
หลังจะใช้เป็นที่นั่งเล่น ทำงานอดิเรก จอดรถ เก็บผลิตผลทางการเกษตร

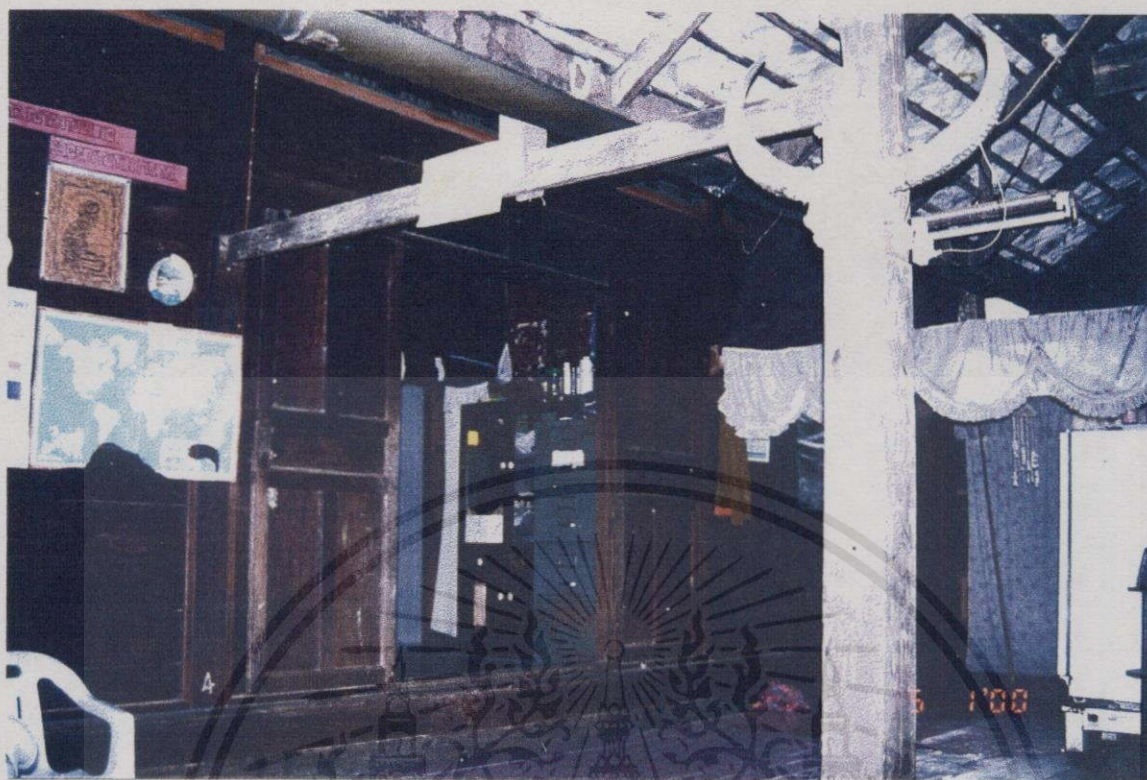

เอกสารนี้เป็นรูปที่ 2.18 แสดงบริเวณเฉลียงหน้าเรือน
 เอกสารนี้เป็นรูปที่ 2.18 แสดงบริเวณเฉลียงหน้าเรือน ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 เรือนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะมีเฉลียงด้านหน้าเรือนใช้เป็นที่พักผ่อนและเป็นพื้นที่
 ที่เอนกประสงค์ เฉลียงมักทำม้านั่งเป็นกระดานวางอยู่บริเวณริมเฉลียงทอดยาว

รูปที่ 2.19 แสดงพื้นที่ภายในเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

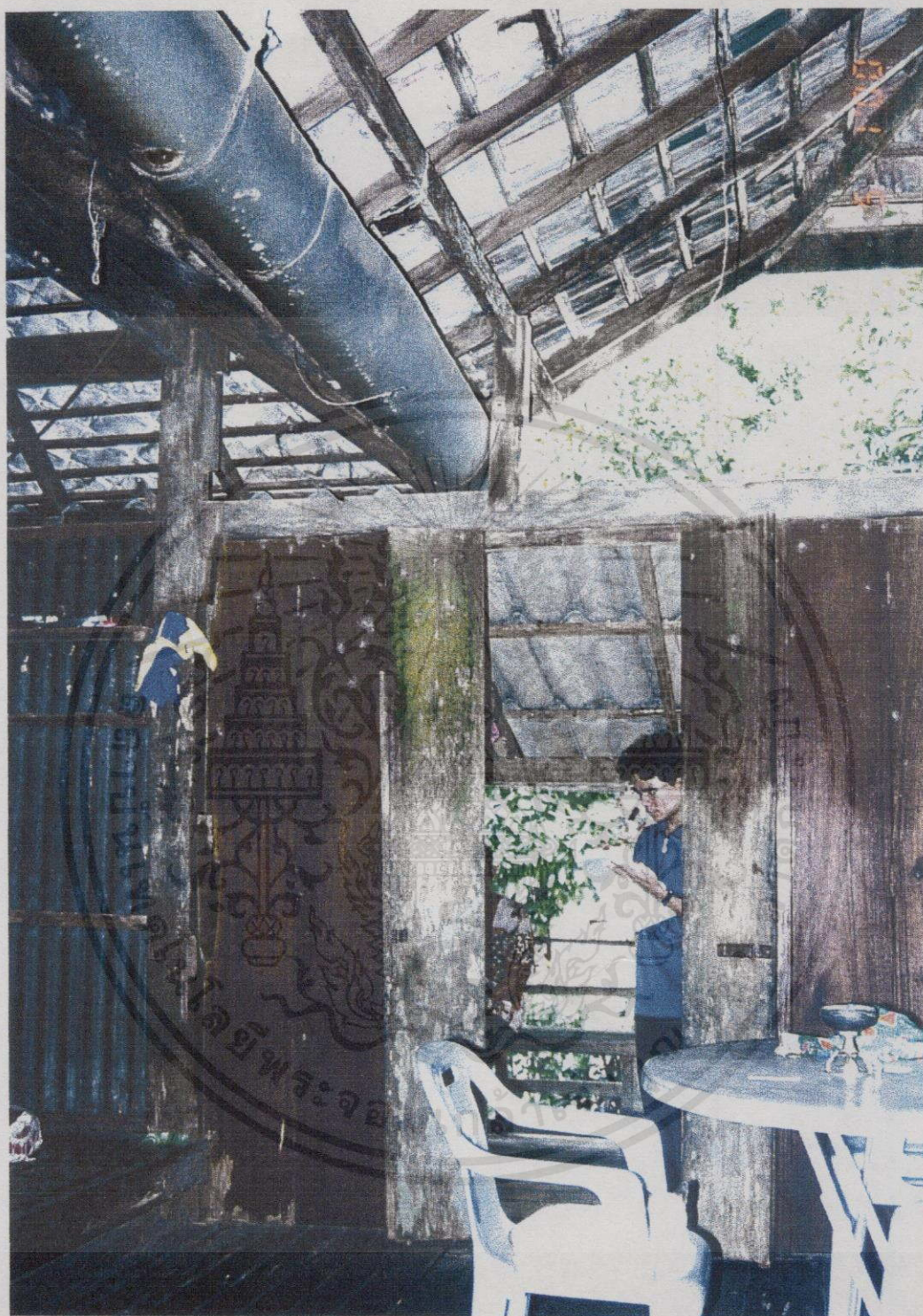
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นรูปที่ 2.20 แสดงพื้นที่ภายในเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นรูปที่ 2.21 แสดงพื้นที่ภายในเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.22 แสดงพื้นที่ภายใน และรางระบายน้ำ เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

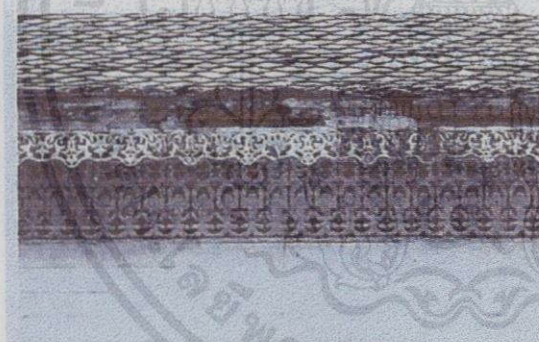

จากการสำรวจ พบว่าตัวเรือนที่ช่างไม้
ประดับตกแต่ง คือ

1. สันหลังคา มักจะประดิษฐ์จากโลหะหรือ
ปูนปั้นเป็นลวดลายที่ประดับทอดตัวขนานไปกับ
สันหลังคา รูปแบบของลายมักจะเป็นลวดลายเครือเถา
หรือลวดลายประดิษฐ์ หรือช่างไม้อาจจะใช้ปูนปั้น
ตามสันหลังคาปลายอนแบบหางเปิดทำให้อ่อนหรือย
และป้องกันฝนรั่วซึมไปด้วย

2. หน้าจั่วและยอดจั่ว ชาวไทยมุสลิมจะเรียก
ลวดลายที่ประดับยอดจั่วว่า "บุเวาะฮ์ญุดง" และ
เรียกบริเวณหน้าจั่วว่า "ตุแบลยา" ลวดลายที่
ตกแต่งบริเวณนี้จะใช้วัสดุไม้หรือลายปูนปั้นประดับ
ซึ่งคงทนถาวร ลวดลายประดับยอดจั่วอาจจะแกะ
สลักจากโลหะ ส่วนหน้าจั่วอาจจะเขียนลวดลายด้วย
สีฝุ่นหรือตีเกล็ดไม้ให้เป็นริ้วคลื่นแสงตะวัน

3. เจึงชาย หรือที่ชาวพื้นเมืองเรียกว่า
"ตือโปกาซา" เป็นการตกแต่งบริเวณชายคา
ลวดลายที่ใช้ประดับมักจะเป็นลายประดิษฐ์ แกะสลัก
จากไม้หรือสังกะสี เป็นลายเครือเถามีลักษณะโปร่ง
ทำให้ตัวเรือนดูอ่อนช้อยงดงาม

4. ช่องลมใต้หลังคา ซึ่งชาวพื้นเมืองเรียกว่า
"ฉาธอ" เรือนไทยมุสลิมให้ความสำคัญกับช่องลม
ใต้หลังคามาก ในการช่วยระบายอากาศร้อนอบอ้าวได้
เรือนชาวบ้านมักจะปล่อยให้ช่องลมเปิด แต่เรือนเจ้านายหรือ
คหบดีจะสลักไม้ฉลุให้โปร่งเป็นลายประดิษฐ์ จัดองค์
ประกอบในทางตั้งเป็นลวดลายต่อเนื่องกันไป โดย
ปกติจะมีความสูงประมาณ 60 เซนติเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานั่นเอง ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.23 แสดงสันหลังคา, จั่ว, เจึงชายและช่องลม เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

เขต รัตนจรณะ(2537:54)

2.3 ความหมาย แนวความคิดทฤษฎีในการอนุรักษ์และพัฒนา

2.3.1 ความหมายของคำว่าอนุรักษ์และพัฒนาได้มีผู้ให้ความหมายของคำเหล่านี้ไว้หลายท่านด้วยกันดังนี้

ประนอม ต้นสุขานันท์ (2530:10) ได้ให้ความหมายของคำว่า อนุรักษ์ ไว้ดังนี้

2.3.1.1 การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างรอบคอบ เพื่อบรรลุความต้องการในอนาคต

2.3.1.2 การอนุรักษ์ หมายถึง การปรับปรุงหรือป้องกันอาคารและบริเวณใกล้เคียงหมู่บ้านหรือเมืองขนาดเล็ก หรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

2.3.1.3 การอนุรักษ์ หมายถึง การวางแผนการใช้อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และเทคโนโลยี รวมถึงการดูแลรักษาอาคาร กิจกรรมในอาคาร เป็นต้น

2.3.1.4 การอนุรักษ์ หมายถึง การกระทำเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรม รวมถึงกิจกรรมอื่นๆที่ทำเพื่อยึดอายุมรดกทางวัฒนธรรม

2.3.1.5 การอนุรักษ์ หมายถึง การรักษาร่างกายของเมืองเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมดำเนินไปด้วยดี การผ่าตัดเพื่อปรับปรุงระบบการติดต่อ และการสร้างชีวิตใหม่ ในส่วนที่เสื่อมโทรม

2.3.1.6 การอนุรักษ์ หมายถึง การรักษาสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้คงอยู่ในสภาพเดิมที่มันเป็นอย่างไรมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งวิธีการนี้จะต้องเป็นการทำงานที่ค่อนข้างมากอยู่ในการทำงานปกติแล้วอาจจะหมายถึง การรักษาสิ่งใดก็ตามให้อยู่ในสภาพที่ดีโดยการทำนุบำรุงอย่างสม่ำเสมอแต่ต่อเนื่อง อ.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัยวุฒิ(94)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2515:17-18) ได้ให้ความหมายของคำว่าพัฒนาว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้น ในหนังสือทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ

ดร.อมร รักษาศัพท์ได้ให้ความหมายของคำว่า “พัฒนา” ไว้ว่า “เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบที่กระทำการ”หรือกล่าวโดยสรุปจากความหมายของหลายๆท่าน คือ ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ปรารถนาน้อยให้เป็นสิ่งที่ปรารถนามาก ซึ่งดีกว่าเดิม

2.3.2 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนา

National Trust of Historic Preservation แห่งสหรัฐอเมริกาและนักอนุรักษ์อื่นๆ ได้มีหลักเกณฑ์อย่างง่าย ๆ ในการอนุรักษ์คือ “It is better to preserve than repair, better to repair than restore, better to restore than reconstruct.” การรักษาให้คงสภาพเดิมจะดีกว่าการเปลี่ยนแปลงและซ่อมแซม แต่การเปลี่ยนแปลงหรือแซมแซมนี้ก็ยิ่งจะดีกว่าการบูรณะขึ้นมาใหม่

และอย่างไรก็ตาม การบูรณะขึ้นมาใหม่นี้ก็ยังคงดีกว่าการที่จะสร้างขึ้นมาใหม่ทั้งหมด หรือ อีกนัยหนึ่งก็คือ การที่อาคารถูกรบกวนน้อยที่สุดจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด และถ้าอาคารได้รับการอนุรักษ์อย่างทันเวลา การซ่อมแซมหรือการเปลี่ยนแปลงอย่างขนาดใหญ่ก็จะไม่จำเป็น

วีระ โรจน์พจนรัตน์ (2540:1-11) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของแนวความคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาอาคารทางวัฒนธรรมที่เป็นสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับในประเทศต่างๆ และวิธีการดำเนินการในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไว้ดังนี้

ความเป็นมาและพัฒนาการการอนุรักษ์สงวนรักษา ตามการปฏิบัติเชิงกายภาพได้ถูกเรียกรวมว่าเป็นการบูรณะปฏิสังขรณ์ (Restoration) แนวความคิดในปัจจุบันการบูรณะซึ่งหมายถึงการทำให้โบราณสถานคืนสภาพสู่ลักษณะที่เคยปรากฏในอดีตและสามารถทำให้มันเป็นส่วนที่เข้ากันได้กับโลกปัจจุบัน ได้มีการประกาศนิยามขึ้นเป็นหลักการเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2337 ในการประชุมแห่งชาติที่ประเทศฝรั่งเศส และต่อจากนั้นวิธีการในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมตามแนวคิดต่างๆ ได้เกิดขึ้น โดยต่อเนื่องกันมา

ช่วงปี พ.ศ.2353-2373 ถือหลักการประกอบขึ้นใหม่จากของเดิมและทำเลียนแบบ ส่วนที่ขาดหายไป หลังจากที่มีการประกาศนิยามของการบูรณะขึ้นในประเทศฝรั่งเศสแล้วในปี พ.ศ.2343 แนวคิดแรกในการบูรณะได้เกิดขึ้นโดยถือหลักการนำส่วนประกอบของโบราณสถานที่หล่นเกลื่อนกลาดอยู่มาประกอบกันขึ้นใหม่ และ/หรือส่วนประกอบของโบราณสถานที่ขาดหายไปก็ให้มีการทำเลียนแบบขึ้น (Reproduction) ทั้งนี้ให้เน้นที่จะก่อให้เกิดความแตกต่างโดยชัดเจนระหว่างของเดิมกับส่วนประกอบใหม่ที่ทำเลียนขึ้น การบูรณะโบราณสถานต่างๆ ในขณะนั้นได้กระทำตามวิธีการนี้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณะโบราณสถานสมัยคลาสสิกที่กรุงโรมประเทศอิตาลี

ปี พ.ศ.2373-2413 “Stylistic” Restoration ได้แก่การซ่อมแซมอาคารสถาปัตยกรรมตามสมัยนิยมให้มีความสมบูรณ์ ด้วยการเน้นการบูรณะ “ให้เป็นสไตล์เดียวกัน” ตัวอย่างการบูรณะตามวิธีนี้ เช่น วิหารนอเตรอดาม (Notre Dame) ในกรุงปารีส ตามแนวความคิดแบบนี้สถาปัตยกรรมแต่ละแห่งไม่อาจมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง แนวคิดดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดการก่อสร้างเพื่อตัดแปลงและต่อเติมอย่างขนานใหญ่ ทำให้อาคารต่างๆ เปลี่ยนไปในรูปแบบเดียวกัน

ปี พ.ศ.2393 “Romantic” Restoration แนวความคิดนี้เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากแนวคิดแบบ โรแมนติกที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งแทนที่จะมีการดำเนินการอย่างรุนแรงในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาคารในขณะบูรณะ กลับเห็นว่าควรจะเคารพสถาปัตยกรรมในรูปแบบที่มันเป็นอยู่ สถาปัตยกรรมในอดีตแม้จะเป็นซากผุพังก็มีค่าเฉพาะ

ในตัวเองและแสดงถึงความต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันจึงสมควรให้มีความจริงจังต่อสถาปัตยกรรมเหล่านั้น

ปี พ.ศ.2423-2433 Historical Restoration ซึ่งมี Luca Beltrami เป็นผู้สนับสนุนและนำมาใช้ โดยยังยึดถือการดำเนินการอย่างกว้างขวางต่อสถาปัตยกรรม แต่เป็นไปในรูปแบบของการคาดเดาว่าอาคารนั้นๆควรจะเป็นเช่นใดในอดีต (โดยศึกษาจากตัวอย่างอาคารที่คล้ายคลึงกันแล้วนำมาแบบอย่างนั้นมาใส่ในอาคารที่จะทำการปฏิสังขรณ์ แนววิธีการนี้จะต่างจากการปฏิสังขรณ์แบบ "Stylistic" ตรงที่แบบ "Stylistic" ไม่สนใจว่าโบราณสถานนั้นเดิมเป็นโบราณสถานสไตล์ใด แต่จะเปลี่ยนให้เป็นที่ไปในสไตล์ที่ตนเลือกให้หมด)

ปี พ.ศ. 2426 Camillo Boito ได้ประกาศหลังการบูรณะ ซึ่งเป็นแนวคิดนี้ยึดถือจนถึงปัจจุบัน โดยมีสาระ 4 ประการ คือ

1. สถาปัตยกรรมนั้น นอกจากจะมีคุณค่าสำหรับการศึกษาแล้ว ยังเป็นหลักฐานแสดงประวัติศาสตร์ของชาติและประชาชน จึงสมควรได้รับการเคารพ การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นบนสถาปัตยกรรมย่อมเป็นการหลอกลวงและเป็นการกระทำที่ผิด
2. สถาปัตยกรรมควรได้รับการเสริมสร้างความแข็งแรงมากกว่าการซ่อมแซมและการซ่อมแซมมากกว่าการปฏิสังขรณ์ การเพิ่มเติมโดยทำเป็นของใหม่ ควรหลีกเลี่ยง
3. หากการต่อเติมมีความจำเป็นเพื่อความแข็งแรงของอาคาร หรือเพื่อความจำเป็นอื่นใด การกระทำนั้นให้อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่เพียงพอ ลักษณะและวัสดุที่ใช้ต่อเติมควรแตกต่างจากของเดิม แต่รูปลักษณะของอาคารดั้งเดิมยังสามารถดำรงไว้ได้
4. ส่วนต่อเติมที่เกิดขึ้นในยุคสมัยต่างๆถือเป็นส่วนของสถาปัตยกรรมนั้นให้พิงรักษาไว้ ยกเว้นจะเป็นการปกปิดหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของอาคารนั้น

ปี พ.ศ. 2474 Athen Carter หลักการของ Boito ต้องใช้เวลาถึง 48 ปี จึงเป็นที่ยอมรับในการประชุมนานาชาติด้านการบูรณะปฏิสังขรณ์ที่กรุงเอเธนส์ เมื่อปี พ.ศ.2474 ทฤษฎีการที่ออกในการประชุมนั้น นอกเหนือจากการยอมรับหลักการทั้งหมดของ Boito แล้ว ยังได้มีการเสนอแนะว่าสมควรให้มีการบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมเป็นประจำ และควรใช้เทคนิคและระบบงานก่อสร้างที่ทันสมัยที่สุดในการบูรณะปฏิสังขรณ์

ปี พ.ศ.2475 "Scientific" Restoration ปีถัดมา G.Giovannoni ได้ขยายหลักการดังกล่าวและตั้งเป็นทฤษฎีการบูรณะ เช่น วิทยาศาสตร์ เพื่อการยึดอายุของสถาปัตยกรรมให้ยืนยาวมากขึ้นวิธีการนี้อาศัยความรู้ด้านชีวเคมี และฟิสิกส์เข้ามาช่วย เช่นการนำเอาวัสดุเดิมที่เปื่อยเข้าไปปฏิบัติการในห้องวิทยาศาสตร์ เมื่อแข็งแรงแล้วก็นำกลับมาไว้ที่เดิม โดยไม่ใช้วัสดุทดแทน

ปี พ.ศ.2488 "Critical" Restoration การปฏิสังขรณ์ "เชิงวิกฤต" เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นการผสมผสานบูรณะแนวคิดต่างๆในการรักษาสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าให้มี

เนื้อแท้ดั้งเดิมมากที่สุด ไม่มีกฎตายตัวว่าวิธีการใดเหมาะสมกับอาคารประเภทใด แต่ให้พยายามหาแนวทางหลายๆวิธีมารักษาเพื่อแก้ดั้งเดิมมากที่สุด อย่างไรก็ตามโดยหลักการแล้ว การบูรณะปฏิสังขรณ์จะต้องคงรูปแบบเดิมที่มีคุณค่าเป็นหลัก

ปี พ.ศ.2507 ICOMOS Standard ในการประชุมนานาชาติ สำหรับสถาปนิกและนักเทคนิค เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานในเมืองเวนิช ประเทศอิตาลี ในปี พ.ศ. 2507 ซึ่งจัดโดยสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ (ICOMOS) หลักในการอนุรักษ์โบราณสถานได้ถูกสร้างขึ้นจากพื้นฐานของกฎบัตรแห่งกรุงเอเธนส์ ซึ่งกฎบัตรเรียกว่า (กฎบัตรสากลแห่งเมืองเวนิช)(Venice Charter) เนื้อหาของที่กำหนดในกฎบัตรดังกล่าวเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แม้ว่าหลายประเทศจะได้กำหนดจัดทำหลักเกณฑ์ในการบูรณะ โบราณสถานเป็นการเฉพาะของประเทศนั้นๆก็ตามแต่ส่วนใหญ่ก็ยึดตามแนวและข้อกำหนดของ Venice Charter เป็นส่วนใหญ่

กฎบัตรสากลแห่งเมืองเวนิช ว่าด้วยการสงวนรักษาและบูรณะอนุสรณ์สถานและแหล่งที่ตั้ง (International Charter for the Conservation and Restoration Monuments and Sites)

อนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ที่ตกทอดกันมาหลายชั่วอายุคนนั้น มีเรื่องของอดีตประจวบอยู่ บรรดาอนุสรณ์สถานที่ยังเหลือจนถึงปัจจุบันนั้น ก็เป็นพยานหลักฐานของจารีตประเพณีที่มีมาหลายยุคหลายสมัย เมื่อมนุษยชาติเพิ่มความสำนึกในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคุณค่าของมนุษย์ และถือว่าอนุสรณ์สถานเหล่านั้นคือ มรดกร่วมกันจึงเป็นที่ยอมรับกันว่าจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการป้องกันมรดกดังกล่าวไว้เพื่อลูกหลานในอนาคต ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของเราที่จะสืบทอดต่อไปให้ลูกหลาน ซึ่งความอุดมอย่างเต็มทีของความเป็นของแท้

จำเป็นที่จะต้องตกลงกันในหลักที่เป็นแนวทางในการสงวนรักษาและบูรณะโบราณสถานและกำหนดไว้ให้เป็นมาตรฐานสากลโดยแต่ละประเทศต้องรับผิดชอบในการนำไปประยุกต์ใช้ให้อยู่ในกรอบวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของตน ด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ที่มีมูลพื้นฐานนี้เป็นครั้งแรก กฎบัตรเอเธนส์ ปี พ.ศ.2474(ค.ศ.1931)ได้ช่วยพัฒนาความเคลื่อนไหวระหว่างชาติให้แผ่กว้างออกไป ซึ่งก่อรูปขึ้นเป็นเอกสารแห่งชาติ และก่อให้เกิดงานของสภาพิพริภันฑ์ระหว่างชาติและองค์การศึกษาฯสหประชาชาติ ต่อมาองค์การหลังนี้ได้ก่อตั้งศูนย์ระหว่างชาติเพื่อการศึกษาเรื่องการสงวนรักษาและบูรณะสมบัติทางวัฒนธรรมขึ้น ความสำนึก และการศึกษาวิเคราะห์มากขึ้นนำไปสู่ปัญหาที่เกิดขึ้นซับซ้อนและผันแปรมากอย่างไม่ขาดสาย จึงถึงเวลาแล้วที่จะพิจารณาตรวจสอบกฎบัตรใหม่ เพื่อที่จะได้ศึกษาหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องโดยตลอด และขยายขอบเขตออกไปในเอกสารฉบับใหม่

ฉะนั้น ในการประชุมสภาระหว่างชาติแห่งสถาปนิกและเจ้าหน้าที่เทคนิคด้านอนุสรณสถานประวัติศาสตร์ ครั้งที่ 2 ณ นครเวนิช ระหว่างวันที่ 25-31 พฤษภาคม 2507 (ค.ศ.1964)ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบในข้อความต่อไปนี้

คำจำกัดความ

มาตราที่ 1 ความหมายของอนุสรณสถานและแหล่งประวัติศาสตร์นั้น มีครอบคลุมแต่่างานก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมอย่างเดีวเท่านั้น แต่ยังหมายถึงสถานที่ตั้งของเมืองหรือชนบทซึ่งพบพยานหลักฐานของอารยธรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษและหลักฐานของความเจริญก้าวหน้าที่สำคัญ หรือของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในอดีตมีความสำคัญทางวัฒนธรรมขึ้นเมื่อกาลเวลาล่วงไปอีกด้วย

มาตรา 2 การสงวนรักษาและบูรณะอนุสรณ์สถาน จะต้องอาศัยวิทยาการและเทคนิคทั้งปวง ซึ่งอาจช่วยในการพินิจศึกษาและคุ้มครองมรดกทางสถาปัตยกรรมได้

ความมุ่งหมาย

มาตรา 3 ความมุ่งหมายในการสงวนรักษาและบูรณะอนุสรณสถานก็เพื่อการศึกษาทั้งฐานะที่เป็นงานศิลปะ และเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

การสงวนรักษา

มาตรา 4 การสงวนรักษาอนุสรณสถานนั้นจำเป็นต้องปฏิบัติให้เป็นงานถาวร

มาตรา 5 การสงวนรักษาอนุสรณสถานมักจะทำได้ง่ายสะดวก โดยการนำอนุสรณสถานมาใช้เพื่อจุดประสงค์ที่จะให้เป็นประโยชน์ทางด้านสังคมบ้างประการ แม้ประโยชน์ดังกล่าวจะเป็นที่ปราถนา แต่จะต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่นำอนุญาติให้ทำได้ หากได้ปฏิบัติภายในข้อ จำกัดเหล่านี้

มาตรา 6 การสงวนรักษาอนุสรณสถาน หมายถึง การสงวนรักษาสิ่งแวดล้อมของเดิมไว้ซึ่งไม่เกินสัดส่วนหากเป็นสิ่งแวดล้อมที่อนุสรณสถานตั้งอยู่ การเคลื่อนย้ายอนุสรณสถานไปทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนนั้นไม่อนุญาติให้ทำได้ ยกเว้นในกรณีที่ทำเป็น ทำเพื่อการคุ้มครองป้องกันอนุสรณสถานนั้น หรือมีเหตุผลที่ต้องทำเพื่อประโยชน์อันสำคัญยิ่งในระดับชาติ หรือนานาชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนมาตรา 7 อนุสรณสถานนั้นไม่สามารถแยกออกจากประวัติศาสตร์ ซึ่งมีอนุสรณสถานนี้เป็นพยานอยู่ หรือแยกจากสิ่งแวดล้อมที่อนุสรณสถานตั้งอยู่ การเคลื่อนย้ายอนุสรณ

สถานไปทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนอนุญาตให้ทำไม่ได้ ยกเว้นในกรณีที่ทำเป็นเพียงวิธีเดียวที่จะต้องสงวนรักษาสິงเหล่านี้ไว้ได้อย่างแน่นอน

มาตรา 8 บรรดาชิ้นประติมากรรม จิตรกรรม หรือมณฑานศิลป์ ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของอนุสรณสถาน การเคลื่อนย้ายออกจากพื้นที่อนุสรณสถานนั้นควรจะทำให้ได้ในกรณีเดียว ก็นำไปบูรณะซ่อมแซมหรือสงวนรักษา หากพิจารณาเห็นว่าเป็นเพียงวิธีเดียวที่จะรักษาสິงเหล่านี้ไว้ได้แน่นอน

การบูรณะ

มาตรา 9 กรรมวิธีการบูรณะเป็นงานที่จะต้องการความชำนาญอย่างสูงในการปฏิบัติจุดมุ่งหมายก็เพื่อสงวนรักษาและแสดงให้เห็นคุณค่าทางสุนทรียและทางประวัติศาสตร์ของอนุสรณสถานโดยยึดถือวัตถุดั้งเดิม และเอกสารอันเชื่อถือได้เป็นหลักการบูรณะนั้นจะต้องยุติลง ณ.จุดที่จะต้องเริ่มใช้และกรณีงานบูรณะที่ทำพิเศษออกไปโดยไม่จำเป็นก็จะต้องให้แตกต่างเห็นชัดจากองค์ประกอบสถาปัตยกรรม และให้มีเครื่องหมายประทับแจ้งเวลาที่บูรณะ ในการบูรณะไม่ว่าจะในกรณีใดก็ตามสิ่งที่จะต้องมาก่อนและติดตามภายหลังด้วย คือการศึกษาอนุสรณสถานทั้งในแง่โบราณคดีและประวัติศาสตร์

มาตรา 10 เห็นว่าเทคนิคที่เคยใช้ปฏิบัติสืบกันมานั้นไม่เหมาะสมในการบูรณะอนุสรณสถานเพื่อให้มั่นคง ย่อมใช้เทคนิคสมัยใหม่วิธีใดเข้าช่วยในการสงวนรักษาและการสร้างได้ หากประสิทธิภาพของวิธีนั้นๆมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ยืนยัน และพิสูจน์แล้วด้วยโดยประสบการณ์

มาตรา 11 จักต้องยึดถือเคารพสิ่งที่จะช่วยให้ทราบแบบก่อสร้างทุกๆสมัย ของอนุสรณสถานนั้นๆเพราะเอกภาพของแบบก่อสร้างมิใช่จุดมุ่งหมายของการบูรณะ เมื่ออาคารแห่งใดรวมงานสมัยต่างๆ สร้างทับกันไว้การที่เผยให้เห็นสิ่งก่อสร้างที่อยู่ชั้นล่างย่อมทำได้เฉพาะกรณีพิเศษเท่านั้นและเมื่อสิ่งที่เคลื่อนย้ายออกมีคุณค่าน้อยและวัตถุที่เคยให้ทราบคุณค่ายิ่งในโบราณคดี และทางสุนทรียะ และสภาพของการสงวนรักษาดีพอที่จะทำเช่นนั้นได้ การประเมินคุณค่าสำคัญของส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องและการตัดสินใจ สิ่งใดอาจจะถูกทำลายนั้นจะมอบให้บุคคลผู้รับผิดชอบงานนั้นแต่ผู้เดียวไม่ได้

มาตรา 12 การสร้างแทนส่วนที่ขาดหายไปนั้นจะต้องครบบริบูรณ์ กลมกลืนเข้ากับส่วนใหญ่ทั้งหมดแต่ในขณะเดียวกัน จะต้องมองเห็นได้ชัดเจนว่า ต่างจากของเดิมเพื่อการบูรณะนั้นจะได้ไม่เป็นการปลอมหลักฐานทางศิลปกรรมหรือทางประวัติศาสตร์

มาตรา 13 ไม่อนุญาตให้มีการต่อเติม นอกเสียจากการต่อเติมนั้นไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนที่น่าสนใจของอาคาร สิ่งแวดล้อมที่ทำสืบกันมา บริเวณสมดุคขององค์ประกอบและความสัมพันธ์

สถานที่ทางประวัติศาสตร์

มาตรา 14 สถานที่ตั้งของอนุสรณ์สถานจะต้องเป็นที่ได้รับการดูแลเป็นพิเศษเพื่อป้องกันให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรงและเพื่อให้เรียบร้อยไม่รกรุงรัง และอยู่ในสภาพที่เหมาะสม งานสงวนรักษาและบูรณะซึ่งดำเนินการในสถานที่ดังกล่าว ควรจะต้องยึดหลักการซึ่งกำหนดไว้ในมาตราดังกล่าวข้างต้น

การขุดค้น

มาตรา 15 การขุดค้นจะต้องดำเนินการไปตามมาตรฐานทางวิชาการและตามข้อเสนอแนะที่นิยมสากล ใช้ในกรณีที่มีการขุดค้นทางโบราณคดี ซึ่งองค์การศึกษาฯ สหประชาชาติได้ตราขึ้นเมื่อ พ.ศ.2499 (ค.ศ.1956)

เอกสารสิ่งพิมพ์

มาตรา 16 งานทั้งปวงที่เกี่ยวกับการรักษา การบูรณะหรือการขุดค้นจะต้องจัดทำเอกสารที่มีความถูกต้อง ในรูปของรายงานแบบวิเคราะห์ และวิจารณ์รวมทั้งภาพประกอบซึ่งเป็นภาพถ่ายเส้นและภาพถ่าย (ในเอกสารนั้น) จะต้องรวมงานปฏิบัติทุกขั้นตอนของงานแล้ว งานเสริมความมั่นคง การปรับปรุงจัดบริเวณและการประกอบให้สมบูรณ์ รวมทั้งเทคนิคและแบบแผนต่างๆที่ได้กำหนด

นอกจากนี้โอกาส วัลติภกรได้เสนอหลักการในการอนุรักษ์โบราณสถานไว้ในการสัมมนาเรื่องเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมในประเทศไทย (โอกาส วัลติภกร.,การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย:112)

1. ให้ความสำคัญต่อการคงทนต่อไปเป็นอันดับแรก
2. ปฏิสังขรณ์อย่างรอบคอบและมั่นใจทุกจุด ต้องมีเหตุผลที่แน่นอนในการซ่อม
3. ยึดถือแนวความคิดเดิมเป็นหลัก อย่าใช้ทัศนคติของสมัยปัจจุบัน
4. ให้ใช้ตัวโบราณเอง เป็นตัวกำหนดแนวทางอนุรักษ์
5. รักษาคุณค่าทางศิลปะ และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ลงไปจนถึงรายละเอียดทุก

ขั้นตอน

5. ยอมรับความเป็นสิ่งอนุสรณ์ และรับสภาพที่คงเหลืออยู่
6. ซ่อมแซมด้วยวิธีการสร้างเดิม ใช้ความคิดสมัยใหม่ต่อเมื่อจำเป็นเท่านั้น
8. ถ้าจำเป็นต้องเสริมต่อ ต้องทำให้ชัดว่าไม่ใช่ของเก่าที่ทำในยุคเดียวกัน
9. ใช้ความรู้ในการช่างที่ทันสมัยที่สุด สำหรับการเสริมสร้างความมั่นคง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยและการนำข้อมูลไปใช้
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น

10. งานที่มีการขุดหรือรื้อถอนต้องสร้างย้อนกลับให้คงอยู่ในสภาพเดิม

11. จัดทำหลักฐานอธิบายการดำเนินงานอนุรักษ์ทุกระยะพร้อมภาพถ่ายประกอบ

นอกจากนี้ วีระ โรจน์พจนรัตน์ ได้เสนอวิธีการในการสงวนรักษาสถาปัตยกรรมและสถานที่ทางวัฒนธรรม (วีระ โรจน์พจนรัตน์ : การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม:9-11)

ในการอนุรักษ์สงวนรักษาสถาปัตยกรรม การดำเนินการอาจปฏิบัติในระดับและวิธีการต่างๆขึ้นอยู่กับสภาพของอาคารและสถานที่แต่ละแห่งเป็นสำคัญซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. การคุ้มครองป้องกัน (Protection) คือ การดำเนินการหรือกระบวนการในการใช้มาตรการต่างๆอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดผลในการคุ้มครองและป้องกันสภาพทางกายภาพของโบราณสถานให้ปลอดภัย รอดพ้นจากการเสื่อมสภาพ การถูกทำลาย ซึ่งรวมไปถึงการถูกทำลายโดยสภาพแวดล้อม เช่น การวางแผนจัดทำพื้นที่กันชน (Buffer Zones) เพื่อให้สามารถป้องกันตัวสิ่งก่อสร้างและสภาพแวดล้อมของสถาปัตยกรรมได้สมบูรณ์ ในการคุ้มครองป้องกันนี้จะมุ่งเน้นในเรื่องกฎหมาย กฎเกณฑ์ และข้อกำหนดต่างๆ ที่จะกระทบการป้องกันการถูกทำลายต่างๆซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งจะสร้างขึ้นมาควบคู่กับการให้อำนาจในการลงโทษ

2. การบำรุงดูแลรักษา (Maintenance) ในมาตรการนี้เป็นวิธีการดำเนินการให้โบราณสถานคงอยู่ในสภาพที่เคยเป็นอยู่ โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการตรวจตราอย่างสม่ำเสมอและการบำรุงรักษาแบบหมุนเวียนและแบบประจำ นอกจากนี้ยังรวมถึงการซ่อมแซมเล็กน้อยๆ

3. การอนุรักษ์ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Conservation) ได้แก่การดำเนินการที่นำความรู้และผลการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์มาปรับใช้เพื่อการอนุรักษ์และสงวนรักษาสถาปัตยกรรม ซึ่งจะมีผลอย่างมากในการคงคุณค่า และความเป็นของแท้ดั้งเดิมของวัสดุก่อสร้างและรูปทรงและส่วนประกอบต่างๆของสถาปัตยกรรม

4. การเสริมความมั่นคงแข็งแรง (Consolidation) หมายถึงกระบวนการใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อทำให้อาคารที่มั่นคงแข็งแรง สามารถทนต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศได้สืบต่อไป หรือทำให้เกิดความสมบูรณ์ทางโครงสร้าง การดำเนินการวิธีการนี้ที่ปฏิบัติโดยทั่วไปได้แก่ การเสริมความมั่นคงของส่วนฐานรากและส่วนโครงสร้างภายในของตัวโบราณสถานที่ไม่แข็งแรงปลอดภัย ให้มีความมั่นคงแข็งแรงยิ่งขึ้น ทั้งนี้ รูปทรงตามที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันจะต้องคงไว้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง

5. การบูรณะปฏิสังขรณ์ (Restoration) หมายถึง การกระทำหรือกระบวนการในไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น คือทั้งห้ามมิให้คิดเปลี่ยนแปลง และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารหลักฐานที่มีการนำไปใช้ การทำให้รูปทรงหรือรายละเอียดต่างๆของสถาปัตยกรรมรวมทั้งสถานที่ดังกล่าวกลับมามีปรากฏให้เห็นเช่นที่เคยเป็นในอดีต วิธีการปฏิบัตินี้อาจเป็นการเอาส่วนต่อเติมที่สร้างขึ้นภายหลังออก

หรือเป็นการเสริมทดแทนส่วนดั้งเดิมที่ขาดหายไปก็ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการบูรณะปฏิสังขรณ์ไม่เพียงแต่จะเพื่ออนุรักษ์ความสมบูรณ์ของสถาปัตยกรรมเท่านั้น แต่ยังจะทำให้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมชัดเจนขึ้น ซึ่งการบูรณะปฏิสังขรณ์มันเป็นกระบวนการพิเศษและสำคัญบนพื้นฐานของการคาดคะเน

6. การสร้างรูปแบบขึ้นใหม่ (Reconstruction) หมายถึง การสร้างใหม่อีกครั้งซึ่งการดำเนินการนี้อาจใช้วัสดุเก่าหรือใหม่ หรือทั้งสองอย่าง ซึ่งการดำเนินการจะต้องขึ้นอยู่กับความถูกต้องของข้อมูลและหลักฐานทางด้านโบราณคดี และสถาปัตยกรรมที่ชัดเจน ไม่ใช่มาจากการเดาหรือคาดคะเน การสร้างขึ้นใหม่เป็นวิธีการที่เหมาะสมในกรณีที่เกิดภัยพิบัติต่างๆ เช่น ไฟไหม้ แผ่นดินไหว หรือสงคราม การดำเนินโดยวิธีนี้รวมถึงการย้ายที่ตั้งของสถาปัตยกรรมหรือส่วนของสิ่งในก่อสร้างโบราณสถานไปยังสถานที่ใหม่ ซึ่งย่อมต้องมีการรื้อและสร้างประกอบใหม่ซึ่งกรณีนี้ถือเป็นความจำเป็นที่ต้องทำเช่นนั้น

7. การบูรณะแบบจัดขึ้นส่วนเก่าใส่ตามแบบเดิม (Anastilosis) การบูรณะปฏิสังขรณ์โดยวิธีนี้เป็นวิธีการที่ประกอบสิ่งก่อสร้างโบราณขึ้นใหม่ โดยใช้วัสดุเดิมที่ยังมีอยู่ วิธีการบูรณะปฏิสังขรณ์ โดยวิธีนี้จะใช้กับสิ่งก่อสร้างที่สามารถศึกษาหรือสามารถบ่งบอกรูปทรงได้ชัดเจน สถาปัตยกรรมที่ใช้วิธีการนี้ส่วนใหญ่จะเป็นสถาปัตยกรรมหิน หรือ ไม้

สาทิศ ชูแสง(2527:37) ได้กล่าวถึงแนวความคิดในการอนุรักษ์เมืองและส่วนของเมืองในประเทศแถบทวีปยุโรปโดยมี หลักการวางแผนอนุรักษ์เมืองเอาไว้อย่างเป็นระเบียบแบบแผน ดังนี้ การอนุรักษ์ศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ ควรพิจารณาตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งนอกจากจะมีปัญหาเกี่ยวกับตัวโบราณสถาน สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อม ยังมีปัญหาอื่นๆเช่น ปัญหาที่อยู่อาศัย การจราจร หรือปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม

1. การวางแผนการอนุรักษ์ศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเมือง ควรยึดหลักการทางผังเมือง โดยให้ความสำคัญทางด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ภายในพื้นที่นั้นเป็นพิเศษ

2. วิธีการอนุรักษ์ให้ได้ผลดีที่สุดคือ การปรับสภาพของสิ่งที่ดำรงอยู่ได้ตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจปัจจุบัน ซึ่งเป็นการวางแผนการอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคและเศรษฐศาสตร์

3. การดำเนินการอนุรักษ์จำเป็นต้องเคารพต่อกฎเกณฑ์เดิมของงานแต่ละสมัย ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงเพื่อการใช้ประโยชน์อื่นที่ต่างไปจากเดิม จึงต้องทำการศึกษาส่วนต่างๆของอาคารอย่างละเอียด และเลือกรักษาในส่วนที่สำคัญจริงๆส่วนที่เหลืออาจจะตัดออกไป หากจะทำให้เสื่อมคุณค่าต่อรูปทรงของอาคารนั้น

4. อนุรักษ์ทรากของเดิมไว้ สร้างสถาปัตยกรรมใหม่คร่อมลงไป เช่นพระปฐมเจดีย์ ที่นครปฐม สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างหุ้มเจดีย์องค์เดิมไว้ภายใน ซึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาดูเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีลักษณะโควว่า แบบสลัญจิในอินเดีย สูง 19 วา 2 สอก ไว้เมื่อ พ.ศ.2396 เจดีย์องค์นอกสูงถึง 3 เส้น 1 คืบ 6 นิ้ว ลักษณะเป็นทรงระฆังปากผ่อยอย่างที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

5. อนุรัักษ์เพียงความสำคัญของสถานที่ สร้างสถาปัตยกรรมใหม่ที่ทับของเก่าไปเลย เช่น พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช เจดีย์องค์นี้สร้างเมื่อ พ.ศ. 854 พระธรรมทูตจากลังกา พาพระบรมสารีริกธาตุมาฝังไว้แล้วก่อเจดีย์ครอบ พ.ศ.1098 พระเจ้าศรีธรรมราชาสร้างเจดีย์สาธุกิจค์ใหญ่กว่าครอบไว้อีก แล้วก็ได้มีการก่อเจดีย์ทับลงไปอีกหลายครั้งบูรณะอีกหลายคราว กรมพระยาดำรงฯ ทรงเชื่อว่า เจดีย์ครอบองค์หนึ่งมีลักษณะเหมือนอย่างศรีวิชัย จึงจำลองไว้ให้คนเห็นใกล้พระบรมธาตุฯ นี้ แต่ด้วยวิธีการนี้เราซึ่งเป็นชนชั้นหลังไม่มีทางทราบ ไม่มีทางพิสูจน์ข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ หรือลักษณะสถาปัตยกรรมของเดิมเลย

6. อนุรัักษ์แต่ตัวอาคาร ย้ายสถานที่และหน้าที่การใช้สอยอาคารก็เปลี่ยนไป เช่น หอไตรฯ วัดระฆังโฆสิตาราม ธนบุรี เดิมเป็นบ้านพระยาจักรีเมื่อได้ขึ้นครองราชย์เป็นสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกแล้วโปรดให้หรือถวายวัดระฆังฯ เป็นหอพระไตรปิฎก สร้างไว้กลางน้ำ เหมือนธรรมนิยมโบราณ ต่อมาคณะกรรมกรได้ย้ายโดยอ้างว่าอยู่ที่เดิมไม่สง่างาม ยกเอาไปไว้บนบกเสียเลย ก็อนุรัักษ์เฉพาะตัวอาคารไว้ได้ แต่ขาดเอกลักษณ์ความเป็นหอไตรฯ ไปอย่างน่าตำหนิ

7. เจตนาอนุรัักษ์สถาปัตยกรรมแต่กลับทำลายคุณค่าเดิมลงเสียแทบทั้งสิ้นเช่น เจดีย์ศรีสรรเพชญ์ อุทยา เป็นเจดีย์สามองค์แฝดที่ถูกฉาบปูนทับทาสีขาวโพลนไว้กลางเมืองเก่าอุทยาเหตุเพราะความมั่งง่ายของเจ้าหน้าที่ผู้สละนสนองคำสั่งของผู้เผด็จการ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมทางวิชาการนั้นเลย ควรถูกตำหนิมากกว่าผู้ออกคำสั่งเสียอีก เพราะว่ามีเจตนาที่จะอนุรัักษ์สถาปัตยกรรม แต่นายช่างของแผ่นดินกลับเป็นเป็นผู้ทำลายคุณค่าของเดิมลงเสียสิ้น

เป้าหมายของการอนุรัักษ์

นิจ หิญจिरนนท์(2527:1) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการอนุรัักษ์ไว้ในหลายลักษณะดังนี้

1. อนุรัักษ์เพื่อวิถีแห่งสังคม ให้เป็นมรดกของสังคม ให้เป็นมรดกของสังคม การอนุรัักษ์ไม่ใช่เป็นการปรับปรุงอาคารเพื่อการดึงดูดการท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ว่าการ

อนุรัักษ์มีความหมายต่อโลกปัจจุบันในแง่ของการต่อเนื่องจากประวัติศาสตร์ การอนุรัักษ์ต้องเกี่ยวข้องกับการรักษาสภาพแวดล้อมของชีวิตและความเป็นอยู่ด้วย

2. อนุรัักษ์เพื่อให้มีชีวิตและใช้งานได้อย่างเหมาะสม ประนอม อ้างถึง Workskett (1969:42-56.)สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความต้องการ การ

เปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพดั้งเดิม ต้องมีการผสมผสานกันระหว่างการเปลี่ยนแปลงใหม่ กับโครงสร้างเก่าของชุมชนหรือเมือง โดยไม่ทำลายคุณค่าของอาคารเก่า ตลอดจนเอกลักษณ์ ของชุมชนหรือเมือง

ประเภทและมาตรฐานที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ เมืองและย่านประวัติศาสตร์

ประนอม ดันสุขานันท์(2530:13)อ้างจาก Bernard (1982.)การอนุรักษ์สามารถ กระทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสภาพทางกายภาพของแต่ละพื้นที่สาเหตุความเสื่อมของแต่ละ โครงสร้าง ตลอดจนการคาดการณ์สภาพแวดล้อมในอนาคตของแต่ละโครงสร้างนั้น รูปแบบ ในการอนุรักษ์เราสามารถให้หลายรูปแบบเข้าด้วยกันแม้ว่าเป็นสิ่งก่อสร้างขึ้นเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นกับความเหมาะสม ประเภทและมาตรฐานที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สามารถแบ่งออก เป็น 7 ระดับได้แก่

ขบวนการอนุรักษ์

สิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

สืบเนื่องมาจากวิวัฒนาการที่ยาวนานกว่าจะมาเป็นสภาพสังคมอย่างปัจจุบัน การ ก่อสร้างอาคารสถานที่ต่างๆเพื่อสนองประ โยชน์ใช้สอยของมนุษย์จำนวนมากโดยเฉพาะใน สังคมที่เลือกใช้วัสดุที่แข็งแรง ถาวรและเทคนิคการก่อสร้างที่มั่นคงแข็งแรง จึงทำให้ยังคง เหลืออาคารสิ่งปลูกสร้างจนถึงปัจจุบัน แต่ด้วยข้อจำกัดในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสภาวะ แวดล้อมต่างๆ จึงทำให้การอนุรักษ์อาคารสถาปัตยกรรมไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึงจึงต้องมี ข้อพิจารณาคุณค่าของงานก่อสร้างอาคารสถานที่ประเภทต่างๆที่ควร ได้รับการอนุรักษ์ไว้ให้ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมต่อไปดังนี้

1. งานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าดีเด่นทางด้านศิลป

เนื่องจางานด้านสถาปัตยกรรมเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านศิลป ดังนั้นสิ่งก่อสร้าง ใดที่มีคุณค่าลักษณะเด่นทางด้านความงามในเรื่องรูปทรง สี องค์ประกอบศิลป์ที่ดี ควรจะ ต้องอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมต่อไป เช่นเจดีย์พระธาตุหริภุญไชย ที่ลำพูน เป็นเจดีย์ ที่สวยงาม เป็นต้น

2. งานสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในศาสตร์แห่งสถาปัตยกรรม

ในประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมจำนวนหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นความคิดริเริ่มสร้าง สรรของผู้ออกแบบ เช่นการสร้างสรรพื้นที่ใช้สอย ที่ว่างภายในอาคารและภายนอกอาคาร รูปทรง รูปด้านที่สวยงาม แปลกใหม่ เป็นประโยชน์ต่อการใช้สอย แตกต่างไปจากสิ่งก่อ สร้างที่มีอยู่เช่น โบสถ์วัดศาลาลอยที่โคราช บ้านวิลล่าชาวยุโรปของเลอคอร์บูซิเอ เป็นต้น

3. งานสถาปัตยกรรมที่แสดงความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม

จากอดีตจนถึงปัจจุบันมนุษย์ได้คิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีในด้านการก่อสร้าง และงานด้านสถาปัตยกรรมต่างๆมากมายทั้งในด้านระบบ เทคนิคกรรมวิธีในการก่อสร้าง รวมไปถึงจนถึงวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง งานสถาปัตยกรรมจำนวนหนึ่งที่ได้รับการออกแบบ และใช้วัสดุสมัยใหม่รวมถึงระบบในการก่อสร้างสมัยใหม่ที่เพิ่งคิดค้นขึ้นมาได้สำเร็จและมีผลต่องานก่อสร้างในภายหลัง เช่น หอสูงเอลเฟล ที่ปารีส เป็นสถาปัตยกรรมโครงสร้างเหล็ก ที่มีขนาดสูงรุ่นแรกของโลก เช่นเดียวกับตึกเก๊าซันที่ต้าเป็ง กรุงเทพฯ ก็เป็นอาคารสูงรุ่นแรกของเมืองไทยเช่นเดียวกับสถานีรถไฟหังล่าโง เป็นอาคารที่มีโครงสร้างคลุมพื้นที่ใหญ่หลังแรกของเมืองไทย

4. งานสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องในประวัติศาสตร์ของชาติ

อาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น พระบรมมหาราชวัง ทรางอาคาร โบราณในเมืองเก่าอยุธยา สุโขทัย กำแพงเพชร เป็นต้น จำเป็นต้องมีการอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และเป็นอนุสรณ์ต่อไป

5. งานสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องในเหตุการณ์สำคัญ หรือบุคคลสำคัญของบ้านเมือง

มีอาคารสถานที่มากมายที่เป็นสถานที่เกิดเหตุการณ์ในอดีต และมีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ หรือต่อสังคม ตลอดจนเป็นสถานที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ได้แก่ บ้านเกิดที่มรณ สถานที่ทำงาน ค้นพบ ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ หรือสถานที่สร้างสรรค์งานศิลปะที่สำคัญของศิลปิน สถานที่ใช้ในการดำเนินงานหรือประชุมวางแผน ก่อให้เกิดเหตุการณ์สำคัญต่อมา เช่น หอไตรวัดระฆัง ครั้งหนึ่งเคยเป็นตำหนักของพระราชวรินทร์และเป็นสถานที่พระราชสมภพของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เป็นต้น

6. สถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญต่อชุมชนในท้องถิ่นต่างๆ

อาคารที่มีความเกี่ยวข้องและสำคัญต่อชุมชนใดชุมชนหนึ่ง โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ มีความผูกพันใคร่ที่จะรักษาเป็นอนุสรณ์ ได้แก่ วัดเจ้าเมือง วัดสำคัญของชุมชนนั้นและสิ่งก่อสร้างอื่นๆ

7. งานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นในภูมิภาคต่างๆ ย่อมเป็นเครื่องแสดงถึง วิวัฒนาการทางด้านสังคมของกลุ่มชน ลักษณะสำคัญทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของเผ่าพันธุ์ สะท้อนถึงสภาพทางด้านเศรษฐกิจ ระดับการเป็นอยู่ อิทธิพลของสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากร ที่อยู่ในอาณาบริเวณสิ่งก่อสร้างเหล่านี้อันได้แก่ บ้าน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อถือ ศาสนสถาน ฯลฯ ควรที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้เช่นกัน

8. สถาปัตยกรรมที่มีส่วนสนับสนุนภูมิทัศน์และสภาวะแวดล้อม

อาคารที่ตั้งอยู่ในบริเวณข้างเคียงอาคารสำคัญ อาคารดีเด่น หรือกลุ่มอาคารใดมีลักษณะร่วมกันมีความสวยงาม มีสิ่งเสริมอาคารสำคัญ สภาพแวดล้อม สถานที่ของอาคารบริเวณ อาคารสถานที่ประเภทนี้สามารถพิจารณาดำเนินการอนุรักษ์ แม้ว่าจะไม่มีคุณค่าทางด้านความงามทางด้านสถาปัตยกรรม ไม่มีความเกี่ยวเนื่องกับสิ่งสำคัญกับสิ่งสำคัญใดๆที่กล่าวมาแล้ว โดยขอมให้มีการคัดแปลงต่อเติมภายในหรือภายนอกได้ แต่ต้องไม่ทำลายทัศนียภาพโดยรวม

วิธีการดำเนินการอนุรักษ์

จารุณี ศิริมิ่งกะลา(2533: 5-10) ได้กล่าวถึงวิธีการในการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. การคัดเลือกการอนุรักษ์ เป็นไปได้ยากที่จะทำการอนุรักษ์สภาพดั้งเดิมของเมืองเอาไว้ได้ทั้งหมด เนื่องจากข้อจำกัดในปัจจุบันต่างๆ ได้แก่ วัสดุเทคโนโลยีและรวมไปถึงพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง มีผลทำให้เมืองมีการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าไป ดังนั้นในการวางแผนการอนุรักษ์จะต้องเปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงได้โดยที่จะต้องมีการวางแผนในการเปลี่ยนแปลงว่าจะเป็นส่วนใด และในลักษณะใด ดังนั้นในการคัดเลือกการอนุรักษ์ จึงจะต้องมีการประเมินค่า เพื่อกำหนดคุณค่าและความสำคัญของอาคารหรือพื้นที่ที่จะอนุรักษ์

2. การจำกัดการเปลี่ยนแปลงและการขยายตัว การวางแผนในการอนุรักษ์ จะต้องพิจารณาถึงการวางแผนควบคู่กันไป คือเมื่อมีการอนุรักษ์ส่วนหนึ่งส่วนใดของเมือง ก็จะต้องปล่อยให้ส่วนที่เหลือของเมืองได้มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยสมดุลย์กัน

3. การใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพและความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจของอาคารหรือพื้นที่ที่จะอนุรักษ์นอกจากการอนุรักษ์แล้วจะต้องมีการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจในเวลาเดียวกันด้วย อาคารหรือพื้นที่นั้นจะต้องมีการใช้สอยที่สะดวก มีค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาที่เหมาะสม ตำแหน่งที่ตั้งก็ควรจะเหมาะสมกับหน้าที่การใช้งาน

4. การอนุรักษ์ควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน โดยที่หน่วยงานท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้วางแผนในการลงทุนและการใช้กำลังคนให้เหมาะสมกับภาคเอกชนในท้องถิ่นควรลงทุนในด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งต้องรัดกุมเพื่อที่จะไม่ทำให้เกิดแรงผลักดันที่จะมีการพัฒนาใหม่อันไม่ใช่เป็นการอนุรักษ์ ส่วนเอกชนจะต้องทำหน้าที่ดูแลเรื่อง การคัดแปลงอาคาร การบำรุงรักษาและการซ่อมแซม

5. การประชาสัมพันธ์ การอนุรักษ์จะประสบผลสำเร็จ ต้องเกิดจากความร่วมมือของประชาชน ฉะนั้นการประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจถึงความสำคัญ ความมีคุณค่าที่ควรค่าแก่

การอนุรักษ์ รวมทั้งกิจกรรมที่จะดำเนินการต่อไป เพื่อให้ประชาชนเกิดความพอใจ ภาคภูมิใจ และพร้อมที่จะรักษามรดกทางวัฒนธรรมของตนเอาไว้

มาตรฐานการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และย่านประวัติศาสตร์ในเมือง

(International Charter of Conservation of Historic Towns and Urban Area)

กรมศิลปากร(119-122.) สำหรับในเมืองไทยกรมศิลปากรได้กำหนดมาตรการในการอนุรักษ์เมืองและย่านประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้

หลักการและเหตุผล

1. เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และย่านประวัติศาสตร์จะต้องใช้ความร่วมมือทางการเมือง และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกันในการวางแผนทุกระดับของการวางผังเมืองและการวางผังภาค
2. คุณลักษณะที่ดีของเมืองและย่านประวัติศาสตร์ได้แก่ ลักษณะของเมืองและย่านประวัติศาสตร์นั้น ซึ่งรวมไปถึงวัสดุและองค์ประกอบทางนามธรรม ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของเมืองและย่านประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 - 2.1 แบบแผนผังของเมือง ซึ่งแสดงโดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็นช่องๆ หรือเป็นผืนๆ และถนน
 - 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอาคารกับพื้นที่สีเขียว และพื้นที่เปิดโล่ง
 - 2.3 ลักษณะของอาคารทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งปรากฏให้เห็นสัดส่วน ขนาด รูปแบบ วิธีการก่อสร้าง วัสดุ สีและการตกแต่ง
 - 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองหรือย่านประวัติศาสตร์กับภูมิที่ตั้ง ซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น
 - 2.5 การใช้งานของเมืองหรือย่านประวัติศาสตร์จะขึ้นในหลายลักษณะตามกาลเวลาที่ผ่านมา
3. การมีส่วนร่วมจากประชาชนที่อาศัยในพื้นที่นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามแผนงานอนุรักษ์ และสมควรได้รับการสนับสนุนการอนุรักษ์เมืองและย่านประวัติศาสตร์ จะต้องคำนึงถึงประชาชนผู้ที่พักอาศัยเป็นอันดับแรกประการหนึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารเผยแพร่ของกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกนอมนำมาใช้ในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ในสถาปัตยกรรมไทยปัจจุบันขยายวงกว้างมากขึ้น หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน กลุ่มบุคคลและประชาชนทั่วไปทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ต่างๆ ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการกลับไปสู่ค่านิยมแบบไทย ซึ่งมีความเหมาะสมกับคนไทยมากกว่ารูปแบบจากต่างชาติ คร.นิจ หิญชีระนันท์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมไทยได้เสนอหลักการและแนวทางพัฒนาสถาปัตยกรรมไว้ดังนี้

1. พึงระลึกว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ความคิดและแบบอย่างทางสถาปัตยกรรมย่อมมีวิวัฒนาการจากสมัยหนึ่งไปยังอีกสมัยหนึ่งไม่หยุดนิ่ง สมดังคำว่า Antonio Sant'Elia นักผังเมืองผู้กล่าวเป็นกฏเอาไว้อย่างง่ายๆว่า “แต่ละชั่วคนย่อมมีบ้านตามแบบของตนเอง”
2. การพัฒนา ควรคำนึงถึงแควดวงของสังคมและวัฒนธรรมของเราไม่หลงไหลของต่างชาติอย่างไรเหตุผล มีความเคารพ และสืบทอดมรดกและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้สอดคล้อง และเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน ไปในอนาคต ระมัดระวังมิให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในระหว่างการพัฒนา
3. สถาปัตยกรรมของประเทศไทย มีความแปลกแยกแตกต่างกันในแต่ละภาค ทำให้มีเอกลักษณ์อันหลากหลาย จะเป็นความผิดอย่างมหันต์ หากมีการครอบงำหรือชักจูงภาคต่างๆ ให้พัฒนาและปรับเปลี่ยนแบบอย่างทางสถาปัตยกรรมของภาคนั้นๆ ให้เข้าร่วมกระแสหลักของภาคกลางหรือเมืองหลวง
4. ยอมรับการละเลาะระคนกันระหว่างการพัฒนาที่มาจากแกนและวิญญูณภายในของเราเอง กับอิทธิพลที่มาจากภายนอก โดยพิจารณาคลื่นกรองและคัดเลือกเข้ามาเฉพาะสิ่งที่ดีงามแล้วมีคุณ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล
5. ดำรงรักษา และสืบทอดมรดกทางสถาปัตยกรรม โดยพยายามผสมผสานแก่นลักษณะและค่านิยมในวิถีชีวิตไทยเข้ากับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวัสดุก่อสร้างสมัยปัจจุบันอย่างชาญฉลาด
6. พยายามบุกเบิก สร้างสรรค์ วิจัยและพัฒนาด้วยการยึดแสวงหาความรู้โดยใช้วิจรรย์ญาณอย่างมีเหตุผล ให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์มากกว่าการศึกษาที่จดจำรูปแบบกระทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยต่อเนื่องไม่ขาดสาย
7. สังคมอันเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว กลายเป็นสิ่งสลับซับซ้อนที่เราไม่คุ้นเคย เปรียบเสมือนเดินทางเข้าป่าพาให้ใจไขว้เขวและเกิดความสับสน ควรหลีกเลี่ยงการลอกเลียนสถาปัตยกรรมตามยุคสมัยของชาติต่างๆ มาใช้อย่างไรเหตุผล อันเป็นการหยุดพัฒนาและเป็นการหลงทาง ทำให้เมืองกลายเป็นคิสนีย์แลนด์ไปในที่สุด
8. ระมัดระวังมิให้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยอย่างที่ไม่เรียกว่า Victim of Modernization
9. มีความสำนึกในหน้าที่ จรรยาบรรณ และภาระรับผิดชอบ เพื่อให้สังคมเป็นที่น่าอยู่และน่าปรารถนาควรคำนึงให้เกินกว่าตัวอาคารออกไปถึงตัวเมือง สนใจปัญหาด้านสภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ ใช้นับเป็นการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แวดล้อมและทัศนียภาพของเมืองส่งเสริมและสนับสนุน โครงการพื้นที่เว้นว่าง พื้นที่สีเขียว และการกักตุนความสูงอาคาร ไม่ควรตีความว่าตอนแรกคนสร้างเมือง แต่ตอนหลังเมืองสร้างคน

10. สังคมเป็นตัวชี้นำและผลักดันระบบและรูปแบบของ

สถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนภาพของสังคมและของประชาชน การพัฒนาสถาปัตยกรรม ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องที่ควรมีได้เป็นหน้าที่ของสถาปนิกแต่ถ้าฟังหากเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมไม่ควรละเลยให้เป็นแต่หน้าที่ของผู้ชำนาญอย่างที่เรียกว่า Leave it to Experts เท่านั้น

มาตรการและขั้นตอนการปฏิบัติ

มาตรการ มาตรการเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ควบคุม บังคับ กำกับดูแลเขตสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ได้ อย่างไรก็ตามการใช้มาตรการเป็นเครื่องมือ นั้นสามารถปรับใช้ให้สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ ได้แก่การยินยอม (Permissive) การสนับสนุน (Supportive) การบังคับ (Directive) และการเร่งรัด (Active)

จารุณี ศิริมัตตะลา(2532:35) ได้กล่าวถึงมาตรการในขั้นตอนของการปฏิบัติไว้ ดังนี้

1. **มาตรการด้านการประชาสัมพันธ์** การอธิบายให้เข้าใจ เห็นถึงคุณค่าและให้มีจิตสำนึกถึงงานศิลปกรรม ที่เป็นภูมิหลังของประชาชนในท้องถิ่นผู้ตั้งถิ่นฐานนั้น ถือได้ว่าเป็น มาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติตามแผนให้ได้ผลเร็วขึ้น การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตลอดจนการจัดการกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของงานศิลปกรรมและ สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างย่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ร่วมกัน ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติการมากขึ้นที่ละน้อยนอกจากนี้การอธิบายต่อกันไป ย่อมทำให้เกิด ความเข้าใจกว้างขวาง การสงสัย โต้แย้งและแสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ได้แก่นสาระมากขึ้น การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมจึงเป็นมาตรการที่สำคัญและควรเป็นมาตรการแรกที่น่ามาใช้

2. **มาตรการด้านกฎหมาย** ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ข้อบัญญัติ และประกาศต่างๆ ที่มีอยู่เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางการพัฒนาตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้ก่อน หากเครื่องมือต่างๆ ดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะใช้กำกับควบคุม จึง พิจารณาออกเพิ่มตามความเหมาะสม โดยหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ยุ้งยาก เพื่อให้มี โอกาสใช้ กฎหมายได้เร็วขึ้น

3. **มาตรการด้านการบริหารและการจัดองค์การ** ในการบริหารต้องเกี่ยวข้องกับ บุคลากร นับตั้งแต่คุณภาพของบุคลากร การรวมกลุ่ม การปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณา

อาจต้องจัดกลุ่มบุคลากรเพิ่มขึ้นเพื่อการบริหารแผนการจัดการในระดับต่างๆ นับตั้งแต่ส่วนกลางและระดับท้องถิ่น และบุคลากรในหน่วยงานจะได้ดำเนินงานถูกต้องตามจังหวะและช่วงเวลาที่เหมาะสมเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสนับสนุนตามจังหวะและระยะเวลาที่เหมาะสม นอกจากหน่วยงานของราชการแล้ว องค์กรพัฒนาเอกชน ก็เป็นองค์กรหนึ่งซึ่งต้องเกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นรวมอยู่ในองค์กรบริหารแผนพัฒนา ระดับต่างๆ ด้วย

4. **มาตรการด้านงบประมาณ** งบประมาณเป็นมาตรการสำคัญที่จะทำให้แผนต่างๆ ได้รับการปฏิบัติให้เป็นจริง ซึ่งการจัดสรรการใช้จ่ายงบประมาณจากแต่ละองค์กรที่มีระเบียบปฏิบัติแตกต่างกัน ย่อมทำให้มีผลกระทบต่อการบริหารแผนและโครงการต่างๆ หากไม่มีการประสานงานกันอย่างดี งบประมาณต่างๆ เหล่านี้อาจได้มาจากหลายๆ แห่ง ทั้งจากรัฐบาล เงินกู้จากแหล่งต่างๆ เงินอุดหนุนและเงินบริจาคต่างๆ

5. **มาตรการด้านเวลา** ช่วงเวลาของแผนพัฒนาแต่ละแผนและการแบ่งระยะเวลาแต่ละระยะ ก็เป็นมาตรการหนึ่งที่สามารถ ชะลอหรือเร่งรัดการพัฒนาแต่ละบริเวณให้เป็นไปตามแผนพัฒนาได้ แผนระยะที่ใช้เป็นแผนหลัก มักมีช่วงเวลาในการพัฒนาที่ตั้งไว้ 20 ปี ส่วนช่วงเวลาปฏิบัติในการวางแผนใช้เวลา 5 ปี และปฏิบัติจนเป็นหลักการแล้วและเป็นที่ยอมรับว่าช่วงเวลากว่าที่ใช้มีความเหมาะสมสำหรับแผนพัฒนาแต่ละประเภท

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1. **การสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่า** ประชาชนบ้างกลุ่มอาจไม่ทราบถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เนื่องจากอาจไม่เอาใจใส่ ไม่มีเวลา ละอาจไม่มีการอธิบายให้เข้าใจ ประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าใจเรื่องของศิลปกรรมเท่านั้นดังนั้นเรื่องของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จึงต้องมีการรณรงค์และอธิบายให้มากขึ้น เป็นการสร้างสำนึกให้ประชาชนเข้าใจและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม การอธิบายจะต้องจัดทำให้เป็นระบบและต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ วิธีการต้องง่ายและแบ่งเป็นกลุ่มๆ ตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งต้องมีหลากหลายกลุ่มตามอายุ อาชีพ และรายได้

2. **การป้องกันคุ้มครอง** งานศิลปกรรมแต่ละประเภทมีการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน การป้องกันคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของศิลปกรรมเน้นที่การบูรณรักษาสีของสิ่งแวดล้อม การก่อสร้างบดบังหรือใกล้ชิดมากเกินไป ขนาดสิ่งก่อสร้างใหม่ใหญ่โตเกินไป ลักษณะสิ่งก่อสร้างใหม่ไม่กลมกลืนและมีความหนาแน่นมากเกินไป

3. **การเสริมสร้างความสง่างาม** การเสริมสร้างความสง่างามเป็นหน้าที่ที่ต้องดูแลไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คิดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้ ให้ส่งเสริมความสง่างามเช่นเดียวกับการจัดสถานที่ และบริเวณเพื่อส่งเสริมให้งานศิลปกรรมเดี่ยว งานศิลปกรรมกลุ่มและพื้นที่งานศิลปกรรม ซึ่งการเสริมความสง่างามของงานศิลป

กรรมแต่ละประเภทมีวิธีการที่แตกต่างกัน เช่นงานศิลปกรรมเดี่ยวมีวิธีการส่งเสริมให้งานศิลปกรรมนั้นสง่างาม สะอาด ได้บรรยากาศสมกับเป็นงานศิลปะ ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ส่วนงานศิลปกรรมประเภทกลุ่ม ต้องส่งเสริมให้งานชิ้นที่มีความสำคัญที่สุดเป็นศูนย์กลางของกลุ่มและต้องสร้างความเชื่อมต่อก่อให้เกิดเป็นกลุ่มแล้วเชื่อมต่อกับส่วนอื่นๆด้วย

4. การบำรุงรักษาและการกำกับดูแล ขั้นตอนนี้ใช้สำหรับเขตสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ได้รับจากการปรับปรุงอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์แล้ว เขตสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสำหรับศิลปกรรมเดี่ยวจะมีปัญหาไม่มาก ส่วนสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของงานศิลปกรรมประเภทกลุ่มอาคาร เขตแหล่งศิลปกรรมกับเขตสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมักซ้อนทับกันอาจทำให้เกิดการสับสนได้ จึงต้องทำความเข้าใจก่อนว่าเขตไหนเป็นเขตอะไร สำหรับศิลปกรรมของงานศิลปกรรมประเภทพื้นที่ เช่น บริเวณเก่า เมืองเก่า มีวิธีการทำความเข้าใจเขตสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจึงคล้ายกับสิ่งแวดล้อมของสิ่งของงานศิลปกรรมประเภทกลุ่มอาคาร

5. การประเมินการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอน ในการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนในการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนต้องมีการประเมินผลงานเป็นช่วงๆ ซึ่งอาจกำหนดได้ตามความเหมาะสมของประเภทงาน ปริมาณงาน และช่วงระยะเวลาการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อไว้ใช้ตรวจสอบความผิดพลาดและปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนอีกทั้งเป็นการกระตุ้นเร่งรัดให้การปฏิบัติงานต่อเนื่องไม่สะดุด หรือหากมีปัญหาในการปฏิบัติงานก็จะได้แก้ไข ได้ทันกาล อย่างไรก็ตาม ในตอนสุดท้ายเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานตามแผนต่างๆแล้วก็ต้องมีการสรุปผลและประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและปฏิบัติงานต่อไป

นโยบาย กฎหมายและมาตรการควบคุมเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ในพื้นที่ศึกษา

นโยบาย เป็นการกำหนดที่เกี่ยวข้องกับเมือง ซึ่งมีผลต่อการอนุรักษ์พื้นที่ได้แก่

1. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

พระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวงตาม มาตรา 8 (1)-(12) และมาตรา 9 ให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ในกรณีที่ยังไม่ได้ออกกฎกระทรวงเรื่องใดเรื่องหนึ่งตาม มาตรา 8 และมาตรา 10 ในกรณีที่มีการออกกฎกระทรวงเรื่องใดเรื่องหนึ่งตาม มาตรา 8 แล้ว ท้องถิ่นมีอำนาจในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อกำหนดราย

ละเอียดเพิ่มเติมได้ และสามารถออกข้อบัญญัติขัดแย้งกับกฎกระทรวงได้ หากมีความจำเป็น โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมอาคารและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญของท้องถิ่นในการควบคุมดูแลการก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลง การใช้งานอาคารให้เป็นไปตามการใช้ประโยชน์ที่ดินที่กำหนดไว้ในผังเมืองรวม ตลอดจนการอนุรักษ์ คุ้มครอง โบราณสถานและสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ตามแผนแม่บทที่วางไว้

2. พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 เป็นกฎหมายที่ใช้คุ้มครองโบราณสถาน รวมทั้งบริเวณที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ตามมาตรา 7 อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจในการกำหนดเขตโบราณสถาน และควบคุมการปลูกสร้างอาคารใดๆ ในเขตโบราณสถานรวมทั้งผู้ครอบครองโบราณสถานที่ยื่นทะเบียนแล้ว จะมีสิทธิซ่อมแซมได้ภายใต้การอนุมัติของอธิบดีกรมศิลปากร ข้อสังเกตพระราชบัญญัติฉบับนี้จะให้อำนาจการคุ้มครองโบราณสถานจำกัดเฉพาะบริเวณที่ได้ประกาศเป็นเขตโบราณสถานไว้เท่านั้น บริเวณที่อยู่ภายนอกเขตโบราณสถานจะไม่มีอำนาจไปควบคุม จึงอาจมีการใช้ประโยชน์ที่ดิน ก่อสร้างอาคารที่อาจมีผลกระทบต่อโบราณสถานได้ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการประกาศเขตโบราณสถานได้ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการประกาศเขตโบราณสถานให้เพียงพอต่อการอนุรักษ์อย่างแท้จริง

3. พระราชบัญญัติส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

เป็นกฎหมายที่ใช้ในการอนุรักษ์ คุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลป

มาตรา 35 พระราชบัญญัติได้กำหนดให้รัฐมนตรีจัดทำแผนปฏิบัติการเรียกว่า “แผนจัดการสิ่งแวดล้อม” และในมาตรา 36 กำหนดให้แผนจัดการดังกล่าวประกอบด้วยแผนงานและแนวทางการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ซึ่งรวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมด้วย

มาตรา 42 กล่าวถึงการคุ้มครอง พื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรม อันควรแก่การอนุรักษ์ และใน

มาตรา 43 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีมีอำนาจในการคุ้มครองพื้นที่ตาม

มาตรา 42 เช่นรัฐมนตรีมีอำนาจในการกำหนดประโยชน์ในที่ดินเพื่อรักษาคุณค่าของสิ่ง

แวดล้อมศิลปกรรม และการห้ามการกระทำใดๆในพื้นที่ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมเป็นต้นและในมาตรา45 ยังได้กล่าวถึงบริเวณพื้นที่ที่ได้รับการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์เขตผังเมืองรวมเขตเมืองเฉพาะ เขตควบคุมอาคาร เขตนิคมอุตสาหกรรม เอาไว้ หากเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขั้นวิกฤติซึ่งส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไม่มีอำนาจตามกฎหมาย หรือไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ ในกรณีดังกล่าวให้รัฐมนตรีกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเข้าคุ้มครองพื้นที่ดังกล่าวได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาและวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถามสำรวจความต้องการของผู้ที่อาศัยในเรือนไทยมุสลิม ดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนั้น เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการวิจัยไว้ดังนี้

3.1 ตำรวจและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นโดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ศึกษางานวิจัยและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยวิธีการสำรวจภาคสนาม, การสัมภาษณ์ตรงและการให้กรอกแบบสอบถาม

3.1.2 ศึกษาจากเอกสารเบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยที่มีผู้เคยศึกษาไว้ก่อนแล้วและเอกสารเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น

3.1.3 ศึกษาวัตถุประสงค์, ประเด็นปัญหา เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากภาคสนามมากำหนดเป็นแนวทางในการเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา

3.1.4 เขียนโครงการสำหรับเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี โดยใช้ข้อมูลจากผลลัพธ์ที่ได้ ภายใต้เงื่อนไขสภาวะการณ์ปัจจุบัน

3.2 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อยู่ในอำเภอยะรังซึ่งถือว่าเป็นอำเภอเก่าแก่อำเภอหนึ่งของจังหวัดปัตตานีเนื่องจากเคยเป็นที่ตั้งของเมืองเก่ามาก่อน อีกทั้งอำเภอยะรัง เป็นอำเภอที่ค่อนข้างใหญ่ทำให้มีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่นมีจำนวนบ้านเรือนทั้งสิ้น 13,127 หลังคาเรือนแต่มีบ้านเรือนที่คงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและมีอายุ 30 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น 548 หลังคาเรือน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในทุกตำบลภายในอำเภอยะรังโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์

จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักร้อยละ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15-30 %

จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักพัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 10-15 %

จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักหมื่น ใช้กลุ่มตัวอย่าง 5-10 %

จากหนังสือ (บุญสม ศรีสะอาด.2535:38)กลุ่มตัวอย่างที่เข้าเกณฑ์ทั้งหมด 548 หลังคาเรือนจะได้ กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 84 หลังคาเรือน โดยแบ่งการเก็บข้อมูลในทุกตำบล ตำบลละ 7 หลังคาเรือนในการเก็บข้อมูลได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการสุ่มเก็บข้อมูลดังนี้

3.2.1 ต้องเป็นเรือนไทยมุสลิมที่แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้เป็นอย่างดีและมีอายุ 30ปีขึ้นไป

3.2.2 ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้เก็บข้อมูลคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลจำนวนตำบลละ 7 หลังคาเรือน โดยขอคำแนะนำจากผู้นำในท้องถิ่นเป็นลำดับแรกจากนั้นพิจารณาตามกฎเกณฑ์อีกครั้ง

3.3 การตรวจสอบข้อมูล

3.3.1 ผู้วิจัยทำแบบสอบถาม ตัวอย่างเสนอต่ออาจารย์ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม ทำการตรวจแบบสอบถาม และแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหา ในเบื้องต้น รวมถึงความเหมาะสมของถ้อยคำ สำนวนภาษา ความชัดเจนของคำถามในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

3.3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำการตรวจสอบความเหมาะสม และเที่ยงตรงของเนื้อหาอีกครั้ง โดยได้กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้จำนวน 3 ท่านดังรายนามต่อไปนี้

1. นายสมชาติ ศรีสมพงษ์(สถ.ม วังผึ่งชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร) ปัจจุบันทำงานที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในตำแหน่ง สถาปนิกระดับ 10 ฝ่ายวิศวกรรมพลังน้ำ และหัวหน้าหน่วยผสมงาน โครงการวิศวกรรมพลังน้ำลำตะคองแบบสูบกกลับ

2. นายวิวัฒน์ จิตนวล (สถ.ม ผังเมืองและชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร)ปัจจุบันเป็นอาจารย์ 2 ระดับ 6 แผนกวิชาช่างเทคนิคก่อสร้าง วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่

3. นายอับดุลร้อชะ วรรณอาลี (สถ.บ ออกแบบสถาปัตยกรรม วิทยาเขตอุเทนถวาย) ปัจจุบันเป็นอาจารย์ 1 ระดับ 4 ภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏยะลา

3.3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้แก้ไขแล้ว จากผู้ทรงคุณวุฒินำเสนอต่อผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

3.3.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่กำหนดไว้จำนวน 20 ชุดเพื่อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม

3.3.5 ผู้วิจัยนำปัญหาในการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จากการทดลอง ใช้ ไปปรับปรุงแก้ไข อีกครั้งโดยปรึกษาร่วมกับ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้ ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมแล้วจึงนำไปสอบถาม

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลพื้นฐานจากการสำรวจภาคสนาม โดยใช้แบบสอบ ถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ไปยังผู้นำชุมชนเพื่อแจกแบบสอบ ถาม

3.4.3 ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างเพื่อ นำมาวิเคราะห์ที่เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ โดยเก็บด้วยตนเองครบทั้ง 84 หลังคาเรือน คิด เป็นร้อยละ 100

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.5.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเมื่อ ได้รับครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยจึงนำมา รวบรวมคะแนน ทำการวิเคราะห์โดยการใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แล้วนำมาใช้เป็นแนวทางในการเสนอแนวทาง ในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น จังหวัดปัตตานี

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี เพื่อนำข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์มาใช้เป็นแนวทางในการเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ลักษณะการเลือกตอบได้เพียงข้อเดียว ลักษณะเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง สามารถกรอกข้อความหรือ ความคิดเห็นตามความเป็นจริงได้ ดังนั้นข้อมูลที่ถือเป็นเกณฑ์ ที่ใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนานั้นใช้เกณฑ์ดังนี้คือ

1. ข้อที่เลือกตอบได้เพียงข้อเดียว ใช้เกณฑ์ความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ โดยข้อใดที่มีค่าร้อยละสูงสุด ถือเอาข้อนั้นเป็นข้อมูล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเสนอ แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

2. ข้อที่เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ใช้เกณฑ์ความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ สูงสุดของผู้ตอบทั้งหมด ถือเอาข้อนั้นเป็นข้อมูล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเสนอ แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

3. แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสามารถกรอกข้อมูลหรือความต้องการของตนได้ตามความเป็นจริง ข้อมูลที่มีผู้ตอบเหมือนกันสูงสุดจะใช้เป็นข้อมูลในการนำมาเป็นแนวทางในการเสนอ แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

4.1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ตามลำดับดังนี้คือ

ตอนที่ 1. หาค่าร้อยละของสถานภาพส่วนตัวและสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2. หาค่าร้อยละสภาพแวดล้อม ทางกายภาพของเรือนพักอาศัย ของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นส่วนๆ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในส่วนข้อมูลสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนไทยมุสลิม ะโชนด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ จังหวัดปัตตานี มิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ส่วนข้อมูลสถานที่ประกอบกิจกรรมภายในเรือนของกลุ่มตัวอย่าง

- ส่วนข้อมูล ลักษณะกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทำเป็นประจำภายในเรือน

- ส่วนข้อมูล เพอร์นิเจอร์และเครื่องใช้ภายในเรือนของกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 3. หาค่าร้อยละความคิดเห็นในเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนา
- ตอนที่ 4. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนา

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ข้างต้นในรูปของตาราง พร้อมการสรุปผลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนวความคิด ในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี ต่อไป

ตอนที่ 1. หาค่าร้อยละ

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพทั่วไป

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1. ชาย	56	66.67
2. หญิง	28	33.33
รวม	84	100.00
2. อายุ		
1. 20-25 ปี	1	1.19
2. 26-30 ปี	11	13.10
3. 31-35 ปี	10	11.90
4. 36-40 ปี	12	14.29
5. 41-45 ปี	4	4.76
6. มากกว่า 45 ปี	46	54.76
รวม	84	100.00
3. อาชีพ		
1. รับราชการ	2	2.38
2. รัฐวิสาหกิจ	-	-
3. ลูกจ้างเอกชน	2	2.38
4. รับจ้าง	8	9.52
5. ค้าขาย	1	1.19
6. ธุรกิจส่วนตัว	1	1.19

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ความลับของหน่วยงานราชการเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์อื่นใด
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังได้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน (คน)	ร้อยละ
7. เกษตรกรรม	69	82.14
8. ประมง	-	-
9. ว่างงาน	1	1.19
10. อื่น ๆ	-	-
รวม	84	100.00
4. วุฒิการศึกษา		
1. ประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา	52	61.90
2. มัธยมศึกษา	21	25.00
3. ปริญญาตรี	5	5.95
4. สูงกว่าปริญญาตรี	2	2.38
5. ไม่ได้ศึกษา	4	4.76
6. อื่นๆ โปรรระบุ	-	-
รวม	84	100.00
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของท่านและครอบครัว		
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	22	26.19
2. 5,001 - 10,000 บาท	55	65.48
3. 10,001 - 15,000 บาท	7	8.33
รวม	84	100.00
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1. จำนวน 1-4 คน	18	21.43
2. จำนวน 5-8 คน	52	61.19
3. จำนวน 9-12 คน	14	16.66
รวม	84	100.00
7. ภูมิลำเนาเดิมของท่าน		
1. ต่างจังหวัด	2	2.38
2. ต่างอำเภอ	-	-
3. ต่างตำบล	9	10.71
4. ต่างหมู่บ้าน	2	2.38

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สำนักงานการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีทรัพย์สินสงวนเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน (คน)	ร้อยละ
5. ต่างประเทศ	1	1.19
6. อยู่มาตั้งแต่เกิด	70	83.34
รวม	84	100.00
8. สถานภาพอยู่อาศัยของท่าน		
1. เป็นเจ้าของ	59	70.24
2. เป็นผู้อาศัย	25	29.76
รวม	84	100.00
9. ท่านอยู่มานานเท่าใด		
1. ต่ำกว่า 1 ปี	-	-
2. 1 – 5 ปี	1	1.19
3. 6 – 10 ปี	-	-
4. 10 ปีขึ้นไป	83	98.81
รวม	84	100.00
10. เรือนของท่านปลูกมาแล้วประมาณกี่ปี		
1. ต่ำกว่า 30 ปี	-	-
2. 30 – 40 ปี	14	16.67
3. 41 – 50 ปี	24	28.57
4. มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	46	54.76
รวม	84	100.00
11. ค่าใช้จ่ายในการปลูกสร้างครั้งแรกโดยประมาณ		
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	23	27.38
2. 10,000 – 20,000 บาท	45	53.57
3. 20,001 – 30,000 บาท	10	11.90
4. 30,0001 ขึ้นไป	6	7.15
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน (คน)	ร้อยละ
12. หากมีความจำเป็นต้องซ่อมแซมเรือนของท่านจะทำ อย่างไร		
1. ซ่อมเองได้	57	67.86
2. จ้างช่างมาซ่อม	9	10.71
3. ชวนเพื่อนบ้านมาช่วยกันซ่อม	18	21.43
4. อื่น ๆ โปรดระบุ	0	-
รวม	84	100.00
13. ท่านทราบหรือไม่ว่าเรือนของท่านมีคุณค่าทาง สถาปัตยกรรมท้องถิ่นและแสดงถึงวิถีการดำเนินชีวิตแบบ ดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี		
1. ทราบ	25	29.76
2. ไม่ทราบ	59	70.24
รวม	84	100.00
14. ท่านทราบเรื่องของการอนุรักษ์บ้างหรือไม่		
1. ทราบ	18	21.43
2. ไม่ทราบ	66	78.57
รวม	84	100.00
15. ท่านมีโครงการที่จะปรับปรุง ซ่อมแซม หรือโครงการที่ จะปลูกเรือนใหม่บ้างหรือไม่		
1. ต้องการ	67	79.76
2. ไม่ต้องการ	17	20.24
รวม	84	100.00

จากตารางที่ 4.1 ผลการสำรวจสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.67 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 33.33 โดย มากกว่า 45 ปี ถึงร้อยละ 54.67 และอายุ 41-45 ปี ร้อยละ 4.76 อายุ 40 ปี ลงไปคิดเป็นร้อยละ 40.48 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมถึงร้อยละ 82.14 รองลงมาคืออาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 9.52 ส่วนอาชีพรับราชการและลูกจ้างเอกชนคิดเป็นร้อยละเท่ากันคือ 2.38 ส่วนอาชีพค้าขายและอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีปริมาณน้อยที่สุด

คิดเป็นร้อยละ 1.19 ส่วนระดับการศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าคิดเป็นร้อยละ 61.90 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25 และยังมีผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 4.76

รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างมีรายได้มากที่สุด ประมาณ 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.29 รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 26.19 และรายได้มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.33 จำนวนสมาชิกภายในครอบครัวส่วนใหญ่จะมีจำนวน 5-8 คน คิดเป็นร้อยละ 61.91 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีภูมิลำเนาเดิม อยู่ที่นี้คิดเป็นร้อยละ 83.34 และย้ายมาจากภูมิลำเนาแหล่งอื่น คิดเป็นร้อยละ 16.66 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของเรือนเองคิดเป็นร้อยละ 70.24 มีเพียงร้อยละ 29.76 ที่เป็นผู้อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะอยู่อาศัยภายในเรือนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 98.81 และเรือนจะปลูกสร้างมาแล้วไม่ต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.24 และมากกว่า 50 ปี ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 54.76

ค่าใช้จ่ายในการปลูกสร้างเรือนครั้งแรกของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงประมาณ 10,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.57 และต่ำกว่า 10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 27.38 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสามารถในทางช่างไม้จึงสามารถซ่อมแซมเรือนของตนได้เองคิดเป็นร้อยละ 67.86 มีเพียงร้อยละ 10.71 เท่านั้นที่จะจ้างช่างมาซ่อม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าเรือนของตนมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและแสดงถึงวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดีคิดเป็นร้อยละ 70.24 มีเพียงร้อยละ 29.76 เท่านั้นที่ทราบ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านการอนุรักษ์เลยถึงร้อยละ 78.57 มีเพียงร้อยละ 21.43 เท่านั้นที่พอจะทราบบ้าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะปรับปรุงซ่อมแซม หรือคิดที่จะปลูกเรือนใหม่ ถึงร้อยละ 79.78 มีเพียงร้อยละ 20.24 เท่านั้นที่มีความพอใจในสภาพของเรือนในปัจจุบันอยู่แล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2. หาค่าร้อยละของสถานภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนไทยมุสลิม
จังหวัดปัตตานี

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนที่อยู่อาศัย	จำนวนคน (คน)	ร้อยละ
1. เรือนของท่านมีอายุมากกว่า 30 ปี		
1. ใช่	84	100.00
2. ไม่ใช่	-	-
รวม	84	100.00
2. เรือนของท่านมีจำนวนบันไดขึ้นลงมากกว่า 1 จุด ใช่ หรือไม่		
1. ใช่	81	96.43
2. ไม่ใช่	3	3.57
รวม	84	100.00
3. เรือนของท่านมีเฉลียงหน้าบ้านใช่หรือไม่		
1. ใช่	63	75.00
2. ไม่ใช่	21	25.00
รวม	84	100.00
4. เรือนของท่านเคยเคลื่อนย้ายมาจากที่อื่นใช่หรือไม่		
1. ใช่	11	13.10
2. ไม่ใช่	73	86.90
รวม	84	100.00
5. เรือนของท่านปลูกสร้างในตำแหน่งที่มีน้ำท่วมถึงใช่ หรือไม่		
1. ใช่	35	41.67
2. ไม่ใช่	49	58.33
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนที่อยู่อาศัย	จำนวนคน (คน)	ร้อยละ
6. เรือนของท่านมีรั้วแสดงขอบเขตพื้นที่ใช่หรือไม่		
1. ใช่	21	25.00
2. ไม่ใช่	63	75.00
รวม	84	100.00
7. เรือนของท่านมีห้องน้ำ-ส้วม ในเรือนใช่หรือไม่		
1. ใช่	35	41.67
2. ไม่ใช่	49	58.33
รวม	84	100.00
8. เรือนของท่านมีบ่อน้ำอยู่ภายในเรือนใช่หรือไม่		
1. ใช่	10	11.90
2. ไม่ใช่	74	88.10
รวม	84	100.00
9. เรือนของท่านสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้จนเรือน ได้ใช่หรือไม่		
1. ใช่	75	89.29
2. ไม่ใช่	9	10.71
รวม	84	100.00
10. เรือนของท่านมีการทาสีหรือสารเคลือบผิวใช่หรือไม่		
1. ใช่	15	17.86
2. ไม่ใช่	69	82.14
รวม	84	100.00
11. เรือนของท่านมีการสร้างต่อเติมจากเดิมใช่หรือไม่		
1. ใช่	68	80.95
2. ไม่ใช่	16	19.05
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนที่อยู่อาศัย	จำนวนคน (คน)	ร้อยละ
12. เรือนของท่านมีการเปลี่ยนวัสดุไปจากเดิมบางส่วนใช่หรือไม่		
1. ใช่	72	85.71
2. ไม่ใช่	12	14.29
รวม	84	100.00
13. เรือนของท่านมีที่ล้างเท้าบริเวณบันไดทางขึ้นลงใช่หรือไม่		
1. ใช่	71	84.52
2. ไม่ใช่	13	15.48
รวม	84	100.00
14. เรือนของท่านเลี้ยงสัตว์ไว้ได้คุณเรือนใช่หรือไม่		
1. ใช่	12	14.29
2. ไม่ใช่	72	85.71
รวม	84	100.00
15. เรือนของท่านมีลายฉลุตกแต่งส่วนต่าง ๆ ของเรือนใช่หรือไม่		
1. ใช่	46	54.76
2. ไม่ใช่	38	45.24
รวม	84	100.00
16. เรือนของท่านมีขี้ข้าวแยกต่างหากอีกหลังใช่หรือไม่		
1. ใช่	78	92.86
2. ไม่ใช่	6	7.14
รวม	84	100.00
17. เรือนของท่านมีม่านประดับที่หน้าต่างและประตูใช่หรือไม่		
1. ใช่	70	83.33
2. ไม่ใช่	14	16.67
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่ง 1. ใช่ ให้รับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ 70 ไปใช้ประ 83.33 งานการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีก 2. ไม่ใช่ ให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสาร 14 ทุกครั้งที่มีการ 16.67 ปีใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนที่อยู่อาศัย	จำนวนคน (คน)	ร้อยละ
18. เรือนของท่านใช้เสื่อน้ำมันปูพื้นภายในเรือนใช่หรือไม่		
1. ใช่	80	95.24
2. ไม่ใช่	4	4.76
รวม	84	100.00
19. เรือนของท่านมีการลดระดับพื้นเรือนใช่หรือไม่		
1. ใช่	83	98.81
2. ไม่ใช่	1	1.19
รวม	84	100.00
20. เรือนของท่านมีประตู เปิดปิด ระหว่างห้องภายในเรือน ครบทุกห้องใช่หรือไม่		
1. ใช่	69	82.14
2. ไม่ใช่	15	17.86
รวม	84	100.00

จากตาราง 4.2 ผลการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเรือนทั้งหมดมีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป เรือนส่วนใหญ่มีบันไดขึ้นลงมากกว่า 1 จุดคิดเป็นร้อยละ 96.43 มีเพียงร้อยละ 3.57 เท่านั้นที่มีบันไดเพียงหนึ่งจุด เรือนส่วนใหญ่จะมีเฉลียงหน้าเรือนคิดเป็นร้อยละ 75.00 มีเพียงร้อยละ 25.00 เท่านั้นที่ไม่มี เรือนส่วนใหญ่จะปลูกสร้างมาแต่เดิมคิดเป็นร้อยละ 86.90 มีเพียงร้อยละ 13.10 เท่านั้นที่เคลื่อนย้ายมาจากที่อื่น มีเรือนไม่น้อยที่ปลูกสร้างในตำแหน่งที่น้ำท่วมถึงคิดเป็นร้อยละ 41.67 เรือนที่ปลูกสร้างในตำแหน่งที่น้ำท่วมไม่ถึงคิดเป็นร้อยละ 58.33

เรือนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ไม่นิยมทำรั้ว จากการสำรวจพบว่าร้อยละ 75.00 ที่ไม่มีรั้วแสดงขอบเขตของเรือน มีเพียงร้อยละ 25.00 เท่านั้นที่มีแต่ส่วนใหญ่ก็จะใช้การปลูกพืชเป็นแนวรั้วเท่านั้นไม่ได้มีรั้วที่มั่นคงแข็งแรงแต่อย่างใด เรือนส่วนใหญ่ไม่มีห้องน้ำ – ส้วม ภายในเรือนแต่ละจะทำแยกต่างหากทางหลังเรือนคิดเป็นร้อยละ 58.33 มีเพียงร้อยละ 41.67 ที่มีห้องน้ำ – ส้วม ภายในเรือนแต่ละส่วนใหญ่ก็เพิ่งจะทำเพิ่มเติมแถบทั้งสิ้น ส่วนใหญ่เรือนมุสลิมจะมีบ่อน้ำแยกต่างหากไม่ด้านหน้าก็ด้านข้างของตัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 88.10 มีเพียงร้อยละ 11.90 เท่านั้นที่ทำบ่อน้ำไว้ภายในเรือน

เนื่องจากส่วนใหญ่เรือนไทยมุสลิมจะยกพื้นบ้านสูง จึงทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ใต้ถุนเรือนได้จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างพบว่าร้อยละ 89.29 สามารถใช้ประโยชน์จากใต้ถุนเรือนได้มีเพียงร้อยละ 10.71 เท่านั้นที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ เรือนส่วนใหญ่ไม่นิยมทาสีหรือวัสดุเคลือบผิวแต่อย่างใดคิดเป็นร้อยละ 82.14 มีเพียงร้อยละ 17.86 ที่ทา เรือนส่วนใหญ่มีการสร้างต่อเติมจากเดิมคิดเป็นร้อยละ 80.95 มีเพียงร้อยละ 19.05 เท่านั้นที่ยังคงสภาพเดิมไว้ และส่วนใหญ่ก็มีการเปลี่ยนวัสดุไปจากเดิมบางส่วนแล้วก็ร้อยละ 85.71 มีเพียงร้อยละ 14.29 เท่านั้น ที่ยังคงวัสดุเดิมอยู่แต่ก็ทรุดโทรมมากแล้ว เรือนไทยมุสลิมส่วนใหญ่มักนิยมทำที่ล้างเท้าไว้บริเวณบันไดทางขึ้น-ลง คิดเป็นร้อยละ 84.52 มีเพียงร้อยละ 15.48 เท่านั้นที่ไม่มี มีการเลี้ยงสัตว์ไว้ใต้ถุนเรือนร้อยละ 14.29 ส่วนใหญ่ไม่นิยมเลี้ยงสัตว์ไว้ใต้ถุนเรือนคิดเป็นร้อยละ 85.71 เรือนกลุ่มตัวอย่างยังคงมี ลายฉลุตกแต่งส่วนต่าง ๆ ของเรือนอยู่คิดเป็นร้อยละ 54.76 ส่วนอีกร้อยละ 45.24 ไม่มีลวดลายฉลุตกแต่งแต่อย่างใดแล้ว

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงนิยมสร้างเรือนอยู่ข้างแยกต่างหากอีกหลังเพื่อเก็บผลผลิตทางการเกษตรถึงร้อยละ 92.86 มีเพียงร้อยละ 7.14 เท่านั้นที่เก็บรวมไว้ในเรือนพักอาศัย เรือนไทยมุสลิมนิยมที่จะม่านประดับตามประตูและหน้าต่าง ภายในเรือนคิดเป็นร้อยละ 83.33 มีเพียงร้อยละ 16.67 เท่านั้นที่ไม่มี เช่นเดียวกับความนิยมในการใช้น้ำมันปูพื้นภายในเรือน คิดเป็นร้อยละ 95.24 มีเพียงร้อยละ 4.76 เท่านั้นที่ไม่ปูเรือนส่วนใหญ่นิยมการลดระดับพื้นภายในเรือนเพื่อแยกขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ภายในเรือนคิดเป็นร้อยละ 98.81 มีเพียงร้อยละ 1.19 เท่านั้น ที่ไม่มีการลดระดับแต่อย่างใด ด้วยยุคสมัยเปลี่ยน ไปปัจจุบันเรือนส่วนใหญ่มักมีประตูเปิดปิดระหว่างห้องภายในเรือนคิดเป็นร้อยละ 82.14 มีเพียงร้อยละ 17.86 เท่านั้นที่ยังมีไม่ครบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าร้อยละของสถานที่ประกอบกิจกรรมภายในเรือน

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน ความถี่ที่เลือก	ร้อยละ
1. รับแขก		
1. ห้องนอน	2	1.89
2. ห้องรับแขก	7	6.60
3. โถงเอนกประสงค์	65	61.32
4. ห้องครัว	2	1.89
5. เฉลียงหน้าเรือน	25	23.58
6. ชานหลังเรือน	3	2.83
7. ใต้ถุนเรือน	2	1.89
รวม	106	100.00
2. นั่งเล่นพักผ่อน		
1. ห้องรับแขก	3	2.78
2. โถงเอนกประสงค์	44	40.74
3. ห้องครัว	3	2.78
4. เฉลียงหน้าเรือน	47	43.52
5. ชานหลังเรือน	6	5.56
6. ใต้ถุนเรือน	5	4.63
รวม	108	100.00
3. ปรุงอาหาร		
1. ห้องครัว	84	97.68
2. ชานหลังเรือน	1	1.16
3. นอกเรือน	1	1.16
รวม	86	100.00
4. ทานอาหาร		
1. โถงเอนกประสงค์	17	16.83
2. ห้องครัว	83	82.18
3. ชานหลังเรือน	1	0.99
รวม	101	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกข้อมูล และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีโอกาสให้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน ความถี่ที่เลือก	ร้อยละ
5. นอน		
1. ห้องนอน	82	60.29
2. ห้องรับแขก	1	0.74
3. โถงเอนกประสงค์	53	38.97
รวม	136	100.00
6. ซักผ้า		
1. ห้องครัว	1	1.15
2. ซานหลังเรือน	6	6.90
3. นอกเรือน	2	2.30
4. ที่อาบน้ำบริเวณบ่อ	74	85.05
8. ห้องน้ำ - ส้วม	4	4.60
รวม	87	100.00
7. ตากผ้า		
1. เฉลียงหน้าเรือน	1	0.9
2. ซานหลังเรือน	3	2.7
3. นอกเรือน	74	66.67
4. ใต้ถุนเรือน	32	28.83
5. ที่อาบน้ำ - บริเวณบ่อ	1	0.90
รวม	111	100.00
8. เด็กทำการบ้าน - อ่านหนังสือ		
1. ห้องนอน	1	1.16
2. ห้องรับแขก	1	1.16
3. โถงเอนกประสงค์	59	68.60
4. ห้องละหมาด	1	1.16
5. ห้องครัว	1	1.16
6. เฉลียงหน้าเรือน	13	15.13
7. ซานหลังเรือน	8	9.30
8. ใต้ถุนเรือน	2	2.33
รวม	86	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีโทษทางกฎหมายและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน ความถี่ที่เลือก	ร้อยละ
9. เกือบของใช้ภายในเรือน		
1. ห้องนอน	2	1.77
2. โถงเอนกประสงค์	15	13.28
3. ห้องครัว	16	14.16
4. เฉลียงหน้าเรือน	1	0.88
5. ชานหลังเรือน	53	46.90
6. ใต้ถุนเรือน	18	15.93
7. ห้องเก็บของ	8	7.08
รวม	113	100.00
10. ละหมาด		
1. ห้องนอน	3	3.30
2. ห้องรับแขก	1	1.1
3. โถงเอนกประสงค์	64	70.32
4. ห้องละหมาด	20	21.98
5. ห้องครัว	1	1.10
6. ชานหลังเรือน	2	2.20
รวม	91	100.00
11. งานอดิเรก		
1. โถงเอนกประสงค์	37	39.78
2. ห้องครัว	1	1.08
3. เฉลียงหน้าเรือน	37	39.78
4. ชานหลังเรือน	10	10.76
5. นอกเรือน	2	2.15
6. ใต้ถุนเรือน	6	6.45
รวม	93	100.00
12. แต่งตัว		
1. ห้องนอน	80	80.00
2. โถงเอนกประสงค์	20	20.00
รวม	100	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้พัฒนาเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีคนนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน ความถี่ที่เลือก	ร้อยละ
13. แขนงกรงนก		
1. ห้องรับแขก	2	2.98
2. โถงเอนกประสงค์	8	11.94
3. ห้องครัว	1	1.50
4. เฉลียงหน้าเรือน	35	52.24
5. ชานหลังเรือน	1	1.50
6. นอกเรือน	18	26.86
7. ใต้ถุนเรือน	2	2.98
รวม	67	100.00
14. รับรองแขก (กรณีค้างคืน)		
1. ห้องนอน	1	1.15
2. ห้องรับแขก	3	3.45
3. โถงเอนกประสงค์	83	95.40
รวม	87	100.00
15. เลี้ยงสัตว์		
1. นอกเรือน	39	68.42
2. ใต้ถุนเรือน	18	31.58
รวม	57	100.00
16. เก็บผลผลิตทางการเกษตร		
1. ห้องครัว	10	10.75
2. เฉลียงหน้าเรือน	2	2.15
3. ชานหลังเรือน	44	47.31
4. ใต้ถุนเรือน	29	31.18
5. ห้องเก็บของ	5	5.38
6. อื่น ๆ (ยุ่งข้าง)	3	3.23
รวม	93	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน ความถี่ที่เลือก	ร้อยละ
17. เก็บเครื่องมือทางการเกษตร		
1. ห้องครัว	3	3.03
2. เกลียงหน้าเรือน	1	1.01
3. ชานหลังเรือน	26	26.26
4. ใต้ถุนเรือน	63	63.64
5. ห้องเก็บของ	6	6.06
รวม	99	100.00
18. สำรองน้ำใช้ภายในเรือน		
1. ห้องครัว	20	20.62
2. เกลียงหน้าเรือน	2	2.06
3. ชานหลังเรือน	74	76.29
4. ที่อาบน้ำ - บริเวณบ่อ	1	1.03
รวม	97	100.00
19. จอครด		
1. ชานหลังเรือน	4	4.94
2. นอกเรือน	8	9.88
3. ใต้ถุนเรือน	69	85.19
4. อื่น ๆ	1	1.23
รวม	81	100.00
20. อาบน้ำ		
1. ที่อาบน้ำบริเวณบ่อ	78	88.64
2. ห้องน้ำ - ส้วม	10	11.36
รวม	88	100.00
21. ล้างหน้า - แปรงฟัน		
1. ที่อาบน้ำ - บริเวณบ่อ	76	87.36
2. ห้องน้ำ - ส้วม	11	12.64
รวม	87	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกหรือทำซ้ำและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีคนนำไปใช้

จากตาราง 4.2 ผลการสำรวจสถานที่ในการประกอบกิจกรรมภายในเรือนพบว่า ร้อยละ 61.32 ใช้ห้องโถงเอนกประสงค์เป็นที่รับรองแขกรองลงมาคือเฉลียงหน้าเรือนคิดเป็น ร้อยละ 23.58 และร้อยละ 43.52 ใช้เฉลียงหน้าเรือนเป็นที่พักผ่อนภายในเรือนรองลงมาคือ โถงเอนกประสงค์คิดเป็นร้อยละ 40.74 ใช้ห้องครัวเป็นที่ในการประกอบอาหารคิดเป็นร้อยละ 97.68 และร้อยละ 82.18 ใช้ห้องครัวเป็นที่รับประทานอาหาร ร้อยละ 60.29 จะนอนภายในห้องนอน รองลงมาร้อยละ 38.97 จะใช้โถงเอนกประสงค์เป็นที่นอนรวม สถานที่ที่ใช้ซักผ้าส่วนใหญ่ร้อยละ 85.05 จะใช้ที่อาบน้ำบริเวณบ่อ และใช้ตากผ้านอกเรือนคิดเป็นร้อยละ 66.67 และร้อยละ 28.83 ใช้ใต้ถุนเรือนเป็นที่ตากผ้า

นอกจากนี้โถงเอนกประสงค์ยังใช้เป็นที่สำหรับเด็กทำการบ้าน-อ่านหนังสืออีกคิดเป็นร้อยละ 68.60 ส่วนที่เก็บของใช้ภายในเรือนมักใช้ชานหลังเรือนเป็นที่เก็บคิดเป็นร้อยละ 46.90 และร้อยละ 15.93 ก็ใช้ใต้ถุนเรือนเป็นที่เก็บของเช่นกัน ร้อยละ 70.32 ใช้โถงเอนกประสงค์เป็นที่ทำละหมาดภายในเรือนและร้อยละ 21.98 จะทำละหมาดภายในห้องละหมาด กิจกรรมและงานอดิเรกภายในครอบครัวมักใช้โถงเอนกประสงค์และเฉลียงหน้าเรือนเป็นที่ประกอบกิจกรรมคิดเป็นร้อยละเท่ากันคือ 39.78 ร้อยละ 80.00 ใช้ห้องนอนเป็นที่แต่งตัว และร้อยละ 20.00 ที่เหลือก็จะใช้โถงเอนกประสงค์เป็นที่สำหรับแต่งตัวด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัวจึงมักมีห้องนอนส่วนตัว เฉลียงหน้าเรือนจะนิยมใช้เป็นที่แขวนกรงนกมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.24 รองลงมาคือแขวนนอกเรือนคิดเป็นร้อยละ 26.86

เนื่องจากเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่มักมีห้องนอนส่วนตัวเฉพาะหัวหน้าครอบครัวเท่านั้นดังนั้นในการรับรองแขกกรณีค้างคืนจึงใช้โถงเอนกประสงค์เป็นที่รับรองแขกคิดเป็นร้อยละ 95.40 ร้อยละ 68.42 เลี้ยงสัตว์ไว้นอกเรือนมีเพียงร้อยละ 31.58 เท่านั้นที่เลี้ยงสัตว์ไว้ใต้ถุนเรือน ร้อยละ 47.31 ใช้ชานหลังเรือนเป็นที่เก็บผลผลิตทางการเกษตร รองลงมาคือใต้ถุนเรือนคิดเป็นร้อยละ 31.18 นอกจากนี้ใต้ถุนเรณียังนิยมใช้เป็นที่เก็บเครื่องมือทางการเกษตรอีกด้วยคิดเป็นร้อยละ 63.64 ในการสำรองน้ำไว้ใช้ภายในเรือนมักใช้ชานหลังเรือนเป็นที่เก็บสำรองคิดเป็นร้อยละ 76.29 และร้อยละ 20.62 ก็ใช้ห้องครัวเป็นที่เก็บสำรองน้ำไว้ใช้ภายในเรือนเช่นกัน ในการจอดรถส่วนใหญ่ร้อยละ 85.19 ใช้ใต้ถุนเรือนเป็นที่จอดรถ ร้อยละ 78.64 ใช้ที่อาบน้ำบริเวณบ่อเป็นที่อาบน้ำและร้อยละ 87.36 ยังใช้ที่อาบน้ำบริเวณบ่อเป็นที่สำหรับล้างหน้าแปรงฟันอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าร้อยละของกิจกรรมที่กระทำเป็นประจำภายในเรือน

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ครอบครัวของท่านทานอาหารพร้อมกันใช่หรือไม่		
1. ใช่	81	96.43
2. ไม่ใช่	3	3.57
รวม	84	100.00
2. ครอบครัวของท่านทานอาหารโดยแยกระหว่างชาย-หญิงใช่หรือไม่		
1. ใช่	63	75.00
2. ไม่ใช่	21	25.00
รวม	84	100.00
3. ครอบครัวของท่านปรุงอาหารทานเองทุกมื้อใช่หรือไม่		
1. ใช่	83	98.81
2. ไม่ใช่	1	1.19
รวม	84	100.00
4. ครอบครัวของท่านปรุงอาหารทานทั้งครอบครัวใช่หรือไม่		
1. ใช่	83	98.81
2. ไม่ใช่	1	1.19
รวม	84	100.00
5. ครอบครัวของท่านเก็บสำรองน้ำไว้ใช้บริเวณชานหลงเรือนใช่หรือไม่		
1. ใช่	81	96.43
2. ไม่ใช่	3	3.57
รวม	84	100.00
6. สมาชิกภายในครอบครัวของท่านส่วนใหญ่จะนอนรวมบริเวณโถงเอนกประสงค์ใช่หรือไม่		
1. ใช่	74	88.10
2. ไม่ใช่	10	11.90
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส.บ.น.ให้บริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และรวมอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสาร
เอกสารนี้จัดทำขึ้นโดย ส.บ.น. ประจำปี ๒๕๖๓ ครั้งที่ ๑๖

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
7. ครอบครัวของท่านมักมีแขกหรือญาติมิตรมาพักค้างคืนเป็นประจำหรือไม่		
1. ใช่	20	23.81
2. ไม่ใช่	64	76.19
รวม	84	100.00
8. หัวหน้าครอบครัวในเรือนของท่านมีห้องนอนส่วนตัวใช่หรือไม่		
1. ใช่	83	98.81
2. ไม่ใช่	1	1.19
รวม	84	100.00
9. สมาชิกในครอบครัวของท่านจะมีกิจกรรมหรืองานอดิเรกทำร่วมกันเสมอใช่หรือไม่		
1. ใช่	46	54.76
2. ไม่ใช่	38	45.24
รวม	84	100.00
10. สมาชิกในครอบครัวของท่านจะละมดพร้อมกันใช่หรือไม่		
1. ใช่	11	13.10
2. ไม่ใช่	73	86.90
รวม	84	100.00
11. สมาชิกในครอบครัวของท่านจะใช้โถงเอนกประสงค์เป็นที่พักผ่อนใช่หรือไม่		
1. ใช่	75	89.29
2. ไม่ใช่	9	10.71
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
12. สมาชิกในครอบครัวของท่านจะมีตู้เก็บเสื้อผ้าเป็นของส่วนตัวทุกคนใช่หรือไม่		
1. ใช่	79	94.05
2. ไม่ใช่	5	5.95
รวม	84	100.00
13. แม่บ้านในครอบครัวของท่านมักใช้ห้องครัวเป็นที่ต้อนรับเพื่อน ๆ เสมอใช่หรือไม่		
1. ใช่	16	19.05
2. ไม่ใช่	68	80.95
รวม	84	100.00
14. ครอบครัวของท่านเทน้ำทิ้งลงใต้ถนนหลังเรือนใช่หรือไม่		
1. ใช่	76	90.48
2. ไม่ใช่	8	9.52
รวม	84	100.00
15. ปัจจุบันครอบครัวของท่านมีน้ำประปา-บาดาล ใช้แล้วใช่หรือไม่		
1. ใช่	66	78.57
2. ไม่ใช่	18	21.43
รวม	84	100.00
16. ปกติในช่วงกลางวันเรือนของท่านมักไม่มีคนอยู่ใช่หรือไม่		
1. ใช่	20	23.81
2. ไม่ใช่	64	76.19
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
17. หากมีงานเลี้ยงที่ไม่ใหญ่มากนักภายในเรือนท่านมักใช้ โถงเอนกประสงค์เป็นที่จัดเลี้ยงใช่หรือไม่		
1. ใช่	84	100.00
2. ไม่ใช่	-	-
รวม	84	100.00
18. เรือนของท่านเคยโดนขโมยชิ้นใช่หรือไม่		
1. ใช่	8	9.52
2. ไม่ใช่	76	90.48
รวม	84	100.00

จากตาราง 4.4 ผลจากการสำรวจลักษณะกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างกระทำเป็นประจำภายในเรือนพบว่าร้อยละ 96.43 ทานอาหารพร้อมกันทั้งครอบครัวมีเพียงร้อยละ 3.57 เท่านั้นที่ไม่ทานอาหารพร้อมกัน โดยมีการแยกเป็นกลุ่มระหว่างชาย-หญิง คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีเพียงร้อยละ 25.00 เท่านั้นที่ไม่มีกรแยกระหว่างชายหญิง ส่วนใหญ่จะปรุงอาหารทานเองทุกมื้อคิดเป็นร้อยละ 98.81 และปรุงอาหารทานรวมกันทั้งครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 98.81 สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะใช้โถงเอนกประสงค์เนที่นอนรวมคิดเป็นร้อยละ 88.10 ครอบครัวมักมีญาติมิตรมาค้างคืนด้วยเป็นประจำคิดเป็นร้อยละ 23.81 ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.19 จะมีญาติมิตรมาค้างคืนด้วยนานๆครั้งทั้งนี้เนื่องจากญาติมิตรส่วนใหญ่อยู่ไม่ห่างไกลกันเท่าใดจึงสามารถไปกลับได้ภายในหนึ่งวัน หัวหน้าครอบครัวจะมีห้องนอนส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 98.81 สมาชิกในครอบครัวมักมีกิจกรรมหรืองานอดิเรกกระทำเป็นประจำคิดเป็นร้อยละ 54.76 สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะละมดไม่พร้อมกันคิดเป็นร้อยละ 86.90 สถานที่พักผ่อนภายในครอบครัวคือห้องโถงเอนกประสงค์คิดเป็นร้อยละ 89.29 ร้อยละ 94.05 จะมีตู้เก็บเก็บเสื้อผ้าส่วนตัวมีเพียงร้อยละ 5.95 เท่านั้นที่ไม่มี ในบางครั้งห้องครัวก็ใช้เป็นสถานที่ในการต้อนรับเพื่อนของภรรยาเจ้าของเรือนคิดเป็นร้อยละ 19.05 ส่วนอีกร้อยละ 80.95 ไม่นิยมทำเช่นนั้น เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่จะเทน้ำทิ้งลงใต้ถนนหลังเรือนเลข คิดเป็นร้อยละ 90.48 ในปัจจุบันเรือนของกลุ่มตัวอย่างจะมีน้ำประปา – บาดาลใช้แล้วคิดเป็นร้อยละ 78.57 และร้อยละ 21.43 ยังไม่มี ในช่วงเวลากลางวันร้อยละ 23.81 จะไม่มีคนอยู่ภายในเรือนเลข ส่วนร้อยละ 76.19 ที่เหลือจะมีคนอยู่ภายในเรือนตลอด หากมีงานเลี้ยงที่ไม่ใหญ่มากภายในเรือนโถงเอนกประสงค์ก็จะใช้เป็นสถานที่ในการจัดงานคิดเป็นร้อยละ 100 มีเรือนร้อยละ 9.52 เคยโดนขโมยชิ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 90.48 ยังไม่เคย

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าร้อยละของเฟอร์นิเจอร์/เครื่องใช้ภายในเรือน

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ภายในเรือนของท่านมีตู้โชว์หรือไม่		
1. มี	82	97.62
2. ไม่มี	2	2.38
รวม	84	100.00
2. ภายในเรือนของท่านมีตู้เสื้อผ้าหรือไม่		
1. มี	84	100.00
2. ไม่มี	-	-
รวม	84	100.00
3. ภายในเรือนของท่านมีชุดรับแขกหรือไม่		
1. มี	14	16.67
2. ไม่มี	70	83.33
รวม	84	100.00
4. ภายในเรือนของท่านมีโต๊ะอ่านหนังสือหรือไม่		
1. มี	57	67.86
2. ไม่มี	27	32.14
รวม	84	100.00
5. ภายในเรือนของท่านมีตู้เก็บกับข้าวหรือไม่		
1. มี	78	92.86
2. ไม่มี	6	7.14
รวม	84	100.00
6. ภายในเรือนของท่านมีโต๊ะเครื่องแป้งหรือไม่		
1. มี	75	89.29
2. ไม่มี	9	10.71
รวม	84	100.00
7. ภายในเรือนของท่านมีชั้นวางของหรือไม่		
1. มี	82	97.62
2. ไม่มี	2	2.38
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ 2. ไม่มี หารับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ 2.38 ล้านการค่า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา แลรวมอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสาร 84 ครั้งที่มี 100.00 ใช้

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
8. ภายในเรือนของท่านมีตู้ยาหรือไม่		
1. มี	46	54.76
2. ไม่มี	38	45.24
รวม	84	100.00
9. ภายในเรือนของท่านมีเตียงนอนหรือไม่		
1. มี	73	86.90
2. ไม่มี	11	13.10
รวม	84	100.00
10. ภายในเรือนของท่านมีเครื่องซักผ้าหรือไม่		
1. มี	20	23.81
2. ไม่มี	64	76.19
รวม	84	100.00
11. ภายในเรือนของท่านมีเตาแก๊สหรือไม่		
1. มี	74	88.10
2. ไม่มี	10	11.90
รวม	84	100.00
12. ภายในเรือนของท่านมีเครื่องครัวไฟฟ้าหรือไม่		
1. มี	77	91.67
2. ไม่มี	7	8.33
รวม	84	100.00
13. ภายในเรือนของท่านมีอ่างล้างจานหรือไม่		
1. มี	65	77.38
2. ไม่มี	19	22.62
รวม	84	100.00
14. ภายในเรือนของท่านมีเครื่องปรับอากาศหรือไม่		
1. มี	-	-
2. ไม่มี	84	100.00
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าออกเอกสารนี้ทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
15. ภายในเรือนของท่านมีพัคลมหรือไม่		
1. มี	76	90.48
2. ไม่มี	8	9.52
รวม	84	100.00
16. ภายในเรือนของท่านมีตู้เย็นหรือไม่		
1. มี	46	54.76
2. ไม่มี	38	45.24
รวม	84	100.00
17. ภายในเรือนของท่านมีรถยนต์หรือไม่		
1. มี	25	29.76
2. ไม่มี	59	70.24
รวม	84	100.00
18. ภายในเรือนของท่านมีรถจักรยาน,รถจักรยานยนต์หรือไม่		
1. มี	74	88.10
2. ไม่มี	10	11.90
รวม	84	100.00
19. ภายในเรือนของท่านมีเตาถ่าน,เตาฟืนหรือไม่		
1. มี	80	95.24
2. ไม่มี	4	4.76
รวม	84	100.00
20. ภายในเรือนของท่านมีเครื่องเสียงหรือไม่		
1. มี	73	86.90
2. ไม่มี	11	13.10
รวม	84	100.00
21. ภายในเรือนของท่านมีทีวี,วีดีโอหรือไม่		
1. มี	39	46.43
2. ไม่มี	45	53.57
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไปใช้ประกอบการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
 1. มี สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
 2. ไม่มี หักดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกา

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
22. ภายในเรือนของท่านมีปั้มน้ำหรือไม่		
1. มี	65	77.38
2. ไม่มี	19	22.62
รวม	84	100.00
23. ภายในเรือนของท่านมีฟูกเบาะ (เครื่องนอน)หรือไม่		
1. มี	80	95.24
2. ไม่มี	4	4.76
รวม	84	100.00
24. ภายในเรือนของท่านมีจักรเย็บผ้าหรือไม่		
1. มี	50	59.52
2. ไม่มี	34	40.48
รวม	84	100.00

จากตาราง 4.5 ผลจากการสำรวจเฟอร์นิเจอร์/เครื่องใช้ภายในเรือนของกลุ่มตัวอย่างพบว่าร้อยละ 97.62 มีตู้โชว์ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 2.38 ไม่มี ตู้เสื้อผ้าเป็นสิ่งที่ทุกครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีครบ ร้อยเปอร์เซ็นต์เต็ม ชุดรับแขกมีเพียงร้อยละ 16.67 เท่านั้นที่มี ส่วนที่เหลือร้อยละ 83.33 ไม่มี โต๊ะอ่านหนังสือมีเพียงร้อยละ 67.86 ผู้เก็บกับข้าวมีมากเช่นกันคิดเป็นร้อยละ 92.86 โต๊ะเครื่องแป้งมีร้อยละ 89.86 ชั้นวางของมีร้อยละ 97.62 ตู้ยามีร้อยละ 54.76 เตียงนอนมีร้อยละ 86.90 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นของหัวหน้าครอบครัวเท่านั้น เครื่องซักผ้ามีเพียงร้อยละ 23.81 เท่านั้นที่มี เตาแก๊สส่วนใหญ่จะมีกันเกือบทุกครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 88.10 เครื่องใช้ไฟฟ้ามีร้อยละ 91.67 อ่างล้างจานมีคิดเป็นร้อยละ 77.38 ส่วนเครื่องปรับอากาศไม่มีเลยเนื่องจากเรือนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะมีระบบระบายอากาศที่ดีจึงไม่จำเป็นต้องมีเครื่องปรับอากาศ พัดลมมีคิดเป็นร้อยละ 90.45 ผู้เข็นมีคิดเป็นร้อยละ 54.76 รถยนต์มีคิดเป็นร้อยละ 29.76 ส่วนรถจักรยานและรถจักรยานยนต์มีมากถึงร้อยละ 88.10 เตาถ่านและเตาฟืนมีร้อยละ 95.24 เครื่องเสียงมีคิดเป็นร้อยละ 86.90 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวิทยุเทป ทีวีและวีดีโอมีคิดเป็นร้อยละ 46.43 ปั้มน้ำมีคิดเป็นร้อยละ 77.38 ฟูกเบาะ(เครื่องนอน)มีคิดเป็นร้อยละ 95.24 ส่วนจักรเย็บผ้ามีคิดเป็นร้อยละ 59.52

เอกสารนี้เป็นเอกสารของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 แสดงคำร้อยละของความคิดเห็นในเรื่องของการอนุรักษ์และพัฒนา
ตารางที่ 4.6 แสดงคำร้อยละความคิดเห็นในเรื่องของการอนุรักษ์และการพัฒนา

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ท่านคิดว่าพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนำที่จะมีประตูเปิด-ปิดระหว่างห้องใช้หรือไม่		
1. ใช่	79	94.05
2. ไม่ใช่	5	5.95
รวม	84	100.00
2. ท่านคิดว่าน้ำที่จะมีการเล่นระดับพื้นเพื่อแยกส่วนของการใช้พื้นที่ภายในให้เป็นสัดส่วนใช้หรือไม่		
1. ใช่	82	97.62
2. ไม่ใช่	2	2.38
รวม	84	100.00
3. ท่านคิดว่าผนังที่กั้นแบ่งห้องภายในเรือนนำที่จะมีความสูงมากกว่าเดิมใช้หรือไม่		
1. ใช่	21	25.00
2. ไม่ใช่	63	75.00
รวม	84	100.00
4. ท่านคิดว่าพื้นที่ที่ใช้เป็นที่ทำละมดภายในเรือนต้องมีความเป็นสัดส่วนไม่ปะปนกับพื้นที่ส่วนอื่นใช้หรือไม่		
1. ใช่	76	90.48
2. ไม่ใช่	8	9.52
รวม	84	100.00
5. ท่านคิดว่าลวดลายประดับเรือนของท่านมีความสวยงามและควรที่จะรักษาไว้ใช้หรือไม่		
1. ใช่	69	82.14
2. ไม่ใช่	15	17.86
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
6. ท่านคิดเสารือนของท่านที่วางอยู่บนฐานเสาอย่างในปัจจุบันมีความเหมาะสมและสวยงามกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่อยู่แล้วใช่หรือไม่		
1. ใช่	83	98.81
2. ไม่ใช่	1	1.19
รวม	84	100.00
7. ท่านคิดว่าเรือนของท่านน่าจะทำการซ่อมแซมพัฒนาให้เหมาะสมกับการใช้งานมากกว่าเดิมใช่หรือไม่		
1. ใช่	74	88.10
2. ไม่ใช่	10	11.90
รวม	84	100.00
8. ท่านคิดว่าหากต้องจ้างช่างมาทำการซ่อมแซมเรือนให้ะหาช่างที่มีความชำนาญและวัสดุชนิดเดิมได้ยากใช่หรือไม่		
1. ใช่	72	85.71
2. ไม่ใช่	12	14.29
รวม	84	100.00
9. ท่านคิดว่าขนาดที่ไม่เท่ากันของฐานเสาทำให้เรือนดูขาดความสวยงามใช่หรือไม่		
1. ใช่	69	82.14
3. ไม่ใช่	15	17.86
รวม	84	100.00
10. ท่านคิดว่าเรือนของท่านมีช่องเปิด ประตู-หน้าต่างน้อยเกินไปใช่หรือไม่		
1. ใช่	8	9.52
4. ไม่ใช่	76	90.48
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำไปใช้ประโยชน์ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

กิจกรรมที่กระทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
11. ท่านคิดว่าพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนของท่านในปัจจุบัน ยังขาดความเป็นระเบียบอยู่หรือไม่		
1. ใช่	57	67.86
2. ไม่ใช่	27	32.14
รวม	84	100.00
12. ท่านคิดว่าสามารถซ่อมแซมเรือนของท่านได้ด้วยตัวเอง ใช่หรือไม่		
1. ใช่	55	65.48
2. ไม่ใช่	29	34.52
รวม	84	100.00
13. ท่านคิดว่าเรือนของท่านในปัจจุบันขาดระบบระบายน้ำ ที่ดีใช่หรือไม่		
1. ใช่	57	67.86
2. ไม่ใช่	27	32.14
รวม	84	100.00
14. ท่านคิดว่าเรือนของท่านคับแคบเกินไปหรือไม่		
1. ใช่	13	15.48
2. ไม่ใช่	71	84.52
รวม	84	100.00

จากตารางที่ 4.6 ผลจากการสำรวจความคิดเห็นในเรื่องของการอนุรักษ์และพัฒนาพบว่าร้อยละ 94.05 มีความเห็นว่าพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนควรมีประตูปิดกั้นระหว่างห้อง และร้อยละ 97.62 มีความเห็นว่าควรมีการลดระดับพื้นภายในเรือนเพื่อแยกส่วนการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ภายในเรือน ร้อยละ 75.00 มีความเห็นว่าความสูงของผนังกันห้องปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้วมีเพียงร้อยละ 25.00 เท่านั้นที่คิดว่าน่าจะเพิ่มความสูงของผนังกันห้องขึ้นไปอีก ร้อยละ 82.14 มีความเห็นว่าลดลวดลายประดับเรือนมีความสวยงามควรค่าแก่การอนุรักษ์เอาไว้ เสาเรือนที่วางอยู่บนฐานเสาอย่างในปัจจุบันมีความเหมาะสมและสวยงามเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมอยู่แล้วคิดเป็นร้อยละ 98.81 ร้อยละ 88.10 คิดว่าน่าจะมีการซ่อมแซมและพัฒนาพื้นที่การใช้สอยภายในเรือนเสียใหม่เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากพื้นที่ให้มากกว่าเดิม ร้อยละ 85.71 มีความคิดว่าปัจจุบันช่างที่มีฝีมือและวัสดุชนิดเดิมที่ใช้ในการปลูก

เรือนครั้งแรกหายากและมีราคาค่อนข้างสูง ร้อยละ 82.14 มีความเห็นว่าฐานเสาที่มีขนาดไม่เท่ากันทำให้เรือนดูขาดความเป็นระเบียบและสวยงาม ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.48 มีความเห็นว่าช่องเปิด ประตู-หน้าต่าง ปัจจุบันมีจำนวนที่เหมาะสมอยู่แล้วมีเพียงร้อยละ 9.52 เท่านั้นที่คิดว่ามีจำนวนน้อยเกินไป ร้อยละ 67.86 คิดว่าพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนปัจจุบันขาดความเป็นระเบียบ ร้อยละ 65.48 คิดว่าสามารถซ่อมแซมเรือนของตนเองได้ ร้อยละ 67.86 คิดว่าเรือนของตนยังขาดระบบระบายน้ำที่ดีอยู่เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วมักจะเทน้ำทิ้งลงใต้ถุนเรือนเลย จึงทำให้เกิดน้ำเสียขังเน่าเหม็นอยู่ใต้ถุนเรือน ร้อยละ 84.52 คิดว่าเรือนของตนในปัจจุบันมีความเหมาะสมไม่อัปทิวแต่อย่างไร มีเพียงร้อยละ 15.48 เท่านั้นที่คิดว่าเรือนของตนอัปทิวและควรมีช่องเปิดมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าร้อยละความคิดเห็นในเรื่องของการอนุรักษ์และการพัฒนา

คำถาม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์		
2. สภาพเรือนของท่านในปัจจุบันท่านคิดว่ามีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือไม่		
1. เหมาะสม	77	91.67
2. ไม่เหมาะสม	7	8.33
รวม	84	100.00
3. ท่านคิดว่าการทำกรวดในปัจุบันของท่านมีความสะดวกสบายหรือไม่		
1. เหมาะสม	79	94.05
2. ไม่เหมาะสม	5	5.95
รวม	84	100.00
4. ท่านคิดว่าการจัดวางและเก็บข้าวของภายในเรือนของท่านในปัจจุบันมีความเป็นระเบียบหรือไม่		
1. เป็นระเบียบดีแล้ว	23	27.38
2. ไม่เป็นระเบียบ	61	72.62
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อกรณียาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

คำถาม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5. ท่านใช้บริเวณใดภายในเรือนเป็นที่ทำละมอด		
1. โถงเอนกประสงค์	61	72.65
2. ห้องนอน	1	1.20
3. ชานหลังเรือน	1	1.20
4. พื้นที่เฉพาะ	16	19.00
5. ที่มัสยิด	5	5.95
รวม	84	100.00
6. ท่านทราบหรือไม่ว่าเรือนของท่านมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น		
1. ทราบ	24	28.57
2. ไม่ทราบ	60	71.43
ท่านคิดว่าส่วนใดของเรือนที่แสดงออกถึงลักษณะเฉพาะถิ่น		
1. หลังคา	53	63.10
2. ช่องลม, ลวดลายฉลุ	3	3.60
3. รูปทรงอาคาร	6	7.20
4. หน้าต่าง	1	1.20
5. ไม่ตอบ	22	24.90
รวม	84	100.00
7. ท่านคิดว่าส่วนใดบ้างของเรือนท่านที่น่าจะอนุรักษ์ไว้		
1. รูปทรงหลังคา	59	70.25
2. รูปแบบอาคาร	5	5.90
3. ฐานเสา	3	3.60
4. พื้นเรือน	1	1.20
5. ช่องลม, ลวดลายฉลุ	8	9.50
6. เกล็ดยงหน้าเรือน	4	4.75
7. อนุรักษ์ทั้งหมด	3	3.60
8. ไม่น่าที่จะอนุรักษ์ไว้แล้ว	1	1.20
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามนำข้อมูลนี้ไปเผยแพร่ต่อสาธารณะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

คำถาม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
8. ท่านคิดว่าพื้นที่ภายในเรือนของท่านส่วนใดบ้างที่สมควรปรับปรุง แก้ไข หรือซ่อมแซม		
1. กระเบื้องมุงหลังคา	16	19.00
2. ผนัง	10	12.00
3. ขานหลังเรือน	3	3.60
4. พื้น	13	15.50
5. ทรงหลังคา	1	1.20
6. ปลุกสร้างต่อเติม	6	7.50
7. เกลียงหน้าเรือน	3	3.60
8. ครัว	1	1.20
9. ยกพื้นให้สูงขึ้น	2	2.40
10. กั้นแบ่งห้อง	12	14.50
11. ซ่อมแซม, ถวดยาประดับ	1	1.20
12. เพิงซ่อมแซมไป	6	7.50
13. สร้างใหม่เลย	9	10.80
รวม	84	100.00
9. หากมีเงินพอที่จะปลูกเรือนหลังใหม่ได้ ท่านจะยังคงรูปแบบเดิมไว้หรือไม่		
1. คงรูปแบบเดิม	22	26.20
2. เปลี่ยนแปลงเป็นแบบบ้านสมัยใหม่	59	70.24
3. แล้วยแต่ลูกหลาน	3	3.56
รวม	84	100.00
10. ท่านคิดว่าช่างที่มีความชำนาญงานในการปลูกเรือนแบบดั้งเดิม ในปัจจุบันมีมากขึ้นหรือน้อยลง		
1. มีมากขึ้น	1	1.20
2. มีน้อยลง	83	98.80
รวม	84	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ในการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และห้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีคนนำไปใช้

จากตาราง 4.7 ผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพบว่าร้อยละ 91.67 คิดว่าเรือนของตนมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ส่วนร้อยละ 8.33 ที่เหลือมีความเห็นว่าเรือนของตนไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาการขยายตัวทางเส้นทางการจราจรทำให้เรือนของตนอยู่ใกล้ถนนเกินไปและอีกปัญหาคือปัญหาน้ำท่วมถึง ร้อยละ 94.05 ของกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสภาพการทำครัวในปัจจุบันมีความสะดวกสบายคืออยู่แล้วโดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ครัวเป็นส่วนที่อยู่ด้านหลังของเรือนและมีชานหลังเรือนเป็นตัวเชื่อมระหว่างครัวกับบันไดด้านหลังทำให้สะดวกดี ส่วนร้อยละ 5.95 ที่เหลือเห็นว่าไม่สะดวกสบายเท่าที่ควรเนื่องจากปัญหาความคับแคบและปัญหาเรื่องการระบายน้ำทั้งภายในครัวเป็นสำคัญ การจัดเก็บข้าวของภายในเรือนร้อยละ 72.62 เห็นว่าปัจจุบันเรือนของตนขาดความเป็นระเบียบอยู่มาก ทั้งนี้ส่วนใหญ่จะมาจากปัญหาความไม่ชัดเจนในการแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในเรือน จึงทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบในการจัดเก็บข้าวของเครื่องใช้ รองลงมาจะทำให้เหตุผลว่าภายในเรือนของตนมีเด็กมาก ร้อยละ 72.65 ของกลุ่มตัวอย่างจะใช้พื้นที่บริเวณ โถงเอนกประสงค์ภายในเรือนเป็นที่ทำละมด ส่วนร้อยละ 19.00 จะกันแบ่งพื้นที่เฉพาะสำหรับละมดแต่ก็มีกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 5.95 ที่ไม่มีพื้นที่ทำละมดภายในเรือนแต่จะไปละมดที่มัสยิดแทน ทั้งนี้เนื่องจากทุกหมู่บ้านจะมีมัสยิดอยู่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทราบเลยว่าเรือนของตนมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นคิดเป็นร้อยละ 71.43 และร้อยละ 63.10 ก็คิดว่ารูปทรงของหลังเป็นน่าเป็นสิ่งทีแสดงออกถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมากที่สุด

พื้นที่ใช้สอยภายในเรือนของกลุ่มตัวอย่างคิดว่าน่าที่จะปรับปรุง ซ่อมแซมมากที่สุดคือวัสดุผนังหลังคาคิดเป็นร้อยละ 19.00 เนื่องจากเรือนส่วนใหญ่ปลูกสร้างมานานดังนั้นจึงทำให้วัสดุผนังหลังคาเกิดชำรุดเสียหายตามการใช้งาน รองลงมาคือเปลี่ยนพื้นเรือนใหม่ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากปัญหาข้างต้นเมื่อหลังคารั่วก็เกิดการผุกร่อนของพื้นเรือนตามมาคิดเป็นร้อยละ 15.50 และร้อยละ 14.50 คิดว่าน่าที่จะมีการแบ่งกันห้องเป็นสัดส่วน ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งน่าที่จะเป็นความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะปลูกสร้างเรือนหลังใหม่ตามแบบสมัยนิยมคิดเป็นร้อยละ 70.24 มีเพียงร้อยละ 26.20 เท่านั้นที่คิดว่าจะอนุรักษ์รูปแบบของเดิมเอาไว้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าปัจจุบันช่างที่มีความชำนาญงานแบบดั้งเดิมมีจำนวนน้อยมากและค่าจ้างก็แพงมากด้วยคิดเป็นร้อยละ 98.80 สิ่งนี้น่าจะเป็นเหตุผลหลักก็ได้ที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่อยากจะอนุรักษ์สถาปัตยกรรมรูปแบบเดิม และวัสดุแบบดั้งเดิมเอาไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานีและเพื่อเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาประโยชน์การใช้พื้นที่ภายในเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี โดยสรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อๆดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือประชาชนอาศัยอยู่ในอำเภอยะรัง ซึ่งถือว่าเป็นอำเภอที่เก่าแก่เนื่องจากเคยเป็นที่ตั้งของเมืองเก่ามาก่อนทำให้อำเภอยะรังค่อนข้างที่จะมีบ้านเรือนหนาแน่นและเรือนส่วนใหญ่ยังคงแสดงถึงเอกลักษณ์และวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี กลุ่มตัวอย่างเลือกเฉพาะเรือนที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไปและแสดงถึงลักษณะเฉพาะถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยที่อำเภอยะรังมีเรือนที่เข้าเกณฑ์ทั้งสิ้น 548 หลัง ใช้เกณฑ์ในการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักประชากร หลักร้อยละกลุ่มตัวอย่าง 15-30 % ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 84 หลังคาเรือน โดยเก็บจากทุกตำบลภายในอำเภอยะรัง ซึ่งมีทั้งสิ้น 12 ตำบล ตำบลละ 7 หลังคาเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท ด้วยกันคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอนด้วยกัน จะเป็นลักษณะการเลือกตอบใน 2 ลักษณะ คือลักษณะเลือกตอบได้เพียงหนึ่งข้อและแบบที่สามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ ส่วนแบบสัมภาษณ์จะเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดกลุ่มตัวอย่างสามารถรอกข้อมูลหรือความต้องการได้ตามความเป็นจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลพื้นฐานจากการสำรวจภาคสนามเป็นลำดับแรกจากนั้นได้นำหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังไปยังชุมชนเพื่อแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่างกลับมาเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมคะแนน ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) จากนั้นนำค่าที่ได้เป็นข้อมูลใน

การเสนอแนวทาง ในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง การศึกษาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,000-10,000 บาทต่อครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 5-8 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ตั้งแต่ดั้งเดิม เรือนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่จะมีอายุไม่ต่ำกว่า 50 ปีและกลุ่มตัวอย่างอยู่อาศัยภายในเรือนดังกล่าวมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี ค่าใช้จ่ายในการปลูกสร้างเรือนครั้งแรกจะอยู่ในช่วง 10,000-20,000 บาทหากมีปัญหาในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าสามารถซ่อมแซมเรือนของตนเองได้ด้วยตนเองกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์เลยแต่มีความต้องการที่จะปรับปรุงซ่อมแซมเรือนของตนเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะของเรือนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่คล้ายกันดังนี้คือเป็นเรือนที่ยกพื้นสูงสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ใต้ถุนเรือนได้ มีบันไดขึ้น-ลงมากกว่า 1 จุดมักทำที่ล้างเท้าไว้บริเวณบันไดเสมอ มีเฉลียงด้านหน้าเรือน ไม่นิยมทาสีหรือวัสดุเคลือบผิวแต่อย่างใดเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่นิยมทำรั้วหากมีบ้างส่วนใหญ่ก็มีได้เป็นรั้วที่มีความมั่นคงแข็งแรงแต่อย่างใดแต่จะเป็นการปลูกพืชเป็นแนวรั้วเท่านั้นเอง ส่วนใหญ่ไม่มีห้องน้ำ-ห้องส้วมอยู่ภายในเรือนแต่จะเป็นการปลูกสร้างแยกต่างหากด้านหลังของเรือนเป็นลักษณะของการปลูกสร้างอย่างง่าย ๆ ไม่มั่นคงแข็งแรงแต่อย่างใดเช่นเดียวกับบ่อน้ำซึ่งส่วนใหญ่จะขุดบ่อไว้นอกเรือนเช่นกัน มักไว้ด้านหน้าหรือด้านหลังของเรือน ส่วนใหญ่เรือนของกลุ่มตัวอย่างจะมีการต่อเติมมาแล้ว วัสดุที่ใช้ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปจากการก่อสร้างครั้งแรก แต่ส่วนใหญ่ยังคงมีสวดลายลวดลายต่างตามส่วนต่างๆของเรือนอยู่ เนื่องจากประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร จึงมีการปลูกสร้างอาคารเก็บผลิตผลทางการเกษตรแยกต่างหากอีกหลัง

พื้นที่ภายในของเรือนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นโถงโล่ง มีการกั้นเป็นห้องเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นห้องนอนของเจ้าของเรือนส่วนพื้นที่ใช้สอยอื่นๆจะใช้การลดระดับของพื้นเรือนแทน ประตูเปิด-ปิดภายในเรือนพบว่ามีเป็นจำนวนมากส่วนใหญ่จะเพิ่งทำเพิ่มเติม แต่ยังคงนิยมใช้บานปิดประตู-หน้าต่าง พื้นภายในส่วนหน้าของเรือนนิยมปูด้วยสื่อน้ำมันส่วนด้านหลังเรือนจะปล่อยให้พื้นไม้ปกติ

ลักษณะของกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติกันเป็นประจำรวมถึงสถานที่ที่ใช้ในการประกอบภารกิจก็มีลักษณะที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่เช่น

- โถงเอนกประสงค์ใช้เป็นที่รับแขก พักผ่อนภายในเรือน รับรองแขกกรณีค้างคืนรวมทั้งเป็นที่นอนรวมของสมาชิกภายในครอบครัว ใช้เป็นที่ทำละหมาด ที่สำคัญเด็กทำการบ้านอ่านหนังสือ ที่สำคัญแต่งตัวของสมาชิกภายในครอบครัว

- เฉลียงด้านหน้าเรือน ใช้เป็นที่นั่งเล่น พักผ่อนของสมาชิกภายในครอบครัวและใช้เป็นที่พักผ่อน

- ห้องครัว ใช้เป็นสถานที่ในการประกอบอาหาร และรับประทานอาหาร ในบางครั้งอาจใช้เป็นที่ยอมรับของแม่บ้านแต่พบว่าไม่มากนัก

- ห้องนอน ใช้เป็นที่สำหรับนอนของหัวหน้าครอบครัวเนื่องจากเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มักมีห้องนอนที่เป็นส่วนตัวเฉพาะหัวหน้าครอบครัวเท่านั้น นอกจากนี้ห้องนอนยังใช้เป็นที่ยอมรับแต่งตัวหัวหน้าครอบครัวอีกด้วย

- ขานหลังเรือน เป็นส่วนที่เชื่อมระหว่างบันไดหลังเรือนกับครัวส่วนใหญ่ใช้เป็นที่ยอมรับสำรองน้ำไว้ใช้ภายในครัวเรือน เป็นที่ซักล้าง และในบางเรือนยังใช้เป็นที่ยอมรับเก็บผลิตผลทางการเกษตร

- พื้นที่ใต้ถุนเรือน เนื่องจากเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยกพื้นสูงจึงทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ใต้ถุนเรือนได้ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างใช้ประโยชน์จากพื้นที่ใต้ถุนเรือนเป็นที่นั่งเล่นพักผ่อนหรือทำกิจกรรมงานอดิเรก ใช้เป็นที่เก็บของเก็บเครื่องมือทางการเกษตร เป็นที่ยอมรับผลิตผลทางการเกษตร เป็นที่ยอมรับ หรืออาจใช้เป็นที่ยอมรับตากเสื้อผ้าในบางโอกาส มีกลุ่มตัวอย่างแต่มีจำนวนไม่มากนัก ใช้พื้นที่ใต้ถุนเรือนเป็นที่ยอมรับเลี้ยงสัตว์อีกด้วย

- ห้องละหมาด ใช้เป็นที่ยอมรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยเฉพาะมักจะไม่นำกิจกรรมใดๆในบริเวณนี้แต่เรือนกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่มากนักที่มีห้องสำหรับทำละหมาดโดยเฉพาะเป็นสัดส่วนแยกเป็นพื้นที่ที่ชัดเจน

- ยุ้งข้าว ใช้เป็นที่เก็บผลิตผลทางการเกษตร เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรจึงมักนิยมปลูกเรือนยุ้งข้าวอีกหลังต่างหาก

- ที่อาบน้ำบริเวณบ่อ ส่วนใหญ่เรือนของกลุ่มตัวอย่างมักจะไม่นิยมขุดบ่อน้ำไว้ในเรือนแต่จะขุดไว้ด้านนอกไม่ด้านหน้าก็ด้านหลังเรือนหากเป็นเรือนที่อยู่ติดกันก็จะใช้บ่อน้ำร่วมกัน ที่อาบน้ำบริเวณนี้นอกจากจะใช้เป็นที่ยอมรับอาบน้ำแล้วกลุ่มตัวอย่างยังใช้เป็นที่ยอมรับซักผ้า ล้างหน้าแปรงฟัน เรียกได้ว่าเป็นสถานที่ที่หากมีน้ำเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตก็จะใช้พื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ยอมรับทำกิจกรรมแทบทั้งสิ้น

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม ศาสนามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวมุสลิมเป็นอย่างมากจากข้อกำหนดทางศาสนาในหลายข้อเกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตในแต่ละวัน การแบ่งแยกระหว่างเพศชายและหญิงค่อนข้างชัดเจน สำหรับผู้ที่นับถือศาสนา

อิสลามดังนั้นกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างถือปฏิบัติเป็นประจำภายในครอบครัวก็เป็นผลจากการนับถือศาสนาด้วยเช่นกัน อาทิเช่นการแยกทานอาหารระหว่างชายและหญิง การทำละหมาดก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่แยกระหว่างชายหญิงที่ชัดเจนด้วยเช่นกันจากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักจะทำละหมาดไม่พร้อมกันแต่สถานที่สำหรับทำละหมาดของคนในครอบครัวจะใช้สถานที่เดียวกันในการทำละหมาด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะทานอาหารพร้อมกันทั้งครอบครัวและส่วนใหญ่ก็จะปรุงอาหารทานเองทุกมื้อในบางเดือนที่มีครอบครัวมากกว่าหนึ่งครอบครัวก็จะปรุงอาหารทานร่วมกันด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างบางเดือนมีงานอดิเรกหรือกิจกรรมเสริมทำสมาชิกในครอบครัวทุกคนก็จะมีส่วนร่วมช่วยในกิจกรรมนั้นด้วยเช่นกัน ในการทำกิจกรรมต่างๆภายในเรือนของเสียและน้ำทิ้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะทิ้งลงสู่พื้นใต้ถุนเรือนเลข เรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีประปา-ไฟฟ้าใช้แล้วดังนั้นวิถีในการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างที่จะมีความสะดวกสบายพอสมควรในช่วงกลางวันเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็มีคนอยู่ประจำตลอดมักเป็นผู้หญิงหรือผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพที่เหมือนกันจึงทำให้มีรายได้และฐานะที่ใกล้เคียงกัน อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในเรือนของกลุ่มตัวอย่างจึงมีค่อนข้างที่จะเหมือนกันอาทิเช่น

1. ตู้โชว์
2. ตู้เสื้อผ้า
3. โต๊ะอ่านหนังสือ
4. โต๊ะเครื่องแป้ง
5. ชั้นวางของ
6. ตู้เก็บกับข้าว
7. ตู้ยา
8. เตียงนอนสำหรับเจ้าของเรือน
9. เต้าแก๊ส
10. เครื่องครัวไฟฟ้า
11. พัดลม
12. ตู้เย็น
13. รถจักรยานยนต์
14. เตาถ่าน-เตาฟืน
15. เครื่องเสียง(ส่วนใหญ่เป็นวิทยุเทป)
16. บิมน้ำ
17. ฟูก(เครื่องนอน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งงานไปใช้บริการใช้งานเพื่อการศึกษาดูเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์เลยแต่คิดว่าสิ่งที่จะอนุรักษ์ไว้สำหรับเรือนของตน น่าที่จะเป็น รูปทรงของหลังคา การวางเสาเรือนบนฐาน และช่องลมหรือลวดลายฉลุที่ตกแต่งบริเวณส่วนต่างๆของเรือน สำหรับในเรื่องความต้องการในการพัฒนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าเรือนของตนน่าที่จะกันแบ่งเป็นห้องส่วนตัวมากขึ้นและมีประตูเปิด-ปิดภายในระหว่างห้องครบทุกห้อง พื้นเรือนควรที่จะลดระดับเพื่อแยกประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ที่ชัดเจนขึ้น ผังกันห้องบางส่วนคิดว่าควรที่จะเพิ่มความสูงให้มากกว่าเดิม พื้นที่ใช้สอยภายในส่วนใหญ่เห็นว่าขาดความเป็นระเบียบ ฐานเสาที่มีขนาดไม่เท่ากันทำให้เรือนขาดความสวยงาม วัสดุที่ใช้แทนวัสดุของเดิมที่ชำรุดก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้เรือนขาดความสวยงาม ทั้งนี้เนื่องจากวัสดุชนิดเดิมหายากและมีราคาสูง อีกทั้งช่างที่มีฝีมือค่าแรงก็จะสูงด้วยเช่นกัน สิ่งที่กลุ่มตัวอย่างต้องการจะปรับปรุงมากที่สุดคือ วัสดุมุงหลังคาและพื้นเรือนเนื่องจากส่วนใหญ่จะเก่าและชำรุดเป็นอย่างมาก แต่ที่น่าวิตกมากที่สุดคือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าหากมีปัจจัยเพียงพอที่จะปลูกเรือนใหม่คิดว่าจะปลูกเรือนตามแบบและวัสดุสมัยใหม่โดยให้เหตุผลว่าราคาถูกกว่าแบบเดิมและวัสดุก็หาง่ายกว่าช่างที่มีฝีมือก็ค่าแรงถูกกว่า

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี ศาสนาอิสลามมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมเป็นอย่างมาก ชาวมุสลิมถือว่าสังฆกรรมหรือธรรมนุญแห่งชีวิตได้แก่ศาสนาอิสลามอันประกอบด้วยหลัก 3 ประการคือ ประพจน์ เรื่องณรงค์(2540:49)

1. ศาสนาอิสลามเป็นศาสนา (ฮัคดีน)
2. ศาสนาอิสลามเป็นการปกครอง (ฮัค-เดาละฮ.)
3. ศาสนาอิสลามเป็นวัฒนธรรม (ฮัค-สะกอพะฮ.)

ด้วยเหตุนี้วิถีการดำเนินชีวิตของผู้นับถือศาสนาอิสลามจึงมีลักษณะที่เหมือนกัน เนื่องจากมีข้อกำหนดทางศาสนาเป็นตัวกำหนด ไม่ว่าจะเป็นการเกิด การแต่งงาน การกินอยู่ การตาย ซึ่งกิจปฏิบัติประจำวันล้วนมาจากข้อกำหนดทางศาสนาทั้งสิ้น บ้านเรือนที่ปลูกสร้างนอกจากเหตุผลทางภูมิศาสตร์แล้วเหตุผลทางศาสนาก็เข้ามาเกี่ยวข้องกับรูปแบบของอาคารด้วยเช่นกัน

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ค่อนข้างจะแบ่งแยกระหว่าง ชาย-หญิง ที่ค่อนข้างชัดเจน กิจปฏิบัติหลายอย่างจะแยกระหว่าง ชาย -หญิง อย่างชัดเจน อาทิเช่น การละหมาด, การนอน, รับประทานอาหารส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะแยกเฉพาะใน โอกาสที่มีงานเลี้ยงเท่านั้น ผู้หญิงมุสลิมตามชนบทค่อนข้างที่จะเก็บตัวไม่ค่อยกล้าที่จะแสดงออก ขาดความมั่นใจในตัว

เองคั้งนั้นผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ชายมากกว่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเนื่องจากเหตุทางภูมิศาสตร์ทำให้ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีอากาศร้อนชื้นและมีฝนตกชุก พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพทางการเกษตร ประชากรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ที่จะพัฒนาการประกอบอาชีพให้ได้ผลผลิตมากขึ้นจะเป็นในลักษณะแบบเดิมๆที่เคยปฏิบัติกันมาแต่รุ่นปู่-รุ่นย่าจึงทำให้มีรายได้น้อยไม่มากนักคุณภาพชีวิตยังอยู่ในขั้นต่ำ ประชากรส่วนใหญ่มีสมาชิกภายในครอบครัว 5-8 คนซึ่งนับว่าเป็นครอบครัวที่ค่อนข้างใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรจึงทำให้ต้องการแรงงานและเหตุผลทางศาสนาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งด้วยเช่นกันเนื่องจากมีข้อห้ามในเรื่องของการคุมกำเนิด

จากการวิจัยพบว่าเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานีมีรูปแบบของหลังคา 3 รูปแบบด้วยกันซึ่งตรงกับงานวิจัยของ เขต รัตนจรณะ (2539:64)คั้งนี้

1. หลังคาปั้นหยา หรือหลังคา “ลิมะฮ์” ตามที่ชาวบ้านใช้เรียกกัน คำ “ลิมะฮ์” แปลว่า “ห้า” หมายถึงหลังคาที่นับสันหลังคาได้ 5 สัน เป็นรูปทรงหลังคาที่ได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคม (Colonial Architectural Style) ของชาวตะวันตก

2. หลังคาจั่วมนิลา หรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “บตานอ”ซึ่งหมายถึงชาวฮอลันดา หลังคาแบบบตานอเชื่อว่าได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมของชาวฮอลันดา เป็นหลังคาที่มีโครงหลังคาเช่นเดียวกับหลังคาปั้นหยา แต่เป็นหลังคาปั้นหยาที่มีจั่วติดอยู่ที่ระบายนอก และคองคางม หลังคาแบบนี้จะมีรูปแบบที่งดงามกว่าแบบอื่น เพราะจะมีจั่วอย่างน้อย 3 จั่ว โดยมีหลังคาจั่วแฝดและมีจั่วขนาดเล็กสร้างคลุมเฉลียงหน้าบ้านติดกับบันไดทางขึ้น เพื่อใช้เป็นที่รับรองแขกอย่างไม่เป็นทางการ นอกจากนั้นช่างไม้จะแสดงฝีมือเชิงช่างในการประดิษฐ์ลวดลายจากการแกะสลักไม้ ปูนปั้นหรือแกะจากสังกะสีเป็นลวดลายประดับยอดจั่ว และมีการเขียนลายบนหน้าจั่วหรือตีให้มีลวดลายเป็นแสงตะวัน ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย เรือนบตานอนี้จะพบอยู่ทั่วไปในจังหวัดปัตตานี จนเป็นลักษณะเฉพาะเมื่อนำไปพบในที่อื่นๆเช่นที่จังหวัดสตูลชาวพื้นเมืองจะเรียกว่าหลังคาแบบ “ปัตตานี”

3. หลังคาจั่ว ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “แมและ” เชื่อกันว่าได้รับอิทธิพลจากเรือนไทยภาคกลาง หลังคาจั่วมีบันลมปีกนทที่ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบสถาปัตยกรรมจากมาเลเซียไม่เหมือนบันลมไทย ซึ่งปลายนลมทั้ง 2 ข้างมีหางบันลมประดับอยู่ มีรูปคล้ายพญานาคซึ่งเป็นลักษณะของเรือนไทยภาคกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ลักษณะเด่นของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งนี้ หากมีข้อผิดพลาดประการใดขออภัยและต้องอภัยถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี ที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมสามารถแบ่งเป็นข้อๆ
 ได้คั้งนี้

1. หลังคา จะเป็นหลังคาทรงสูง มีความลาดชัน เพื่อให้ฝ้าฝนไหลผ่านได้โดยสะดวก รูปแบบหลังคาโดยทั่วไปมี 3 แบบดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2. ไม่นิยมฝังเสาเรือนลงบนดิน แต่จะวางบนฐานเสาแทน โดยไม่มีการบากเสาแต่อย่างใดจะใช้การยึดโยงโครงสร้าง ฐานเสาทำด้วย หิน ไม้ หรือคอนกรีตสำเร็จรูป

3. วิธีในการสร้างเรือน จะประกอบส่วนต่างๆของเรือนบนพื้นก่อนแล้วจึงยกส่วนโครงสร้างต่างๆขึ้นไปประกอบเป็นตัวเรือนอีกที วิธีการก่อสร้างดังกล่าวทำให้สะดวกในการย้ายเรือนซึ่งนิยมย้ายเรือนทั้งหลังโดยใช้คนหาม หลังจากถอดส่วนที่มีน้ำหนักมากออกไปแล้ว เช่น ฝาและกระเบื้องมุงหลังคา เป็นต้น

4. เรือนส่วนใหญ่ไม่นิยมกันรั้วกันบริเวณ แต่จะใช้การปลูกไม้ผล เพื่อแสดงอาณาเขตของบริเวณของเรือนแทน

5. การวางตัวเรือนจะหันหน้าเข้าหาเส้นทางการสัญจรทั้งทางบกและทางน้ำ นอกจากรูปแบบหลังคาแล้วเรือนไทยมุสลิมยังมีโครงสร้างและองค์ประกอบอื่นๆอีกที่ทำให้เรือนมีเอกลักษณ์เฉพาะที่สวยงามแม้ว่าในปัจจุบันจะพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือซ่อมแซมโดยใช้วัสดุที่ผิดแปลกไปจากเดิมบ้างก็ตาม อาทิเช่น

1. ฐานเสา ไม้ใช้เสาเรือนปักลงดิน แต่จะใช้เป็นฐานหิน ไม้ หรือฐานคอนกรีตสำเร็จรูปรองรับเสาของเรือนฐานที่รองรับเสาเรือนจะวางบนพื้นดินที่ปรับไว้เรียบโดยไม่ฝังลงดิน(ปัจจุบันในเรือนแต่ละหลังมักมีขนาดและชนิดวัสดุที่ไม่ค่อยจะเหมือนกันเลย)

2. เสาเรือน ใช้ไม้เนื้อแข็งเป็นเสาสี่เหลี่ยม- เสากลม วางบนฐานคอนกรีตสำเร็จรูป โดยมีได้มีการบากเสาแต่อย่างไร แต่จะใช้วิธีการยึดโครงสร้างเข้าด้วยกัน และน้ำหนักเรือนทำให้เรือนวางอยู่บนฐานได้

3. บันได เรือนไทยมุสลิมส่วนมากจะมีบันไดทั้งด้านหน้าและด้านหลังของเรือน โครงสร้างของบันไดแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะตามวัสดุที่ใช้ เช่นบันไดที่ทำด้วยไม้จะเป็นบันไดแบบโปร่ง ชั้นของบันไดจะทำด้วยไม้กระดานหรือไม้กลม มีแต่ลูกนอนไม่มีลูกตั้งแม่บันไดจะใช้ไม้กระดานหรือไม้กลมเช่นกัน ราวบันไดไม่ค่อยนิยมกัน อีกลักษณะเป็นบันไดที่ทำด้วยปูนซีเมนต์ จะมีลักษณะเป็นแบบทึบ ทั้งลูกตั้งลูกนอน ชั้นบันไดที่นิยมใช้กันเป็นเลขคี่ ทางขึ้นบันไดจะมีที่ล้างเท้าอาจจะก่ออิฐขึ้นๆ เป็นบ่อพักน้ำ หรือใช้โถงขนาดเล็กใส่น้ำเพื่อล้างเท้าก่อนขึ้นเรือน (เรือนส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นบันไดแบบโปร่งมากกว่า)

4. ชานโล่ง จากบันไดก่อนเข้าสู่ตัวเรือน มักจะทำชานโล่งซึ่งบันไดจะพาดบนพื้นของชานโล่งส่วนนี้ พื้นชานโล่งส่วนมากจะปูด้วยไม้กลมเนื้อแข็งเพื่อให้ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศและไม่มีการกันรารอบๆ ชานโล่ง

5. ชุ่มประตู จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ชุ่มประตูทางเข้าบ้าน และชุ่มประตูทางเข้าเรือน บ้านที่กันรั้วเป็นอาณาเขตจะนิยมสร้างชุ่มประตู เป็นหลังคาทรงจั่วมุงด้วย

สังกะสีหรือกระเบื้องดินเผา ส่วนซุ้มประตูทางเข้าเรือนจะทำเหนือประตู ซึ่งถัดจากชานโล่งเข้ามาลักษณะรูปทรงและวัสดุที่ใช้จะเป็นเช่นเดียวกับซุ้มประตูทางเข้าบ้าน แต่โดยทั่วไปเรือนไทยมุสลิมมักจะไม่นิยมทำซุ้มประตูเนื่องจากไม่นิยมการสร้างรั้วกันบริเวณบ้าน

6. เกลียง คือส่วนที่อยู่ด้านหน้าสุดของเรือน ซึ่งอยู่ภายใต้หลังคาของเรือนเป็นที่สำหรับพักผ่อนและเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ มักจะทำม้านั่งเป็นกระดานวางอยู่ริมเกลียงทอดยาวตามลักษณะของเกลียงราวลูกกรงที่เกลียงเป็นไม้จริงฉลุโปร่งและไม้จริงกลึงแบบลูกกรง พื้นส่วนมากจะเป็นไม้กระดานระดับพื้นจะต่ำกว่าระดับพื้นในเรือน

7. พื้นเรือน ใช้ไม้กระดาน ปูตามยาวของเรือน พื้นเรือนของฝั่งส่วนหน้าจะเป็นระดับเดียวกันตลอด ส่วนพื้นเรือนของฝั่งส่วนหลังมักจะลดระดับลงไปเป็นอีกส่วน บางเรือนจะใช้เสื่อน้ำมันปูทับพื้นเรือนส่วนหน้าอีกชั้น (ปัจจุบันชำรุดเสียหายเป็นจำนวนมาก)

8. ฝาผนัง วัสดุที่ใช้ ในการทำฝาเรือนจะขึ้นอยู่กับฐานะและประโยชน์ใช้สอยของเจ้าของเรือนเป็นหลัก ไม้ไผ่ สังกะสี เรือนที่มีฐานะมักจะใช้ไม้กระดานตีซ้อนเป็นเกล็ดหรือสังกะสีเคลือบสำเร็จรูปจะไม่ค่อยปรากฏว่ามีการใช้ผนังก่ออิฐฉาบปูนถ้าจะมีใช้บ้างก็จะเป็นส่วนหลังของเรือนที่เป็นห้องครัวและห้องน้ำของเรือนคหบดี (ปัจจุบันพบว่าบางส่วนวัสดุที่ใช้เปลี่ยนไปจากวัสดุเดิมที่ใช้ในการปลูกเรือนครั้งแรกเป็นจำนวนมาก ไม่น้อยเนื่องจากผนังเดิมชำรุดเสียหายเจ้าของเรือนจึงซ่อมแซมโดยการเอาวัสดุที่หาง่ายและราคาถูกกว่ามาใช้แทน เช่น สังกะสีมาแทนไม้)

9. หน้าต่าง เรือนไทยมุสลิมไม่ค่อยนิยมเจาะช่องหน้าต่างมากนัก อาจเนื่องจากมีฝนตกชุก การระบายอากาศจะใช้ช่องระบายอากาศที่ส่วนบนสุดของฝาผนังที่ติดกับโครงหลังคา ซึ่งจะตีไม้ห่างๆหรือฉลุไม้เป็นลวดลายต่างๆ ถ้ามีหน้าต่างจะใช้เป็นบานเปิดออกทั้งสองบานต่อหนึ่งช่องหน้าต่าง

10. ประตู หากเป็นประตูเข้าเรือนด้านหน้าจะนิยมใช้ ประตูแบบบานเฝ้ายมทำด้วยไม้ในเรือนขนาดใหญ่ หากเป็นเรือนขนาดเล็กจะใช้เป็นบานเปิดแบบบานคู่ เหมือนเรือนไทยภาคกลาง ส่วนประตูเข้าห้องส่วนใหญ่ไม่ค่อยทำกันแต่จะใช้ม่านแทนประตู (ปัจจุบันพบว่านิยมทำเพิ่มเติมเป็นจำนวนมากแล้ว)

11. ฝ้าเพดาน เรือนไทยมุสลิมจะไม่ทำฝ้าเพดาน จึงสามารถมองเห็นโครงหลังคาของเรือนได้ชัดเจนหรือหากมีในบางเรือนก็จะเป็นลักษณะเฉพาะส่วน เช่น ห้องนอนและวัสดุที่ใช้ก็ไม่ถาวร เช่น ฝ้าไม้ไผ่ฉักสานเป็นต้น (ปัจจุบันพบว่าในห้องนอนเรือนบางหลังก็ใช้กระเบื้องแผ่นเรียบตีเป็นฝ้าบางแล้ว)

12. หลังคาโครงสร้างของหลังคา ส่วนมากจะใช้ไม้ระแนง เพราะนิยมมุงกระเบื้องดินเผาส่วนวัสดุอื่นที่ใช้ก็มี จาก สังกะสี ตามฐานะของเจ้าของเรือน (ส่วนใหญ่จะ

เป็นกระเบื้องดินเผาแต่ก็ชำรุดเสียหายเป็นจำนวนมากเนื่องจากอายุการใช้งานนานมาแล้วตั้งแต่ปลูกเรือนซึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่ต่ำกว่า 50 ปี)

13. หน้าจั่ว เรือนไทยมุสลิมนิยมตกแต่งหน้าจั่ว เป็นลักษณะต่างๆกันเช่นแต่งเป็นรูปรัศมีดวงอาทิตย์ โดยใช้ไม้กระดานตีซ้อนทับมองเห็นเป็นเส้นรัศมีชัดเจน บางหน้าจั่วจะตีไม้กระดานเรียบแต่มีการเขียนสีเป็นลวดลายดอกไม้ และอักษรอาหรับหรือตีไม้กระดานซ้อนทับเป็นเกล็ดและตลอดจนมีลวดลายแกะสลักด้วยไม้ แล้วนำไปปิดทับพื้นหน้าจั่ว

14. ยอดจั่ว นิยมตกแต่งเป็นเอกลักษณ์อย่างชัดเจน ตรงปลายมุมแหลมของยอดจั่วจะทำเป็นเสานาคเล็กทำด้วยไม้กลึง และหล่อซีเมนต์ ด้านข้างทั้งสองข้างของเสาที่ยอดจั่วจะตกแต่งด้วยลวดลายฉลุไม้หรือหล่อปูนซีเมนต์และฉลุสังกะสีอย่างงดงาม

15. ปั้นลม ส่วนมากจะใช้เป็นไม้เนื้อแข็งเป็นเส้นตรงบรรจบกันที่มุมแหลมของยอดจั่ว ส่วนปลายล่างของปั้นลมจะตัดตรงไม่ทำลวดลายอะไร ซึ่งแตกต่างกับปั้นลมของเรือนไทยภาคกลาง แต่ปั้นลมของเรือนที่มีอายุเก่าแก่จะมีการตกแต่งปั้นลม เป็นลายฉลุแกะสลักไม้และสังกะสีฉลุเป็นชายระย้าลงมา

16. สันหลังคา ใช้ครอบกระเบื้องและปูนปั้น ส่วนปลายของสันหลังคาที่ตกลงมาจะปั้นปูนให้กระดกขึ้นเล็กน้อย เรือนข้างหลังจะตกแต่งสันหลังคาด้วยเสาถักขนาดเล็กและลวดลายฉลุทำด้วยสังกะสี ไม้ หรือซีเมนต์ อย่างใดอย่างหนึ่ง การตกแต่งสันหลังคานี้ส่วนใหญ่จะทำกันในเรือนร้านค้าที่มีหลังคาทรงปั้นหยา

17. เเชิงชาย เรือนไทยมุสลิมทั่วไป จะทำเชิงชายเรียบธรรมดา แต่มีบางเรือนที่มีการตกแต่งเชิงชายในลักษณะการใช้ไม้กระดานเป็นเชิงชายแผ่นเดียวแต่ด้านล่างจะทำลวดลายฉลุไม้ตลอดรอบตัวเรือน อีกลักษณะจะใช้วัสดุอย่างอื่นตีทับกับเชิงชายแผ่นไม้เช่น ใช้สังกะสีฉลุตลอดรอบตัวเรือนเช่นกัน

18. ยุ้งข้าง เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีมักจะสร้างยุ้งข้าง ไว้เพื่อเก็บข้าวอีกหลังหนึ่งต่างหากจะสร้างยุ้งข้างไว้ด้านข้างหรือด้านหลังของเรือน รูปทรงยุ้งข้างจะมีลักษณะเป็นที่เหลี่ยมผืนผ้าไม่ใหญ่โตมากนัก เป็นเรือนชั้นเดียวใต้ถุนโล่งไม่สูงเท่าใต้ถุนเรือน หลังคาทรงจั่วและปั้นหยาทำด้วยจากหรือกระเบื้องดินเผาผาผนังใช้ไม้ไผ่ขัดตะหรือสังกะสี ไม่เจาะช่องหน้าต่างจะมีประตูเปิดเข้าเพียงด้านเดียวมีทางขึ้นเป็นบันไดด้านเดียวประกอบด้วยชานโล่งขนาดเล็กเป็นที่วางพักข้าวก่อนนำไปเก็บในยุ้ง

19. บ่อน้ำ ถ้าเป็นเรือนหลังเดียวจะมีบ่อน้ำประจำบ้านแต่ละหลัง ถ้าเป็นหมู่บ้านที่ปลูกสร้างใกล้กันจะใช้บ่อน้ำร่วมกัน ที่ตั้งของบ่อน้ำจะอยู่ด้านหน้าหรือด้านหลังของเรือน บริเวณบ่อน้ำจะตั้งอยู่ในที่กลางแจ้ง แต่มีบางเรือนจะสร้างหลังคาคลุมบ่อ

20. ที่อาบน้ำ โดยธรรมชาติชาวไทยมุสลิม จะไม่อาบน้ำบนเรือนแต่ จะอาบน้ำชำระร่างกายที่บริเวณบ่อน้ำของเรือน ที่อาบน้ำจะมีสองลักษณะ ลักษณะแรกจะใช้แผ่นหินหรือแผ่นซีเมนต์ปูพื้นข้างบ่อเป็นที่อาบน้ำ อีกลักษณะจะกันเป็นคอกสี่เหลี่ยมทำด้วยจาก ใบมะพร้าว หรือสังกะสี สูงแค่ไหล่ไม่มีหลังคา เว้นทางเดินด้านใดด้านหนึ่งเพื่อค้ำน้ำจากบ่อเข้าไปอาบ

21. ส้วม ในอดีตบ้านชาวไทยมุสลิม จะไม่มีการสร้างส้วมในบริเวณบ้านจะไปถ่ายในป่าหรือทุ่งใกล้บ้าน แต่ปัจจุบันมีการสร้างส้วมข้างแล้วในบางเรือน เรือนคหบดีจะสร้างส้วมไว้ในเรือน แต่เรือนชนบทจะสร้างส้วมไว้ด้านหลังของเรือนโดยการสร้างเป็นคอกง่าๆใช้จาก ใบมะพร้าวหรือสังกะสีกันเป็นผนังและประตู (จากการวิจัยพบว่าปัจจุบันมีการสร้างส้วมไว้ในเรือนเพิ่มมากขึ้น ส่วนส้วมที่สร้างไว้นอกเรือนก็จะมีลักษณะที่มั่นคงแข็งแรงกว่าสมัยเก่ามากมี ประตู และหลังคาที่มีค้ำค้ำแน่นหนา วัสดุที่ใช้ได้แก่ สังกะสี ไม้ หรืออาจเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน ส่วนหลังคามักใช้สังกะสีและกระเบื้องลอนคู่ ใช้เป็นส้วมซึมแทนส้วมหลุมแบบเก่า)

นอกจากลักษณะ โครงสร้างและส่วนประกอบต่างๆของเรือนที่กล่าวมาแล้วเรือนชาวไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานียังมี ช่องลมใต้หลังคาและลวดลายลวดลายที่สวยงามตกแต่งตามส่วนต่างๆของเรือน ตรงกับงานวิจัยของ เขต รัตนจรณะ (2537:60)

ช่องลมใต้หลังคา ชาวบ้านเรียกว่า “ปากาซา”โดยทั่วไปนิยมลวดลายเป็นลายโปร่งจัดองค์ประกอบในทางตั้ง ไม้ที่ลวดลายแต่ละชิ้นยาวประมาณ 60 เซนติเมตร โดยมาเรียงต่อกันลายที่ชาวมุสลิมนำมาใช้ส่วนใหญ่ก็ได้รับอิทธิพลจากศาสนาด้วยเช่นกัน ดังนั้นลวดลายจึงเป็นลวดลายตามแบบของศาสนาอิสลามคือจะหลีกเลี่ยงการนำภาพคน ภาพสัตว์ มาประดับส่วนต่างๆของเรือน โดยแบ่งลวดลายที่ประดับออกเป็น 4 แบบใหญ่ๆด้วยกันคือ

1. ลายอักษรประดิษฐ์ (Calligraphic) มักนิยมใช้ตกแต่งบริเวณเหนือประตู-หน้าต่างและบริเวณหน้าจั่ว ข้อความที่นิยมนำมาประดิษฐ์ส่วนใหญ่มาจากโองการใน อัล-กุรอาน วิถีตกแต่งนิยมแกะสลักด้วยไม้ แบบนูนต่ำโดยแกะให้ตัวอักษรนูนสูงขึ้นจากพื้น บางแห่งมีการระบายสีบนตัวอักษรด้วย

2. ลายจากพรรณไม้ (Floral Design) หรือลายเครือเถา ชาวไทยมุสลิมรับเอาลวดลายแบบอย่างของลวดลายที่ดัดแปลงจากธรรมชาติ โดยอาศัยรูปแบบของใบ เช่น ใบผักกาด ใบปาล์ม เถาองุ่น ดอกไม้ตูมดอกไม้บาน รวมทั้งพืชพรรณไม้อื่นๆ แต่ไม่ปรากฏว่ามีการนำรูปสัตว์มาดัดแปลงเป็นลวดลายเลย

3. ลายเรขาคณิต (Geometrical Design) เป็นลวดลายที่ประดิษฐ์ง่าย นิยมใช้ประดับบริเวณ ช่องลม ราวบันไดและลูกกรงเหล็ก

4. ลายเลียนแบบธรรมชาติ (Nature Influence Design) ได้แก่รูปทิวทัศน์ รูปรัศมี ดวงอาทิตย์ เป็นต้นนิยมตกแต่งบริเวณหน้าจั่ว

การจัดองค์ประกอบของลายมี 2 แบบด้วยกันคือ

ก. จัดให้มีความสมดุลจากแกนกลาง หรือสมดุลแบบ 2 ข้างเท่ากันส่วนใหญ่จัดตกแต่งบริเวณ หน้าจั่ว ช่องลมเหนือประตู-หน้าต่าง ที่มีรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า และรูปครึ่งวงกลม ลายที่นิยมใช้กันส่วนใหญ่จะเป็นลายดอกไม้ แจกันหรือลวดลายที่มีจุดเด่นอยู่ตรงกลางมีส่วนด้านซ้ายขวาที่เท่ากัน

ข. จัดให้มีความต่อเนื่องและซ้ำกัน การจัดองค์ประกอบให้ต่อเนื่องกันมักใช้กับลวดลายที่ประดับ ช่องลม เหนือประตู-หน้าต่าง ช่องลมใต้หลังคา ชายคา ขอบบนของเฉลียง ราวบันได

พื้นที่ใช้สอยภายในเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

เนื่องจากเรือนไทย มุสลิมมีการกั้นผนังเป็นห้องต่างๆน้อยมาก ดังนั้นกิจกรรมต่างๆที่ปฏิบัติภายในเรือนจึงเป็นตัวกำหนดลักษณะพื้นที่ส่วนต่างๆภายในเรือน อาทิเช่น

1. โถงเอนกประสงค์ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของเรือนเลยทีเดียวเนื่องจากใช้เป็นพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมต่างๆมากมายไม่ว่าจะเป็น ที่พักผ่อนของสมาชิกภายในครอบครัว เป็นพื้นที่รับแขก รับรองแขกในกรณีค้างคืน เป็นพื้นที่นอนรวมของสมาชิกภายในครอบครัว เป็นที่ท่าละมุด เป็นที่สำหรับเด็กทำการบ้านหรืออ่านหนังสือ และยังเป็นที่แต่งตัวของสมาชิกในครอบครัวอีกด้วยเนื่องจากไม่มีห้องส่วนตัว (จากการวิจัยพบว่าบริเวณโถงเอนกประสงค์เป็นพื้นที่ที่รัก ขาดความเป็นระเบียบมากที่สุดทั้งนี้เนื่องจากใช้เป็นสถานที่ในการประกอบกิจกรรมหลายอย่างและเป็นผู้ใช้หลายคนที่ต้องใช้พื้นที่ร่วมกัน)

2. เฉลียงหน้าเรือน เป็นส่วนที่เชื่อมระหว่างบันไดกับตัวเรือนและยังใช้เป็นที่พักผ่อนของสมาชิกในครอบครัวบางเวลา และเนื่องจากชาวปัตตานีนิยมเลี้ยงนกกันเป็นจำนวนมากดังนั้นจึงนิยมแขวนกรงนกบริเวณเฉลียงด้านหน้าเรือนนี้ด้วย

3. ห้องครัว เป็นสถานที่ในการประกอบอาหาร และรับประทานอาหาร ในบางครั้งอาจใช้เป็นที่ยรับรองแขกของแม่บ้านแต่พบว่ามีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากวิถีในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบอาหารได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตมากขึ้น แต่เดิมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้พื้นและถ่านเป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหารแต่ปัจจุบันหันมาใช้แก๊สแทน หม้อหุงข้าวไฟฟ้ามีใช้แทบทุกครัวเรือนดังนั้นเมื่อวิถีในการประกอบอาหารเปลี่ยนไปความต้องการทางพื้นที่ย่อมเปลี่ยนตามไปด้วยจึงทำให้ห้องครัวในปัจจุบันไม่ค่อยจะสอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบใหม่เท่าที่ควร

4. ห้องนอน เป็นที่สำหรับนอนของหัวหน้าครอบครัวเนื่องจากเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีห้องนอนที่เป็นส่วนตัวเฉพาะหัวหน้าครอบครัวเท่านั้นนอกจากนี้ห้องนอนยังใช้เป็นที่สำหรับแต่งตัวหัวหน้าครอบครัวอีกด้วย มีเรือนหลายหลังที่กันแบ่งห้องนอนส่วนตัวเพิ่มมากขึ้นโดยส่วนใหญ่จะกันเพิ่มอีก 2 ห้องเป็นห้องนอนรวมชาย และห้องนอนรวมหญิง ซึ่งจากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็ต้องการที่จะกันห้องเพิ่มเช่นกัน

4. ขานหลังเรือน เป็นส่วนที่เชื่อมระหว่างบันไดหลังเรือนกับครัวส่วนใหญ่ใช้เป็นที่สำหรับสำรองน้ำไว้ใช้ภายในครัวเรือน เป็นที่ซักล้าง และในบางเรือนยังใช้เป็นที่สำหรับเก็บผลิตผลทางการเกษตร

6. พื้นที่ใต้ถุนเรือน เนื่องจากเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยกพื้นสูงจึงทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ใต้ถุนเรือนได้ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างใช้ประโยชน์จากพื้นที่ใต้ถุนเรือนเป็นที่นั่งเล่นพักผ่อนหรือทำกิจกรรมงานอดิเรก ใช้เป็นที่เก็บของ เก็บเครื่องมือทางการเกษตร เป็นที่เก็บผลิตผลทางการเกษตร เป็นที่จอดรถ หรืออาจใช้เป็นที่สำหรับตากเสื้อผ้าในบางโอกาส มีกลุ่มตัวอย่างแต่มีจำนวนไม่มากนัก ใช้พื้นที่ใต้ถุนเรือนเป็นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์อีกด้วย

7. ห้องละหมาด ใช้เป็นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยเฉพาะมักจะไม่มีทำกิจกรรมใดๆในบริเวณนี้แต่เรือนกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่มากนักที่มีห้องสำหรับทำละหมาดโดยเฉพาะเป็นสัดส่วนแยกเป็นพื้นที่ที่ชัดเจน

8. บุ้งข้าว ใช้เป็นที่เก็บผลิตผลทางการเกษตร เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรจึงมักนิยมปลูกเรือนบุ้งข้าวอีกหลังต่างหาก

9. ที่อาบน้ำบริเวณบ่อ ส่วนใหญ่เรือนของกลุ่มตัวอย่าง มักจะไม่นิยมขุดบ่อน้ำไว้ในเรือนแต่จะขุดไว้ด้านนอกไม่ด้านหน้าก็ด้านหลังเรือนหากเป็นเรือนที่อยู่ติดกันก็จะใช้บ่อน้ำร่วมกัน ที่อาบน้ำบริเวณนี้นอกจากจะใช้เป็นที่สำหรับอาบน้ำแล้วกลุ่มตัวอย่างยังใช้เป็นที่สำหรับซักผ้า ล้างหน้าแปรงฟัน เรียกได้ว่าเป็นสถานที่ที่หากมีน้ำเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยก็จะใช้พื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ระทำกิจกรรมแทบทั้งสิ้น

10. ส้วม ส่วนใหญ่นิยมสร้างไว้นอกเรือน บริเวณด้านหลัง ปลูกสร้างอย่างง่ายวัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นไม้และสังกะสี หลังคาใช้กระเบื้องลอนลูกฟูกหรือสังกะสี ประดูไม้ต่างจากการวิจัยพบว่ามีเรือนของกลุ่มตัวอย่างหลายหลังที่สร้างส้วมต่อเติมภายในเรือน ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ เขต รัตนจรณะที่ได้ศึกษาไว้ว่าเรือนไทยมุสลิมไม่นิยมปลูกสร้างส้วมไว้ภายในเรือนจะมีเฉพาะเรือนของผู้มีฐานะเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
การอนุรักษ์และพัฒนา

จากการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างถูกต้อง จึงส่งผลให้สถาปัตยกรรมหลายหลังที่ทรงคุณค่าต้องถูกทำลายอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ดังนั้นการทำความเข้าใจกับประชาชนให้เขามีความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างถูกวิธีน่าจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับจุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์อย่างถูกวิธีจากการศึกษาทำให้ทราบถึงคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของเรือนไทยมุสลิมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และส่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาดังนี้

ส่วนที่ควรอนุรักษ์ไว้

1. รูปแบบของหลังคา เรือนไทยมุสลิมมีรูปแบบของหลังคา 3 รูปแบบด้วยกันคือ หลังคาทรงปั้นหยา ทรงจั่วมนิลาและหลังคาทรงจั่ว จากการวิจัยพบว่ามีเรือนหลายหลังที่มีรูปแบบของหลังคามากกว่าหนึ่งแบบภายในเรือนหลังเดียวกัน

2. องค์ประกอบของเรือน จากการวิจัยพบว่าเรือนไทยมุสลิมมีองค์ประกอบทั้งสิ้น 21 อย่างด้วยกันซึ่งทั้งหมดประกอบรวมเข้ากัน เป็นเรือนที่ทรงคุณค่าแสดงถึงวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย ฐานเสา เสาเรือน บันได ชานโล่ง ชุ่มประตู เฉลียง พื้นเรือน ฝาผนัง หน้าต่าง ประตู ฝ้าเพดาน หลังคาและโครงหลังคา หน้าจั่ว ยอดจั่ว ปันลม สันหลังคา เเชิงชาย ยุงข้าว บ่อน้ำ ที่อาบน้ำบริเวณบ่อและห้องส้วม

จากการวิจัยพบว่ามีเรือนของกลุ่มตัวอย่างหลายหลังมีการตีฝ้าเพดานเพิ่มเติมบริเวณโถงเอนกประสงค์และห้องนอนซึ่งต่างจากงานวิจัยของ เขต รัตนจรณะ (2537:54) ที่พบว่าเรือนไทยมุสลิมไม่นิยมตีฝ้าเพดานจะปล่อยโล่งให้เห็น โครงหลังคา วัสดุที่ใช้ทำฝ้าเพดานส่วนใหญ่จะใช้กระเบื้องแผ่นเรียบ ประตูและห้องส้วมก็เป็นอีกอย่างหนึ่งที่พบว่าแตกต่างจากงานวิจัยของ เขต รัตนจรณะ ที่เคยทำการวิจัยไว้พบว่าในปัจจุบันเรือนหลายหลังทำประตู เปิด-ปิด ระหว่างห้องภายในเรือนเพิ่มขึ้นแต่ยังคงนิยมติดม่านประดับเช่นเดิม ส่วนห้องส้วมแต่เดิมไม่นิยมทำไว้ภายในเรือนแต่ในปัจจุบันมีการสร้างเพิ่มเติมมากแล้วเช่นกัน ส่วนที่เคยปลูกสร้างไว้หลังเรือน กันเป็นคอกสี่เหลี่ยมง่าย ๆ ขุดหลุมเป็นบ่อผนังใช้วัสดุไม่ทนเช่น ทางมะพร้าว ใบจาก ก็เปลี่ยนมาเป็นส้วมซึม ใช้วัสดุที่ทนแข็งแรงขึ้น เช่นผนังทำด้วย สังกะสี ไม้ กระเบื้องแผ่นเรียบ ส่วนหลังคาก็ใช้สังกะสี หรือกระเบื้องลอนซีเมนต์เป็นต้น ประตูที่ใช้ไม้จริงหรือโครงไม้บุด้วยแผ่นสังกะสี

3. ลวดลายฉลุและช่องลม เป็นจุดเด่นของเรือนที่แสดงถึงความปราณีตในฝีมือช่างได้เป็นอย่างดี ช่องลมและลายฉลุที่พบในเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานีมี 4 รูปแบบด้วยกันคือ ลายอักษรประดิษฐ์ ลายจากพรรณไม้ ลายเลขาคณิต และลายเลียนแบบธรรมชาติซึ่ง ลวดลายทั้งหมดตรงกับงานวิจัยของ เขต รัตนจรณะ (2537:60) และไม่พบว่ามีลวดลายที่ทาลายเลียนแบบจากภาพคน และสัตว์อยู่ในลวดลายประดับเรือนเลย

ส่วนที่ต้องพัฒนา

จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการที่จะพัฒนาเงื่อนไขของตนในหลายด้านด้วยกันซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาและซ่อมแซมวัสดุซึ่งชำรุดเสียหาย เนื่องจากเรือนส่วนใหญ่ปลูกสร้างมานานแล้ว่อมทำให้วัสดุหลายอย่างเกิดการชำรุดเสียหายตามอายุการใช้งานจากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการซ่อมแซมวัสดุผนังหลังคา รั้ว ระเบียง และฝ้าผนังมากที่สุด

2. พัฒนาพื้นที่ใช้สอยภายในเรือน เนื่องจากวิถีการดำเนินชีวิต ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมความต้องการความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการกันห้องนอนเพิ่มขึ้นโดยเพิ่มเติมอีก 2 ห้องคือห้องนอนชาย และห้องนอนหญิงเนื่องจากชาวมุสลิมจะแยกระหว่างชาย และหญิงค่อนข้างชัดเจน ส่วนห้องนอนเดิมส่วนใหญ่จะกันเป็นผนังเดี่ยวๆกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าน่าที่จะเพิ่มความสูงของผนังให้มากขึ้นกว่าเดิม ส่วนพื้นที่ใช้สอยอื่นๆกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการลดระดับของพื้นเรือนช่วยทำให้เกิดความชัดเจนของการใช้พื้นที่ภายในเรือนได้ดีขึ้น พื้นที่สำหรับละหมาดก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างต้องการความเป็นสัดส่วนที่แยกจากพื้นที่อื่นๆ

3. เปลี่ยนแปลงในส่วนที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้ ข้อนี้ควรที่จะเป็นทางเลือกสุดท้ายที่จะทำเพื่อให้งานสถาปัตยกรรมนั้นทรงคุณค่าเดิมไว้มากที่สุด จากการวิจัยพบว่าวัสดุแบบเดิมที่ใช้ในการก่อสร้างครั้งแรกหายากและมีราคาสูงมากอชิเช่นกระเบื้องดินเผาซึ่งปัจจุบันไม่ค่อยมีผู้ผลิตกันแล้ว ดังนั้นการใช้วัสดุอื่นแทนจึงเป็นสิ่งจำเป็นแต่ทั้งนี้ในการเลือกวัสดุชนิดอื่นควรคำนึงถึงภาพรวมของวัสดุเก่าและวัสดุใหม่ด้วยว่ามีความขัดแย้งกันเพียงใด

เนื่องจากในปัจจุบัน วิถีการดำเนินชีวิต สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นอันมากความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น ความต้องการความเป็นส่วนตัวเพิ่มมากขึ้น จากการวิจัยพบว่าประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยยังคงใช้วิธีการแบบเดิมๆที่เคยปฏิบัติกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้จากการเกษตรอยู่ในเกณฑ์ต่ำประชากรมีรายได้จากการประกอบอาชีพไม่มากนักทำให้สภาพความเป็นอยู่ไม่ค่อยดีนัก ตรงงานวิจัยของ สัจญา สัจญาวิวัฒน์(2515:24) ที่กล่าวไว้ว่าประชากรที่อาศัยในชนบทส่วนใหญ่ต้องประสบกับปัญหาหลัก 4 ประการดังนี้

1. ปัญหาความยากจน
2. ปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วย
3. ปัญหาความรู้ไม่ถึง
4. ปัญหาความกระตือรือร้นในชีวิต, มีชีวิตไปวันๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามนำผลัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งนี้เนื่องจากประชากรกลุ่มนี้ไม่มีโอกาสเท่าเทียมกับผู้อื่นในยุคสมัยเดียวกัน เช่น ไม่มีการรับการศึกษาอบรม ไม่มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการประกอบอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือจากที่เคยถือปฏิบัติกันมา จากการวิจัยพบว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเรือนไทยมุสลิมก็มีลักษณะเช่นเดียวกันส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ต่ำการศึกษาไม่สูงนักบางรายอาจไม่เคยศึกษามาเลยนอกจากศึกษาด้านศาสนาเท่านั้น ประชากรส่วนใหญ่อยู่อาศัยในลักษณะแบบขอไปวันๆ บ้านเรือนแม้จะชำรุดทรุดโทรมเสียหายหากยังพออาศัยอยู่ได้ก็จะไม่ค่อยซ่อมแซมปล่อยให้การเสียหายรุกรานไปมากซึ่งในบางครั้งอาจอยากแก้การแก้ไขได้

จากการวิจัยทำให้ทราบถึงปัญหาที่ประชาชนส่วนใหญ่ประสบดังนี้คือ

1. ปัญหาความความเสื่อมโทรมของวัสดุ
2. ปัญหาสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เปลี่ยนไป
3. ปัญหาความไม่รู้
4. ปัญหาที่เกิดจากวิถีในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป

1. **ปัญหาความเสื่อมโทรมของวัสดุ** เนื่องจากเรือนส่วนใหญ่ปลูกสร้างมาเป็นเวลานานมากกว่า 50 ปี เป็นส่วนใหญ่วัสดุที่ใช้ย่อมเกิดการเสื่อมสภาพตามอายุการใช้งานปัจจัยอีกอย่างที่เป็นปัจจัยเร่งทำให้เกิดความเสื่อมสภาพของวัสดุเร็วขึ้นคือปัญหาที่เกิดจากลักษณะภูมิอากาศเนื่องจากปัตตานีมีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี ปัญหาหาความเสื่อมโทรมของวัสดุที่พบในเรือนส่วนใหญ่ก็คือ วัสดุผนังหลังคา ฝาเรือน ฐานเสา

2. **ปัญหาสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนไป** ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ วิถีการดำเนินชีวิตของประชากรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก วิถีชาวบ้านที่เคยเรียบง่ายเปลี่ยนไปมีการแข่งขันกันมากขึ้น ความต้องการความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น จากการวิจัยพบว่าประชากรส่วนใหญ่ต้องการมีห้องส่วนตัว ต้องการประตูเปิด-ปิดระหว่างห้องภายในเรือนเพิ่มขึ้น ต้องการเพิ่มความสูงของผนังกันห้องเดิมที่มีอยู่ให้สูงมากขึ้น และที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือส่วนใหญ่ต้องการที่จะปลูกเรือนหลังใหม่ตามแบบและวัสดุสมัยใหม่ซึ่งคิดว่าน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

3. **ปัญหาความไม่รู้** ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ การศึกษาไม่สูงหรือเรียกได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ส่วนใหญ่ไม่มีความในเรืองของการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างถูกวิธีเลย จะมีเพียงแต่การปรับปรุงซ่อมแซมตามสภาพเพื่อให้สามารถใช้งานไปได้เพียงเท่านั้น โดยไม่มีการคำนึงถึงหลักการใดๆทั้งสิ้นในบางครั้งการซ่อมแซมเรือนแทนที่จะเป็นการอนุรักษ์กลับทำให้คุณค่าทางสถาปัตยกรรมที่มีอยู่ต้องสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย ปัญหาที่พบคือ การนำเอาวัสดุต่างชนิดกันมาซ่อมแซมเรือนในบางส่วนอย่างเช่นเอาสังกะสีมาซ่อมแซมผนังไม้ที่ชำรุด เอาสังกะสีไปแทนกระเบื้องหลังคาที่ร้าว เอาไม้หรือแท่งคอนกรีตสำเร็จรูปที่มีขนาด ส่วนสัดที่แตกต่างกันมาใช้แทนฐานเสาเดิมที่ชำรุดไป ก็

เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่พบเช่นกัน จากสิ่งต่างๆที่พบนี้เองทำให้เรือนหลายหลังที่มีรูปแบบ และรูปทรงอาคารที่สวยงามต้องศูนย์เสียไปอย่างน่าเสียดาย หากมีหน่วยงานที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ให้คำแนะนำที่ถูกต้องวิธีในการซ่อมบำรุงปัญหาต่างๆเหล่านี้คงจะไม่เกิดขึ้น อีกอย่างที่พบคือปัญหาด้านสุขลักษณะ ประชากรก็ไม่มีความรู้ด้านนี้เลยอีกเช่นกัน สภาพความเป็นอยู่เป็นแบบถือความสะดวกเป็นหลัก อาทิเช่น การเทน้ำทิ้งจากเรือนลงสู่ใต้ถุนโดยตรงไม่มีระบบระบายน้ำที่ดีจึงทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ภายในเรือนก็ขาดความเป็นระเบียบจัดวางข้าวของต่างๆรุงรังทำให้เกิดปัญหาด้านสุขอนามัยและสุขภาพจิตที่ดีตามมา

4. ปัญหาที่เกิดจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ในปัจจุบันวิถีในการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมากจากที่เคยเรียบง่ายกลายเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตแบบต้องแข่งขันและเร่งรีบ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การติดต่อสื่อสารกับสังคมที่แตกต่างทางวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ง่ายและสะดวกขึ้นการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาแทนวัฒนธรรมดั้งเดิมจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นเดียวกับบ้านเรือนที่มีการปลูกสร้างตามแบบอย่างตะวันตกกันอย่างแพร่หลายกลายเป็นสิ่งล้ำสมัย เรือนเก่าที่ปลูกสร้างมาแต่เดิมถูกมองว่าล้าหลัง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปปฏิบัติ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัญหาส่วนใหญ่ที่เป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์และพัฒนาคือความไม่รู้ของประชาชน ปัญหาที่เกิดจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้วิถีในการดำเนินชีวิตเปลี่ยนตามไปด้วย ดังนั้นจึงได้เสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนไทยมุสลิม เป็นข้อๆดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ฝีมือ ช่างแบบดั้งเดิม เนื่องจากปัญหาที่พบจากการวิจัยส่วนหนึ่งมาจากปัญหาการขาดแคลนช่างที่มีฝีมือ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะประสานงานกับสถานศึกษาหรือกรมฝีมือแรงงานเปิดสอนหรือฝึกอบรมช่างฝีมือแรงงานขึ้น โดยมุ่งเน้นวิธีการแบบดั้งเดิม เพื่อผู้ที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาเรือนของตนหรือเพื่อเป็นการหารายได้เสริมให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

2. ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์วัสดุก่อสร้าง จากการวิจัยพบว่าเรือนของกลุ่มตัวอย่างหลายหลังมีการซ่อมแซมเรือนโดยใช้วัสดุใหม่ทำให้เกิดผลกระทบต่างๆเช่นขาดความกลมกลืนในรูปแบบ วัสดุใหม่มีผลกระทบต่อทัศนียภาพเดิม ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการผลิตวัสดุแบบดั้งเดิมเพื่อใช้ในงานอนุรักษ์โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานงานกับสถานศึกษาหรือกรมฝีมือแรงงานจัดฝึกอบรมการผลิตวัสดุแบบดั้งเดิมให้แก่ประชาชนหรือนักศึกษา

3. ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ รูปแบบ ลวดลายฉลุ และองค์ประกอบของเรือนไว้ โดยสามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยภายในให้ได้รับประโยชน์สูงสุดตามวิถีการดำเนินชีวิต แบบใหม่โดยที่ไม่ทำให้ภาพโดยรวมของเรือนต้องสูญเสียความงามทางสถาปัตยกรรมไป

4. ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์รูปแบบ เนื่องจากรูปแบบของเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานีมีเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นทางสถาปัตยกรรมคือ รูปแบบของหลังคาเรือนไทยมุสลิมมีรูปแบบของหลังคา 3 รูปแบบคือ หลังคาทรงปั้นหยา หลังคาทรงจั่วมนิลา และหลังคาทรงจั่ว ซึ่งหลังคาทั้ง 3 รูปแบบนี้มีความเหมาะสมกับลักษณะทางภูมิประเทศแถบนี้ซึ่งมีฝนตกชุก และมีอากาศร้อนชื้น

5. ให้ความรู้เรื่องของการพัฒนาอย่างถูกวิธี โดยไม่ทำให้คุณค่าทางสถาปัตยกรรม ต้องถูกทำลายไปเนื่องจากการพัฒนา หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาทำความเข้าใจ กับประชาชนแนะนำวิธีการที่ถูกต้อง เนื่องจากการพัฒนาเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในสภาวะ ปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนเปลี่ยน ไปด้วยความต้องการในเรื่องของที่อยู่อาศัยก็เช่นกัน ดังนั้นการพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งจำเป็น

6. การพัฒนาพื้นที่ใช้สอยภายในให้สามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุดจากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการกันห้องเพิ่มเติม และต้องการลดระดับพื้นเรือนเพื่อให้เกิดขอบเขตที่ชัดเจนของการใช้พื้นที่ในแต่ละส่วน ผนังกันห้องซึ่งเดิมมีความสูงไม่มากนักกลุ่มตัวอย่างบางส่วนคิดว่าควรที่จะเพิ่มความสูงของผนังห้องให้มากกว่าเดิม พื้นที่สำหรับลดระดับก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างต้องการสัดส่วนของพื้นที่ที่ชัดเจนแยกออกจากพื้นที่ส่วนอื่นๆเพื่อประกอบศาสนกิจเพียงอย่างเดียว

7. สนับสนุนให้มีการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรม โดยให้ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นประสานงานไปยังกรมศิลปากรเพื่อขึ้นทะเบียนเรือนที่ทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่นไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอยะรังซึ่งยังคงมีเรือนที่ทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรมพื้นที่สมบูรณ์อีกหลายหลัง ซึ่งหากไม่รีบดำเนินการอาจจะหายไปเนื่องจากกระแสดำเนินชีวิตแบบสมัยใหม่เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีในการดำเนินชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างมากและอาจส่งผลให้เรือนทรงคุณค่าเหล่านั้นถูกทำลายไปได้เช่นเดียวกับเรือนอีกหลายๆ หลังที่เพิ่งถูกรื้อทิ้งเพื่อปลูกเรือนแบบสมัยใหม่แทน

8. เพื่อเป็นรูปธรรมมากขึ้นผู้วิจัยได้ออกแบบเสนอเรือนไทยมุสลิมประยุกต์ขึ้นเพื่อ ผู้ที่ต้องการจะปลูกเรือนหลังใหม่คดขยสามารถใช้วัสดุสมัยใหม่หรือวัสดุแบบดั้งเดิมก็ได้แต่ ได้มุ่งเน้นในเรื่องของการอนุรักษ์รูปแบบและองค์ประกอบของเรือนแบบดั้งเดิมไว้แต่ปรับ พื้นที่ใช้สอยภายในใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบใหม่ โดยข้อมูลที่ใช้ในการออกแบบทั้งหมดได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ลักษณะของเรือนไทยมุสลิมประยุกต์ เป็นเรือน 1 ชั้นยกพื้นสูง 3 ห้องนอน 1 ห้องน้ำ-ห้องส้วม มีห้องครัว ห้องอาหาร พักผ่อนและโถงเอนกประสงค์

แนวความคิดในการออกแบบ

1. จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสมาชิกในเรือนส่วนใหญ่มีประมาณ 5-8 คน จึงจัดให้มีห้องนอนสำหรับสมาชิก ทั้งหมด 3 ห้องนอน โดยเป็นห้องนอนของหัวหน้าครอบครัว 1 ห้อง และเป็นห้องนอนรวมของสมาชิกภายในครอบครัวอีก 2 ห้องโดยแยก ระหว่าง ชาย – หญิง อย่างละห้อง

2. ห้องละหมาด เนื่องจากชาวมุสลิมจะต้องทำการละหมาดเป็นประจำวันละ 5 ครั้ง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมียี่พื้นที่ ที่เป็นสัดส่วนเพื่อการประกอบศาสนกิจโดยคำนึงถึงการจัดวางตำแหน่งของห้องให้ผู้ที่ยี่ละหมาดหันหน้าไปทางทิศตะวันตกได้โดยสะดวกและไม่มีสิ่งที่ไม่เหมาะสมวางขวางทิศทาง

3. โถงเอนกประสงค์ คือพื้นที่หลักของเรือนแต่เดิม ดังนั้นในการออกแบบนี้จึงยังคงมีโถงเอนกประสงค์อยู่แต่อาจไม่จำเป็นต้องใช้พื้นที่นี้มากเหมือนแต่เดิมแล้วเพราะว่ามีห้องนอนที่เป็นส่วนตัวเพิ่มขึ้นแล้วกิจกรรมที่เป็นส่วนตัวก็จะใช้ห้องนอนแทน ส่วนโถงเอนกประสงค์ก็ใช้เป็นพื้นที่รับแขก จัดเลี้ยงภายในเรือนได้เนื่องจากมีพื้นที่กว้างขวางพอสมควร

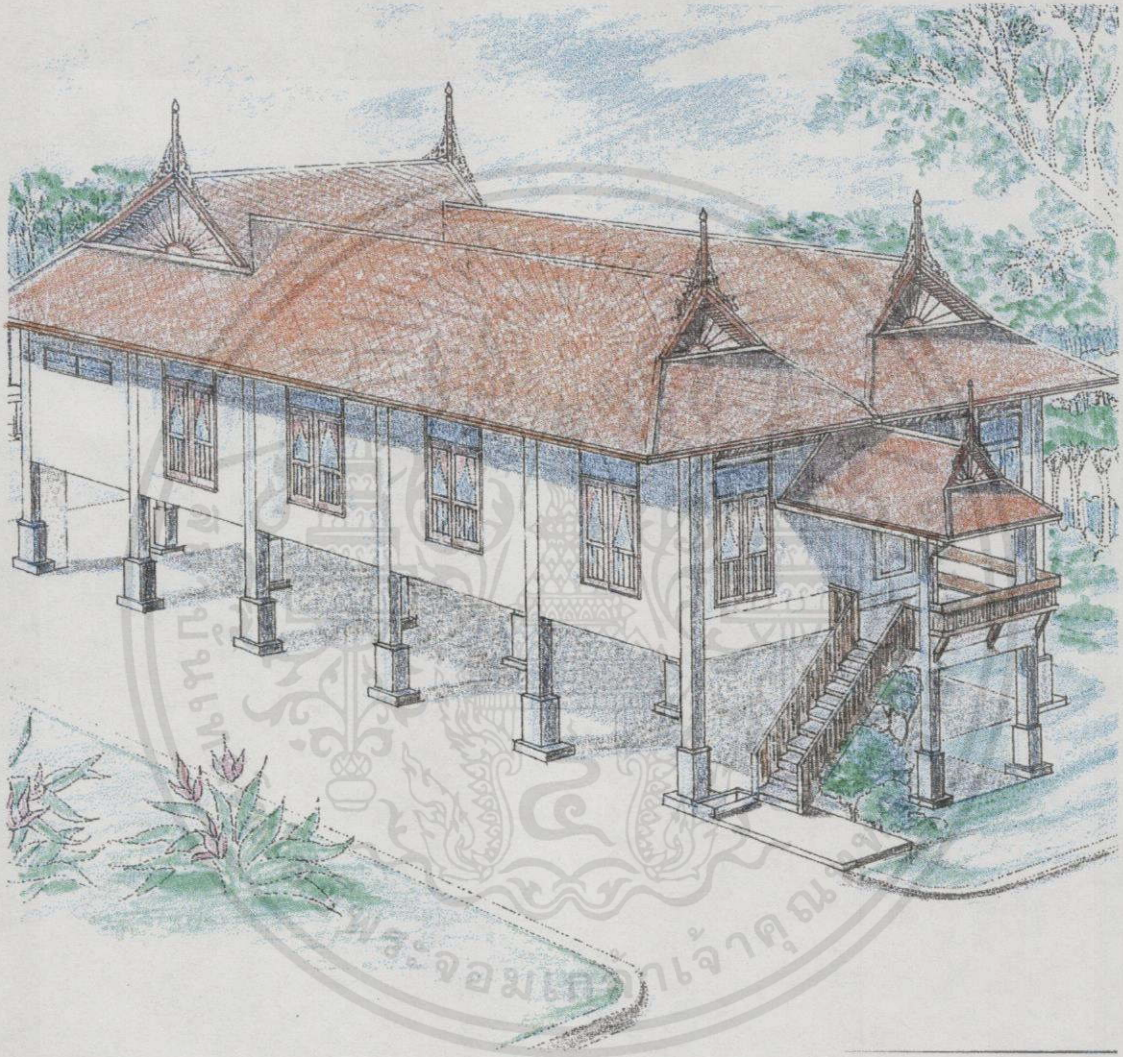
4. ห้องครัว แต่เดิมในการประกอบอาหาร จะใช้พื้นและถ่านเป็นเชื้อเพลิงเป็นส่วนใหญ่แต่ในปัจจุบันได้ใช้แก๊สและเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นส่วนใหญ่ดังนั้นลักษณะของกิจกรรมที่เคยทำก็เปลี่ยนไปจากเดิมความต้องการทางพื้นที่ก็เปลี่ยนไป ห้องครัวนี้จะออกแบบให้มีเคาน์เตอร์สำหรับวางเตาแก๊สและมีที่สำหรับล้างคดยจะมีการต่อระบบระบายน้ำลงท่อน้ำทิ้งแทนการเทน้ำทิ้งลงพื้นได้ถูเรือนแบบเดิม

5. ห้องอาหารและพักผ่อน แต่เดิมจะให้ห้องครัวเป็นที่รับประทานอาหารด้วย แต่วิถีในการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปความต้องการความเป็นสัดส่วนในการใช้พื้นที่เพิ่มมากขึ้น จึงจัดให้มีห้องรับประทานอาหารแยกต่างหากและหากภรรยาเจ้าของเรือนจะรับรองแขกก็ยังสามารถทำได้โดยใช้พื้นที่พักผ่อนหลังเรือนแทนที่จะใช้ห้องครัวเป็นที่รับรองแบบเดิม

6. ห้องเก็บของ แต่เดิมเรือนไทยมุสลิมมักไม่มีการกั้นห้องมากนักจึงทำให้พื้นที่ภายในเรือนส่วนใหญ่เป็นโถงกว้างการเก็บข้าวของก็ขาดความเป็นระเบียบเนื่องจากไม่มีที่จัดเก็บของโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงออกแบบให้มีห้องเก็บของโดยเฉพาะเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

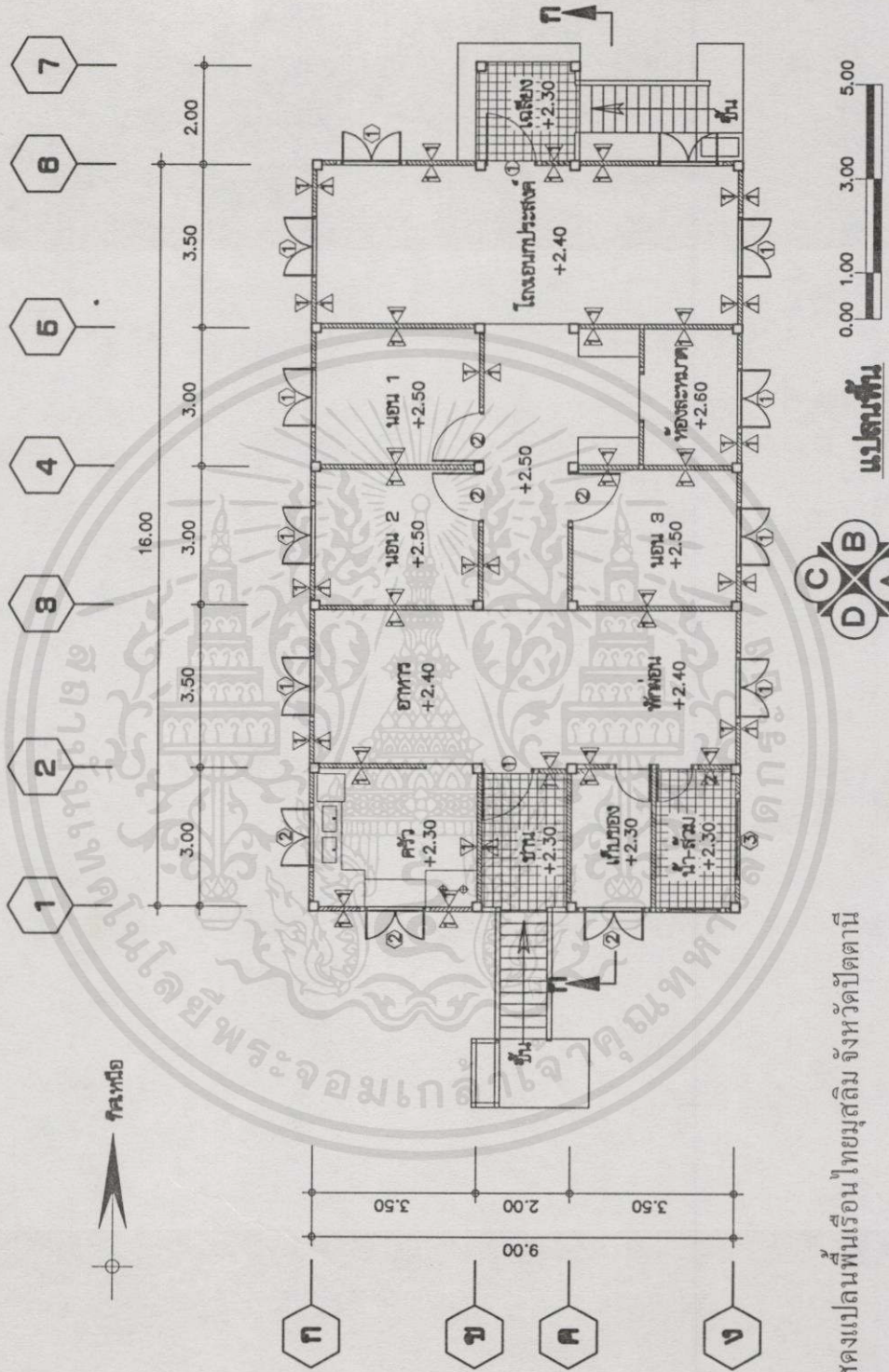
7. ขานหลังเรือน ถือเป็นองค์ประกอบอีกอย่างที่เรือนไทยมุสลิมจะต้องมี แต่ลักษณะในการใช้งานอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

8. หอน้ำ- หองส้วม จากการวิจัยพบว่าเรือนจำนวนมากมีการต่อเติมหอน้ำ-หองส้วมไว้ในเรือนแทนต่อเติมที่ปลูกแยกต่างหากไว้ด้านหลังของเรือน ดังนั้นจึงได้ออกแบบให้มีหอน้ำ-หองส้วม ไว้ในเรือนด้วยเพื่อความสะดวกของผู้อยู่อาศัย

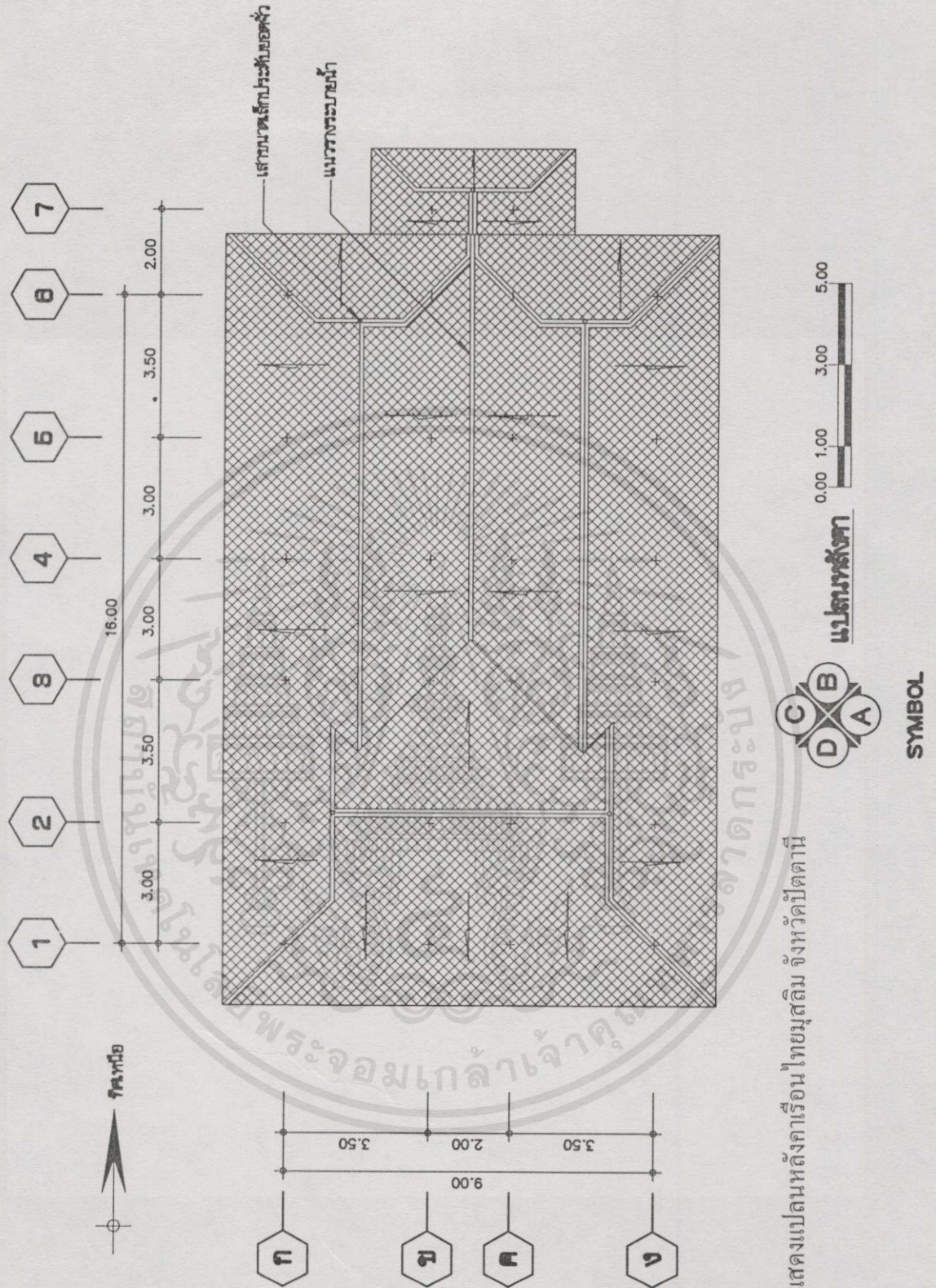
รูปที่ 5.24 แสดงทัศนียภาพเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

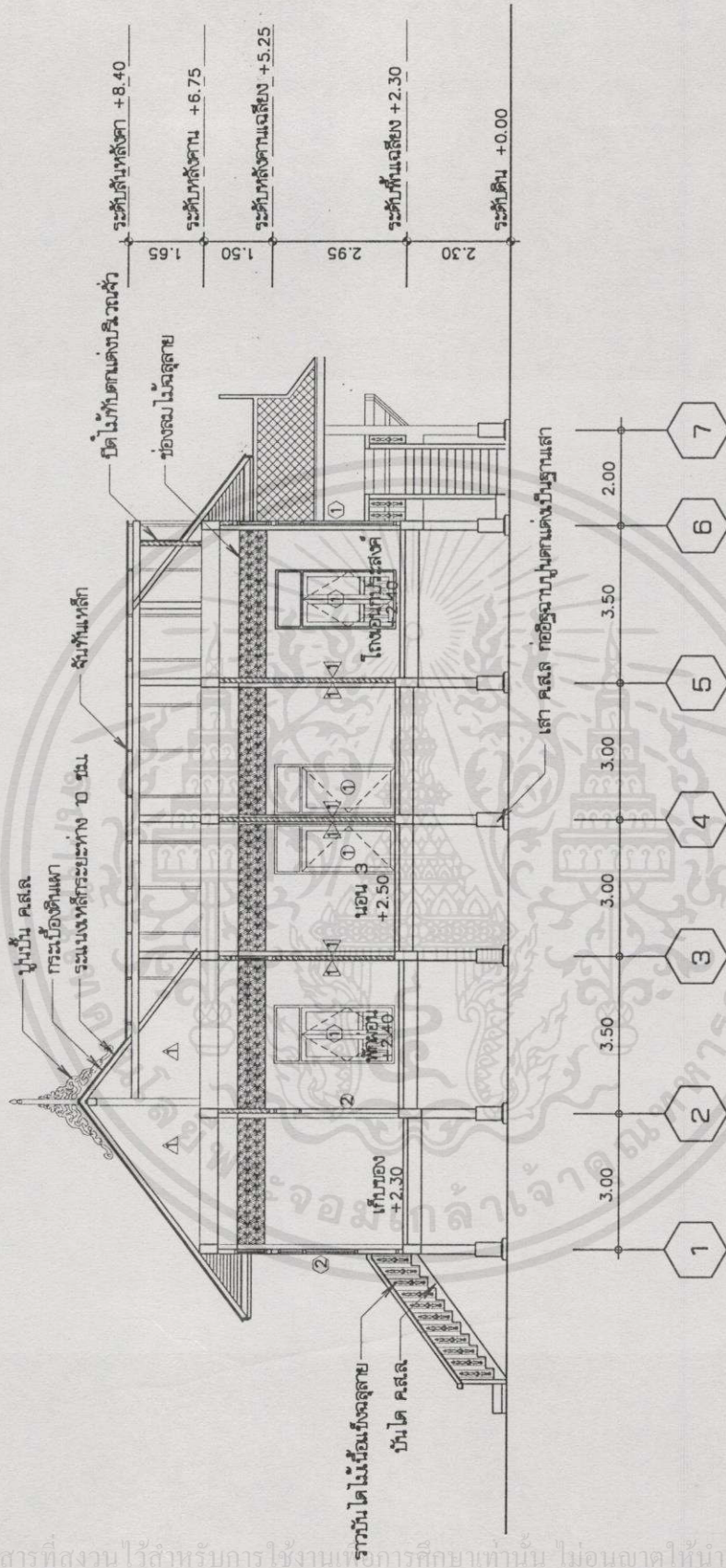
รูปที่ 5.25 แสดงแปลนพื้นที่เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีก้นำไปใช้

รูปที่ 5.26 แสดงแปลนหลังคาเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

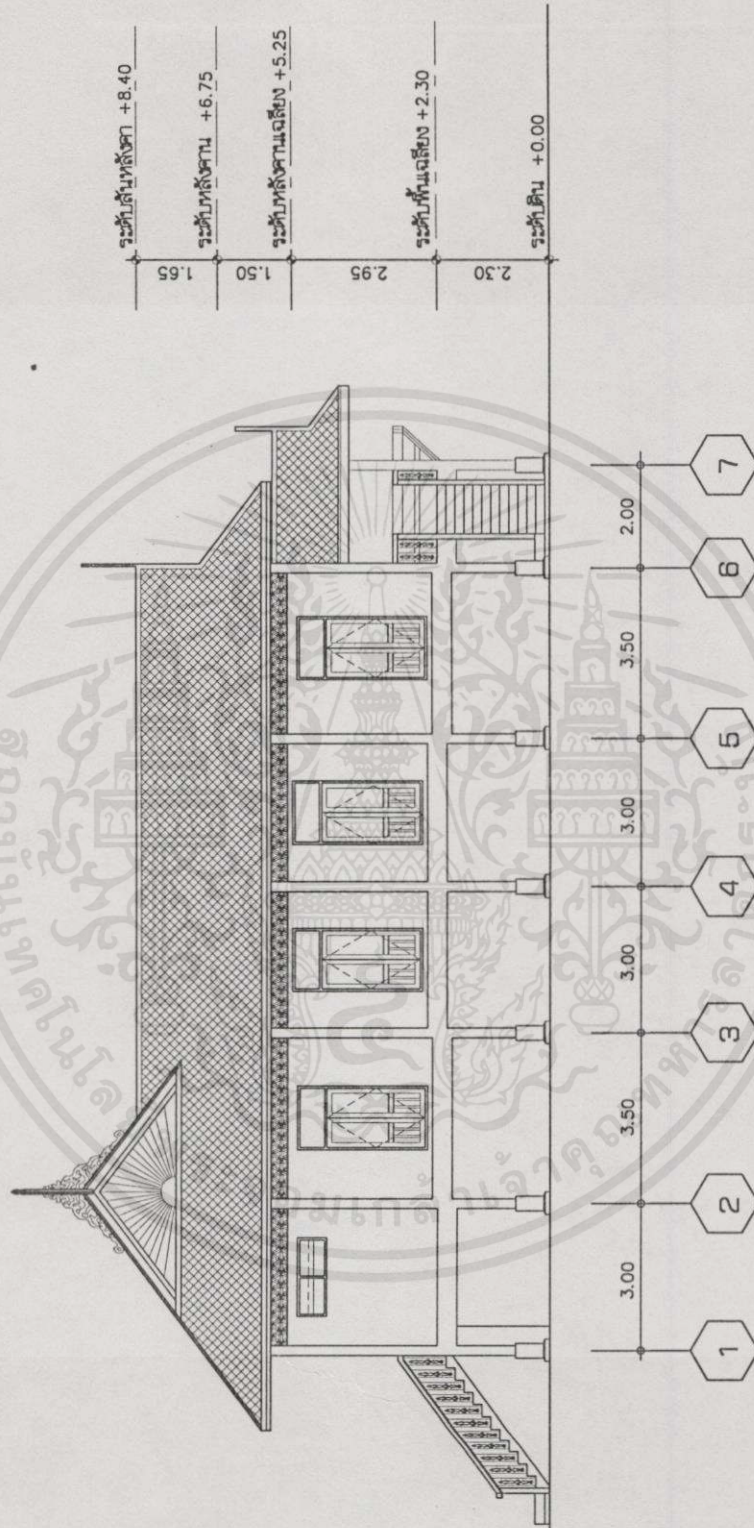
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปตัด ก-ก

รูปที่ 5.27 แสดงรูปตัด ก-ก เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

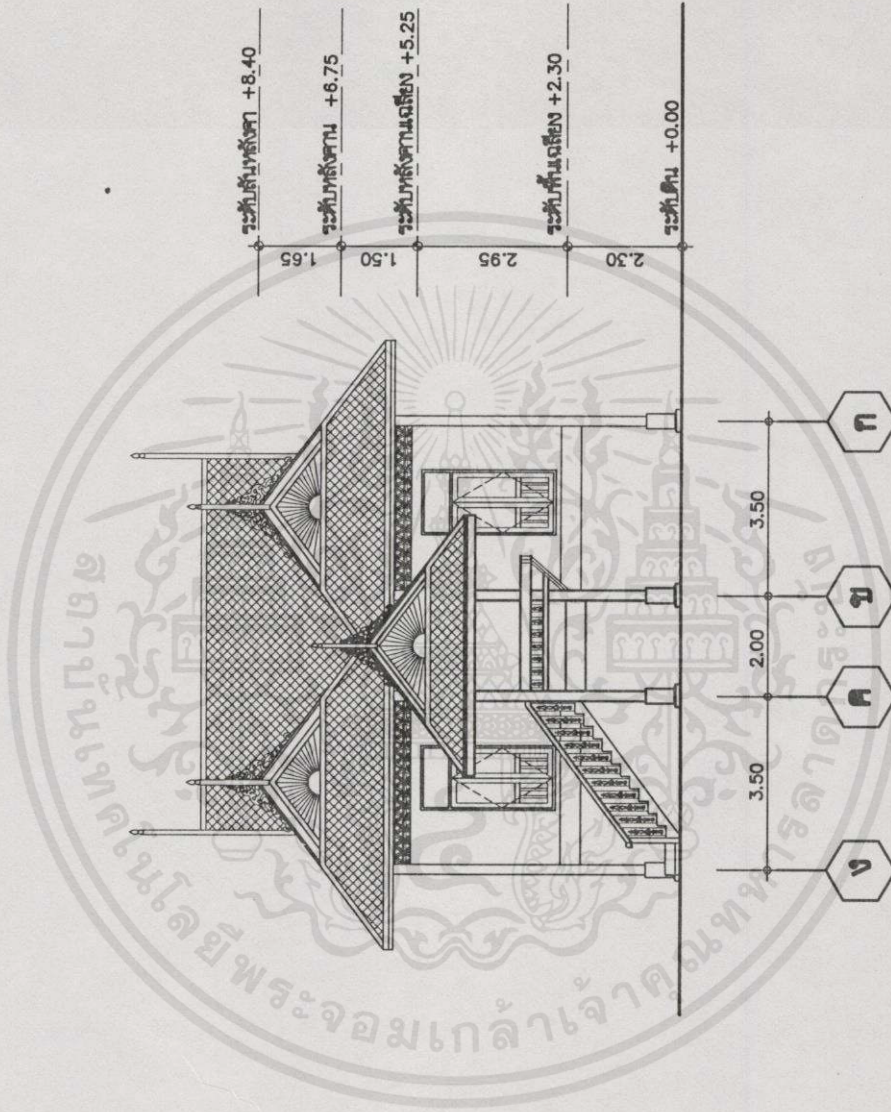
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปด้าน A

รูปที่ 5.28 แสดงรูปด้าน A เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

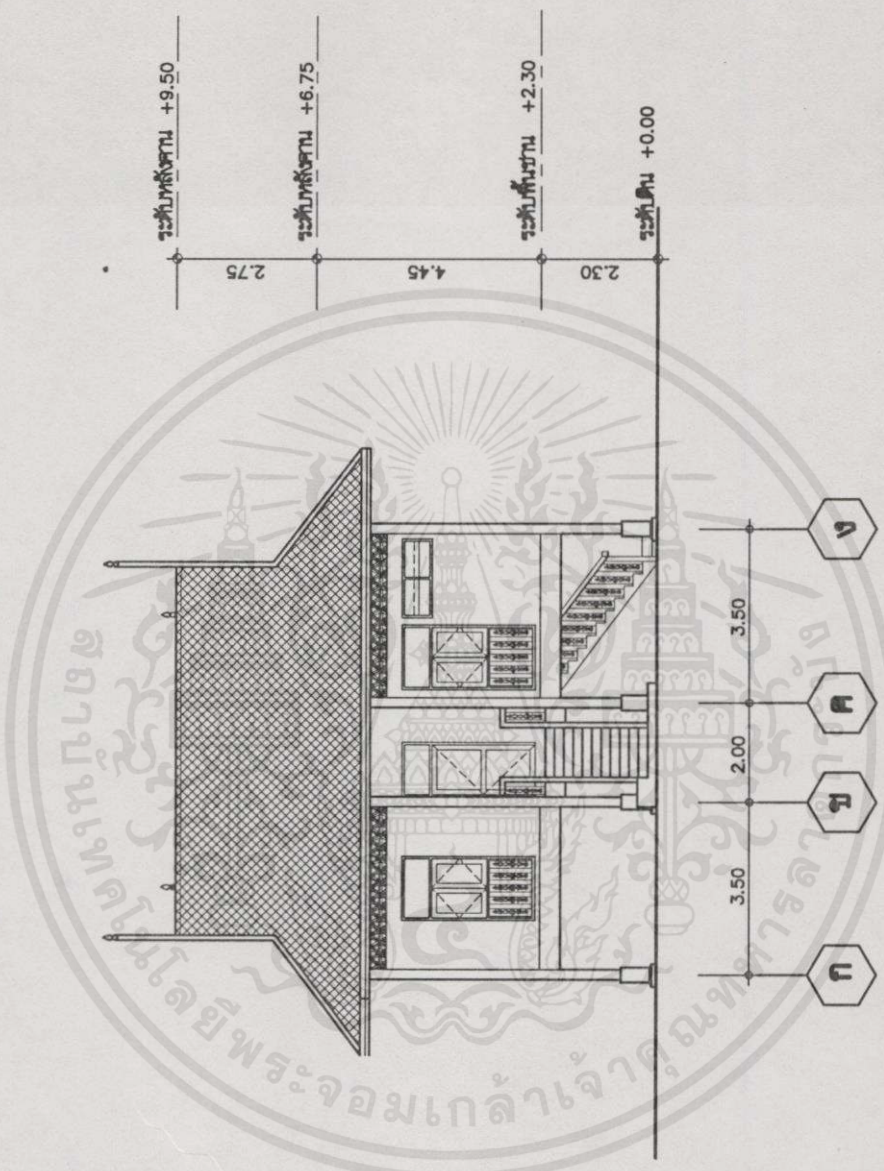
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปถ่าย B

รูปที่ 5.29 แสดงรูปด้าน B เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

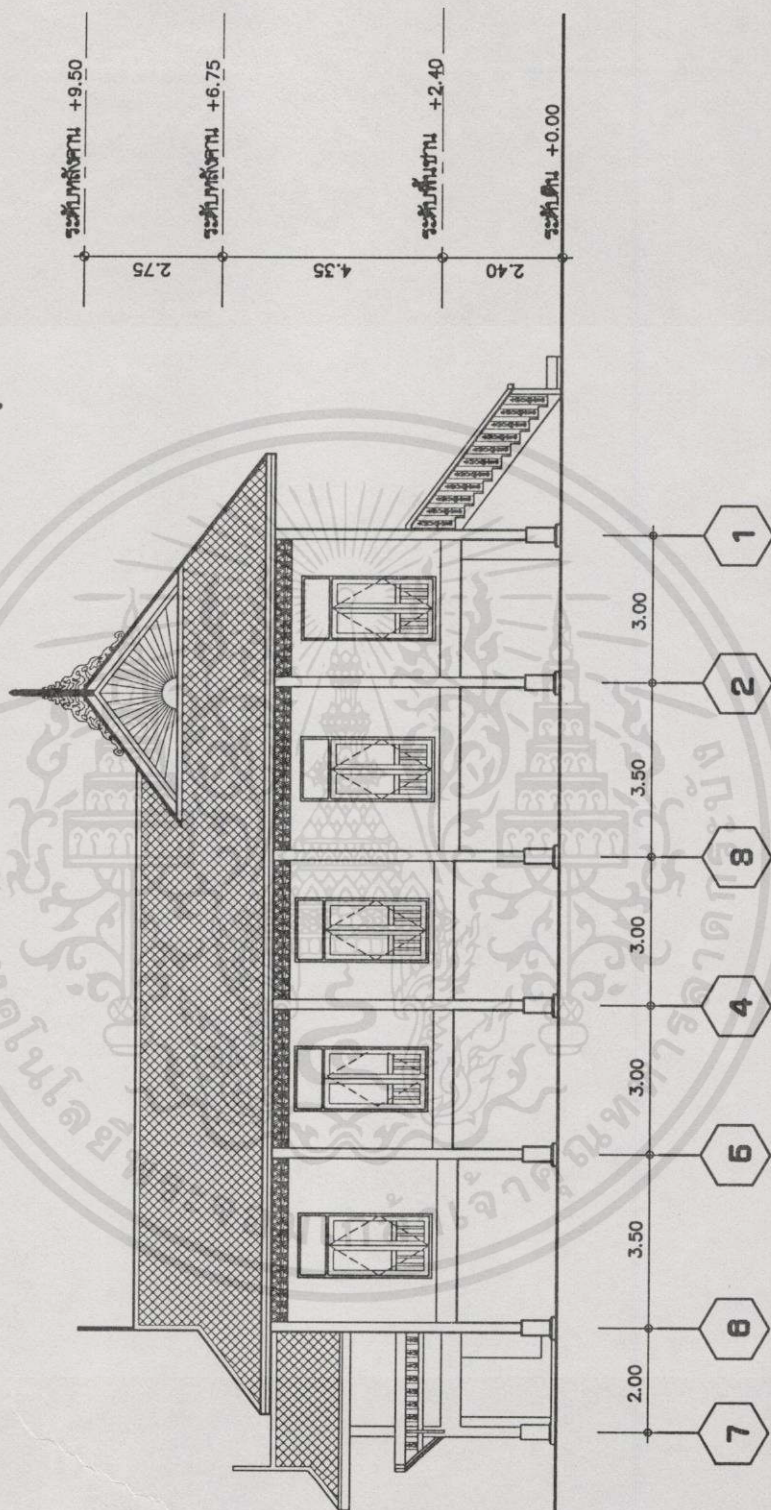

รูปด้าน C

รูปที่ 5.30 แสดงรูปด้าน C เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำ

รูปที่ 5.30 ใช้

รูปที่ 5.31 แสดงรูปด้าน D เรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

รูปด้าน D

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำใบไปใช้

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาต่อการอนุรักษ์และพัฒนาในหลายๆประเด็นด้วยกัน ปัญหาอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์สภาพของวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาอันเนื่องมาจากค่านิยมที่เปลี่ยนไป ปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดแคลนช่างฝีมือและวัสดุอุปกรณ์แบบดั้งเดิม ดังนั้นผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจใช้เป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางหากมีผู้สนใจดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ ของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานีทั้งหมดผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีผู้ทำการวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องของการทำเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานีประยุกต์ให้เข้ากับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปและวัสดุสมัยใหม่มาใช้แทนวัสดุเดิม

2. ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหา สาเหตุที่ส่งผลให้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนที่ทรงคุณค่าหลายหลังต้องถูกทำลายไป รวมถึงความต้องการของกลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในเรือนที่เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ว่ามีความต้องการอย่างไร ซึ่งข้อมูลที่ได้เหล่านี้ผู้วิจัยหวังว่าจะมีผู้ที่สนใจนำข้อมูลที่ได้นี้ ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบเพื่อสนองตอบตรงตามความต้องการของกลุ่มผู้อยู่อาศัยในขั้นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. 2540. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคเหนือ(ประเภทเรือนอยู่อาศัย). กรุงเทพฯ : บริษัทสยามบุ๊คแอนด์พับลิเคชันส์จำกัด
- เขต รัตนจรณะ. 2538. บ้านไทย : บริษัทแอ็คไว้นซ์อินเตอร์เนชั่นแนลพรีนติ้งเซอร์วิสเซส์จำกัด
- เขต รัตนจรณะ และคณะ. 2537. เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : บริษัทอมรินทร์พรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด(มหาชน)
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และคณะ. 2530. การปกครองท้องถิ่นต่างวัฒนธรรม สถานการณ์ในบริเวณ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้และแนวทางแก้ไข. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ชูศิริ จามรมาน. 2528. การวิจัยข้อมูลทางศิลปะและโบราณคดี ณ เมืองโบราณยะรัง จังหวัดปัตตานี. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ และคณะ. 2531. ศาสนาและวัฒนธรรมไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : สำนักงานสารนิเทศ.
- ตริงจิต พึ่งรัมย์. 2539. “การศึกษาองค์ประกอบชุมชนเมืองเก่าเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา: กรณีศึกษาชุมชนย่านถนนนครนอก-นครใน สงขลา.” วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญสม ศรีสะอาด. 2535. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2 : สุวีริยาสาส์นจัดพิมพ์ บัณฑิต จุลาสัย. 2532. การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนชั้นพื้นฐาน : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. 2522. ชุมชนโบราณในสี่จังหวัดภาคใต้ : เมืองโบราณ ปีที่ 5 ฉบับที่ 2
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2512. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด
- สว่าง เลิศฤทธิ์. 2531. เมืองโบราณยะรัง : บริษัทอมรินทร์พรีนติ้งกรุ๊ปจำกัด
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2535. วัฒนธรรมอิสลาม : สำนักนำทาง
- ลอแมน-อาร์ฟิน บินจิ. 2541. ลังกาสูกะ ปาตานีดารุสสลาม. พิมพ์ครั้งที่ 1. ยะลา : เจริญผล
- อนันต์ วัฒนานิก. 2528. แลหลังเมืองตานี. พิมพ์ครั้งที่ 1 : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิริวัฒนาการพิมพ์
- อุทัย หิรัญโต. 2522. โลกมุสลิม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม.

ตอนที่ 1 .ข้อมูลเบื้องต้น

แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับผู้พักอาศัยในเรือนไทย มุสลิม จังหวัดปัตตานี
 กรุณาวงกลม O ในข้อที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริง และกรุณาตอบคำถามทุกข้อ

1. เพศ

1) ชาย

2) หญิง

2. อายุ

1) 20-25 ปี

2) 26-30 ปี

3) 31-35 ปี

4) 36-40 ปี

5) 41-45 ปี

6) มากกว่า 45 ปี

3. อาชีพ

1) รับราชการ

2) รัฐวิสาหกิจ

3) ลูกจ้างเอกชน

4) รับจ้าง

5) ค้าขาย

6) ธุรกิจส่วนตัว

7) เกษตรกรรม

8) ประมง

9) ว่างงาน

10) อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. วุฒิการศึกษา

1) ประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา

2) มัธยมศึกษา

3) ปริญญาตรี

4) สูงกว่าปริญญาตรี

5) ไม่ได้ศึกษา

5) อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ครัวครัวของท่านมีรายได้ต่อเดือน

1) ต่ำกว่า 5,000 บาท

2) 5,001-10,000 บาท

3) 10,001-15,000 บาท

4) 15,001-20,000 บาท

5) 20,001-25,000 บาท

6) 25,001-30,000 บาท

7) 30,001-35,000 บาท

8) มากกว่า 25,000 บาท

6. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่พักอยู่ด้วยกัน รวม คน (รวมตัวท่าน)

บุตร/ธิดาคน

พี่น้อง.....คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น กรุณาอย่าเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมี/ภรรยา/พ่อแม่/ลูก/ญาติ/พี่น้อง/เพื่อน/คนงาน/คนรับใช้/อื่นๆ

7. ภูมิลำเนาเดิมของท่าน

1) ต่างจังหวัด	2) ต่างอำเภอ	3) ต่างตำบล
4) ต่างหมู่บ้าน	5) ต่างประเทศ	6) อยู่มาตั้งแต่เกิด

8. สถานะการอยู่อาศัยของท่าน

1) เป็นเจ้าของ	2) เป็นผู้อาศัย

9. ท่านอยู่มานานเท่าใด

1) ต่ำกว่า 1 ปี	2) 1-5 ปี
3) 6-10 ปี	4) 10 ปีขึ้นไป

10. เรือนของท่านปลูกมาแล้วประมาณกี่ปี

1) ต่ำกว่า 30 ปี	2) 30-40 ปี
3) 41-50 ปี	4) มากกว่า 50 ปี

11. ค่าใช้จ่ายในการปลูกสร้างครั้งแรกโดยประมาณ

1) ต่ำกว่า 10,000 บาท	2) 10,000-20,000 บาท
3) 20,001-30,000 บาท	4) 30,001ขึ้นไป

12. หากเรือนของท่านมีความจำเป็นต้องซ่อมแซมท่านจะอย่างไร

1) ซ่อมเองได้	2) จ้างช่างมาซ่อม
3) ชวนเพื่อนบ้านมาช่วยกันซ่อม	4) อื่นๆ โปรดระบุ

13. ท่านทราบหรือไม่ว่าเรือนของท่านเป็นเรือนที่ทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและแสดงถึงวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี

1) ทราบ	2) ไม่ทราบ

14. ท่านทราบเรื่องของการอนุรักษ์บ้างหรือไม่

1) ทราบ	2) ไม่ทราบ

15. ท่านมีโครงการที่จะปรับปรุง ซ่อมแซม หรือว่าต้องการที่จะปลูกเรือนของท่านใหม่บ้างหรือไม่

1) ต้องการ	2) ไม่ต้องการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพของอาคาร

ขอให้ตอบโดยกาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

ลำดับที่	สภาพความเป็นจริงทางกายภาพของอาคารในปัจจุบัน	ใช่	ไม่ใช่
1	เรือนของท่านมีอายุโดยประมาณเกิน 30 ปีขึ้นไปใช่หรือไม่		
2	เรือนของท่านมีจำนวนบันไดขึ้นลงมากกว่า 1 จุดใช่หรือไม่		
3	เรือนของท่านมีเฉลียงหน้าบ้านใช่หรือไม่		
4	เรือนของท่านเคยเคลื่อนย้ายมาจากที่อื่นใช่หรือไม่		
5	เรือนของท่านปลูกสร้างในตำแหน่งที่มีน้ำท่วมถึงใช่หรือไม่		
6	เรือนของท่านมีรั้วแสดงขอบเขตพื้นที่ใช่หรือไม่		
7	เรือนของท่านมีห้องน้ำ-ส้วม ในบ้านใช่หรือไม่		
8	เรือนของท่านมีบ่อน้ำอยู่ภายในบ้านใช่หรือไม่		
9	เรือนของท่านสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้จนบ้านได้ใช่หรือไม่		
10	เรือนของท่านมีการทาสีหรือสารเคลือบผิวใช่หรือไม่		
11	เรือนของท่านมีการสร้างต่อเติมจากเดิมใช่หรือไม่		
12	เรือนของท่านมีการเปลี่ยนวัสดุไปจากเดิมบ้างบางส่วนใช่หรือไม่		
13	เรือนของท่านมีที่ล้างเท้าบริเวณบันไดทางขึ้นลงใช่หรือไม่		
14	เรือนของท่านเลี้ยงสัตว์ไว้ได้จนเรือนใช่หรือไม่		
15	เรือนของท่านมีหลายจุดตกแต่งส่วนต่างๆของเรือนใช่หรือไม่		
16	เรือนของท่านมีขี้ข้าวแยกต่างหากอีกหลังใช่หรือไม่		
17	เรือนของท่านมีม่านประดับที่หน้าต่างและประตูใช่หรือไม่		
18	เรือนของท่านใช้เสื่อน้ำมันปูพื้นเรือนภายในใช่หรือไม่		
19	เรือนของท่านมีการลกระดบพื้นเรือนใช่หรือไม่		
20	เรือนของท่านมีประตู เปิด-ปิดระหว่างห้องภายในเรือนครบทุกห้องใช่หรือไม่		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสาร ทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอให้ตอบโดยกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

1.3 ลักษณะกิจกรรมที่กระทำเป็นประจำภายในครัวเรือน

ลำดับที่	กิจกรรมที่กระทำ	ใช่	ไม่ใช่
1	ภายในครอบครัวของท่านจะทานอาหารพร้อมกันใช่หรือไม่		
2	สมาชิกในครอบครัวท่านจะทานอาหารโดยแยก ชาย-หญิงใช่หรือไม่		
3	ครอบครัวของท่านจะปรุงอาหารทานเองทุกมื้อใช่หรือไม่		
4	ครอบครัวของท่านปรุงอาหารทานร่วมกันทั้งครอบครัวใช่หรือไม่		
5	ครอบครัวของท่านเก็บน้ำสำรองไว้ใช้ในครัวเรือนบริเวณชานหลังเรือนใช่หรือไม่		
6	สมาชิกในครอบครัวของท่านจะนอนรวมกันบริเวณ โถงเอนกประสงค์ใช่หรือไม่		
7	ครอบครัวของท่านมักมีแขกหรือญาติมิตรมาพักค้างคืนเป็นประจำใช่หรือไม่		
8	หัวหน้าครอบครัวในเรือนของท่านจะมีห้องนอนส่วนตัวใช่หรือไม่		
9	สมาชิกในครอบครัวของท่านจะมีกิจกรรมหรืองานอดิเรกที่ทำร่วมกันเสมอใช่หรือไม่		
10	สมาชิกในครอบครัวของท่านจะละหมาดพร้อมกันใช่หรือไม่		
11	สมาชิกในครอบครัวของท่านจะใช้ดงเอนกประสงค์เป็นที่พักผ่อนใช่หรือไม่		
12	สมาชิกในครอบครัวของท่านจะมีผู้เก็บเสื้อผ้าเป็นของส่วนตัวทุกคนใช่หรือไม่		
13	แม่บ้านในครอบครัวของท่านมักใช้ห้องครัวเป็นที่ต้อนรับเพื่อนๆเสมอใช่หรือไม่		
14	ครอบครัวของท่านหน้าต่างลงใต้ถุนชานหลังบ้านใช่หรือไม่		
15	ปัจจุบันครอบครัวของท่านมีน้ำ ประปา-บาดาล ใช้แล้วใช่หรือไม่		
16	ปกติในช่วงกลางวันเรือนของท่านมักไม่มีคนอยู่ใช่หรือไม่		
17	หากมีงานเลี้ยงที่ไม่ใหญ่มากนักภายในเรือนท่านจะใช้โถงเอนกประสงค์เป็นที่จัดเลี้ยงใช่หรือไม่		
18	เรือนของท่านเคยโดนขโมยขึ้นบ้านมาแล้วใช่หรือไม่		

ขอให้อตอบโดยกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

2.4 ท่านมีเฟอร์นิเจอร์/เครื่องใช้อะไรบ้างภายในเรือน

ลำดับที่	เฟอร์นิเจอร์-เครื่องใช้	มี	ไม่มี
1	ตู้โซฟา		
2	ตู้เสื้อผ้า		
3	ชุดรับแขก		
4	โต๊ะอ่านหนังสือ		
5	ตู้เก็บกับข้าว		
6	โต๊ะเครื่องแป้ง		
7	ชั้นวางของ		
8	ตู้ยา		
9	เตียงนอน		
10	เครื่องซักผ้า		
11	เตาแก๊ส		
12	เครื่องครัวไฟฟ้า		
13	อ่างล้างจาน		
14	เครื่องปรับอากาศ		
15	พัดลม		
16	ตู้เย็น		
17	รถยนต์		
18	รถจักรยาน,รถจักรยานยนต์		
19	เตาถ่าน,เตาฟืน		
20	เครื่องเสียง		
21	ทีวี,วีดีโอ		
22	ปั้มน้ำ		
23	ฟูกเบาะ (เครื่องนอน)		
24	จักรเย็บผ้า		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นในเรื่องของการอนุรักษ์และพัฒนา

ขอให้ตอบโดยกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความต้องการของท่านตามความเป็นจริง

3.1 ท่านคิดว่าเรือนของท่านส่วนใดบ้างที่สมควรได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาเพิ่มเติมบ้าง

ลำดับที่	ความต้องการในการพัฒนาและปรับปรุง	ใช่	ไม่ใช่
1	ท่านคิดว่าพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนน่าที่จะมีประตูเปิดปิดระหว่างห้อง ใช่หรือไม่		
2	ท่านคิดว่าน่าที่จะมีการเล่นระดับพื้นเพื่อแยกส่วนของการใช้พื้นที่ภายใน ให้เป็นสัดส่วนใช่หรือไม่		
3	ท่านคิดว่าผนังที่กั้นแบ่งห้องภายในเรือนน่าที่จะมีความสูงมากกว่าเดิม ใช่หรือไม่		
4	ท่านคิดว่าพื้นที่ที่ใช้เป็นที่ทำละหมาดภายในเรือนต้องมีความเป็นสัดส่วน ไม่ปะปนกับพื้นที่ส่วนอื่นใช่หรือไม่		
5	ท่านคิดว่าสวดลายประดับเรือนของท่านมีความสวยงามและควรที่จะ รักษาไว้ใช่หรือไม่		
6	ท่านคิดว่าเสาเรือนของท่านที่วางอยู่บนฐานเสาอย่างในปัจจุบันมีความ เหมาะสมและสวยงามกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่อยู่แล้วใช่หรือไม่		
7	ท่านคิดว่าเรือนของท่านน่าจะทำการซ่อมแซมพัฒนาให้เหมาะสมกับ การใช้งานมากกว่าเดิมใช่หรือไม่		
8	ท่านคิดว่าหากต้องจ้างช่างมาทำการซ่อมแซมเรือนให้จะหาช่างที่มี ความชำนาญและวัสดุชนิดเดิมได้ยากใช่หรือไม่		
9	ท่านคิดว่าขนาดที่ไม่เท่ากันของฐานเสาทำให้เรือนดูขาดความสวยงาม ใช่หรือไม่		
10	ท่านคิดว่าเรือนของท่านมีช่องเปิด ประตู-หน้าต่างน้อยเกินไปใช่หรือไม่		
11	ท่านคิดว่าพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนของท่านในปัจจุบันยังขาดความ เป็นระเบียบอยู่ใช่หรือไม่		
12	ท่านคิดว่าสามารถซ่อมแซมเรือนของท่านได้ด้วยตนเองใช่หรือไม่		
13	ท่านคิดว่าเรือนของท่านในปัจจุบันขาดระบบระบายน้ำที่ดีใช่หรือไม่		
14	ท่านคิดว่าเรือนของท่านดูอับทึบเกินไปใช่หรือไม่		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่
ไม่จำกัดสิทธิ์ในการนำ
ไปใช้

ตอนที่ 4. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

โครงการวิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมภายในเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี โดยการศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการที่จะเกิดขึ้นหากมีการพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้อยู่อาศัยในอนาคต

ในฐานะที่ท่านทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของตัวเอง ท่านจึงเป็นผู้ที่สามารถให้คำตอบต่างๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ โดยหวังว่าการทำวิจัยโครงการนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อยู่อาศัยและผู้ที่ต้องการจะพัฒนาเรือนของตนต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยคาดหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ. โอกาสนี้เป็นอย่างยิ่ง

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้อที่ 1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ ยะรัง จังหวัด ปัตตานี

ข้อที่ 2. สภาพเรือนของท่านในปัจจุบัน ท่านคิดว่ามีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือไม่อย่างไร.....

ข้อที่ 3. ท่านคิดว่าการทำครัวในปัจจุบันของท่านมีความสะดวกสบาย หรือไม่อย่างไร.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้เฉพาะเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่ให้วงกว้างไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อที่ 4. ท่านคิดว่าการจัดวางและเก็บข้าวของภายในเรือนของท่านมีความเป็นระเบียบหรือไม่อย่างไร

.....

ข้อที่ 5. ท่านใช้บริเวณใดภายในเรือนเป็นที่ทำละหมาด ท่านคิดว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

.....

ข้อที่ 6. ท่านทราบหรือไม่ว่าเรือนของท่านเป็นเรือนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น.....

ท่านคิดว่าส่วนใดบ้างของเรือนที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะถิ่น.....

.....

ข้อที่ 7. ท่านคิดว่าส่วนใดบ้างของเรือนท่านที่น่าจะอนุรักษ์เอาไว้พร้อมอธิบายเหตุผล.....

.....

ข้อที่ 8. ท่านคิดว่าพื้นที่ภายในเรือนของท่านมีส่วนใดบ้างที่สมควรที่จะปรับปรุงแก้ไข พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบ.....

.....

.....

ข้อที่ 9. หากท่านมีเงินพอที่จะปลูกเรือนหลังใหม่ได้ ท่านจะยังคงรูปแบบเดิมไว้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

ข้อที่ 10. ท่านคิดว่าช่างที่มีความชำนาญงานในการปลูกเรือนแบบดั้งเดิม ในปัจจุบันมีมากขึ้นหรือน้อยลง เพราะเหตุใด.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

.....

ที่ ทม 1504/ 4045

คณะกรรมการ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๙ ธันวาคม 2540

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน รศ.เขต รัตนจรณะ

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม มีความประสงค์จะขอข้อมูลและขอเอกสาร เกี่ยวกับ เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อประกอบการจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาเพื่อเสนอแนวทางในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ภาคใต้ (บ้านมุสลิม)"

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หวังในความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.พรณี สীগิจวัณณะ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานของคณะบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา หากนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเพื่อปฏิบัติราชการแทนคณะบดี เอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานบัณฑิตศึกษา

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร 3268503-4 ต่อ 205

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะกรรมการการศึกษาระดับ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๑๕ กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลเกาะมาวี

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะวิศวกรรมศาสตร์ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

เอกสารบัณฑิตศึกษาที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๕ กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลกระโศก

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
 อุดสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
 แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
 จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร
 และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

งานบัณฑิตศึกษา

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ลิขสิทธิ์นี้เป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

18 กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน ท่านผู้นำทางศาสนา

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์ อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์ จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่านโดยการให้แบบสอบถาม และขอสัมภาษณ์ท่านด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรนำไปใช้
งานบัณฑิตศึกษา

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

18 กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลคลองใหม่

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
 อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
 แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
 จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร
 และขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

งานบัณฑิตศึกษา
 ไม่สามารถถือครองลิขสิทธิ์ทั้งฉบับให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

18 กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลกอลำ

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
 อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
 แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
 จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร
 และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

โดยไม่ได้รับอนุญาต หากมีข้อสงสัยหรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อเจ้าหน้าที่บริการลูกค้า โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

/ ๙ กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลยะรัง

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
 อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
 แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
 จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร
 และขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานบัณฑิตศึกษาที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

โทร: 3266052-6101 ต่อ 2663,2642 แผลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โทรสาร: 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

18 กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลเขาต้อม

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
 อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
 แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
 จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร
 และขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 งานบัณฑิตศึกษา

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

18 กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลสะตาวา

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
 อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
 แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
 จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร
 และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 งานบัณฑิตศึกษา

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามแก้ไขดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๑๕ กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลระเว้ง

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
 อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
 แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
 จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร
 และขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

โทร: 3266052-6101 ต่อ 2663,2642 แปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โทรสาร: 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๑๖ กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลสะนอ

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
 อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
 แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
 จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร
 และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 งานบัณฑิตศึกษา

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

/8 กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลประจัน

ด้วย นายทวี ไชยนาหงส์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวตามเห็นสมควร
และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานบัณฑิตศึกษาที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642 แปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

18 กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน กำนันตำบลปทุมดี

ด้วย นายทวี ไชยนาพงศ์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวได้ตามเห็นสมควร
และขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานบัณฑิตศึกษา ขออภัยที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

โทร: 3266052-6101 ต่อ 2663,2642 ติดต่อขอแจ้งปัญหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504/ 0725

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๑๕ กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขออนุญาตออกใบให้แก่นักศึกษา

เรียน ท่านอธิการบดี

ด้วย นายทวี ไชยนาหงส์ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตร์
อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม กำลังจัดเตรียมเค้าโครงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" จึงมีความประสงค์
จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นเมืองไทยมุสลิมจากประชาชนในตำบลของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าวได้ตามเห็นสมควร
และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รักษาการรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร. 3269040

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายทวี ไชยนาพงศ์
วัน เดือน ปีเกิด	11 พฤษภาคม 2512
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	71/15 ม.7 ซอย จัดสรรสวนกุหลาบ ถ.สายบางแวก แขวง บางไผ่ เขต.บางแค กรุงเทพมหานคร 10160
สถานที่ทำงาน	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย บางกรวย นนทบุรี 11130
ตำแหน่ง	ช่างระดับ 5
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2533 สำเร็จการศึกษา ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ช่างเทคนิค สถาปัตยกรรม) จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตอุเทนถวาย ปีการศึกษา 2537 สำเร็จการศึกษา วิทยาศาสตร์ บัณฑิต (สาขาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม) วิทยาลัย ครูพระนคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้